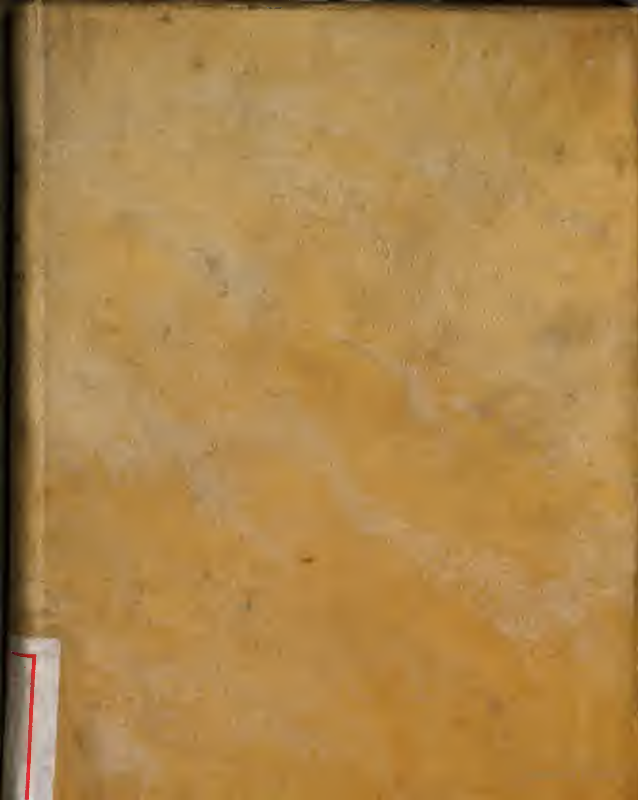

VBERTI FOLIETAE

CLARORVM LIGVRVM ELOGIA.

AD IOANNEM ANDREAM AVRIAM DVCEM CLARISSIMVM.

ROMAE, Apud heredes Antonii Bladii Impreſſores Camerales.
M. D. LXXIII.

VBERTI FOLIETAE AVCTORIS.

Te pietas, te relligio, te Martia virtus,
Ciuilesq. artes sydera ad alta ferunt.
Te summi Reges ornant, nomenq, verendum est
Omnibus in terris vrbs veneranda tuum.
Tu late imperium profers, te Numina, sollersque
Ingenium æternis amplificant opibus.
Tu salubri cæloq. aurisq. salubribus vtens
Fata hominum extremum protrabis in senium.
Littora perpetuo viridantia, floribus horti
Vernantes violisq. ipsa hieme in media.
Immanes moles, & tecta æquantia cælum
Defigunt oculos, qui te adeunt, hominum.
Si nihil o Patria hæc possunt incondita scripta
Nostra tuis tantis laudibus adijcere.
Ast eadem studium saltem testantia nostrum
Accipe tu, pietas quæ tibi nostra dicat.

PAVLVS MANVTIVS
VBERTO FOLIETAE
S. D.

T si tu is es, cuius ingeniũ, et uirtus neque meum, neque cuiusquã omnino testimonium desideret, me tamen uel amor in te meus, uel ipsa ueritas adduxit, ut extare uellem de tuis Elogijs *iudiciũ meum, non tam apud te, qui te ipsum egregie nosti, quam apud omnes gentes, atque adeo apud ipsam posteritatẽ, quæ de studijs ingenijsq. nostris expers amoris & odij, pro cuiusque merito sententiam feret.* Ego *enim tua scripta et legeram ante multos annos, et ita probaram, ut ex ijs, qui tunc excellere putabantur, tibi neminem anteferrem. nunc, ut uere dicam, non ut gratiæ caussa tuis auribus largiri quidquã uelim, hæc de tuis* Liguribus *illustris, & diligens, & ornata commemoratio ita mihi placuit, ut qui conferri tecum hoc in genere possit, prorsus neminem esse iudicauerim. nam ex vniuersa* Italia, *aut ex multis prouincijs multarum virtutum exempla colligere, id quod ex veteribus multi, ex recentioribus nonulli fecerunt, haud sane magni negotij videtur esse: ex una uero ciuitate, et ex una satis angusta regione tamquam ex vberrimo fonte multos haurire, qui vitæ sanctitate, qui militari gloria, qui* R*eipublicæ administrãdæ scientia, qui sollertia, & inuestigandi rerum nouarum, nouarumq. gentium studio, qui etiam litteris & eloquentia floruerint, hodieq.*

 floreant

floreant, & admirandum quiddam est, & immortali laude di gnissimum, in qua cogitatione dum versor, non tam equidem pa triæ tuæ gratulor, quod eos ciues tulerit, qui tantas res gererent, aut qui insigni aliqua laude inter ceteros eminerent, quam quod tu incredibili quodam erga tuos amore incensus ad eorum memo riam ab interitu uindicandam ingenium artemq. contuleris. Vi uunt enim nomina consumptis corporibus excellenti scriptorum industria, & si præconem virtus inuenit, elucet, eo si caret, ob scuratur, & extinguitur. Quocirca uel ijs ipsis, qui ornati a te sunt, quorum hodie nonnulli sua gloria uiui perfruuntur, uel eorum posteris tanti debet esse munus officiumq. tuum, quanti semper a fortibus ac sapientibus uiris æstimatam nouimus æterni tatem uidemus, qui eam non modo laboribus ac periculis, uerum etiam uita ac sanguine quærendam putarũt. Et ut aliquid de meo sensu, cum Matthæum Senaregam alumnũ disciplinæ meæ præ stanti uirum ingenio, natum maximis rebus, dicendi scribendiq. facultate nemini prorsus ætate nostra concedentem proprij Elo gij laude decorasti, & si debitum in eo uirtuti præmium persol uisti, me tamen pro mea in illum singulari beneuolentia qua uo luptate lætitiaq. affeceris, quo tibi beneficio deuinxeris, nec mi hi uerbis exprimere, nec tibi cogitatione consequi facillimum sit. Ac tu quidem materiam cepisti nobilem, & præclaram. Sed ut ea speciosior, & iucundior, & ut ita dicam, se ipsa maior sit, eloquentiæ tuæ præstantia consequeris Omitto reliqua, ne sim nimius. nam sua quæque laude dignum est, sed in principijs tam multis tantã varietatẽ, tam splendidam, tam elegantẽ quis non

non admiretur, aut quis uidit umquam? in ceteris enim Elogiorum partibus tui numquam non similis, idest grauis, & sublimis, & ornatus, in hac uero tantus es, ut in illis certare cum alijs, in hac te ipsum uincere uoluisse uidearis. Macte uir ingenio, atque uirtute, optime de Patria merite, cui tot ciues, tot heroes, tot Principes communi fatorum lege ereptos, uel temporis iniuriam timentes restituis atque conseruas, nunc illa te suæ studiosum dignitatis, publici cupidum commodi, uereque suum alumnum agnoscit: nunc amplectitur absentem, nunc incolumen, florentem, beatum exoptat. quæ tibi merces una pietatis in illam perpetuæ præstantissima uidetur. Vale. Romæ ex ædibus pridie kal. Dec. M D L X X II.

HIPPOLYTI CAPILVPII EPISCOPI PHANENSIS.

Illuſtres animæ Ligurum, quas Martia uirtus
Nota mari & terra ſydera ad alta tulit,
Quæque ſacrum Muſis potuiſtis ſcandere montem,
Et celeri immenſum currere mente polum.
Veſtra Ligur chartis intexuit acta Latinis,
Et uigil æternum reddidit auctor opus.
Sic docta artificis gemmas manus inſerit auro,
Atque illis ingens adijcit arte decus.
Quo Ciuem Patria ergo ſuum celebrabit honore,
Qui uetat illius ſplendida facta mori?

IO. FRANCISCI FERRARII.

Vrbs inuicta caput Ligurum, illustrata quæ alumnis
Tot tantisq. parens clarior usque micas.
Egregijs hominum uirtutibus inclyta debes,
His tibi non paruum nam peperere decus.
Et pace, & bello quoniam castrisue, foroue
Quæ gessere, tuum nomen in astra ferunt.
Non minus at docto Folietæ excelsa teneris,
Qui Ligurum cecinit tot benefacta Ducum.
Quin magis huic uni debes obnoxia alumno,
Quam reliquis de te, qui meruere boni.
Parta tibi est etenim mortalis gloria ab illis,
Et quæ Lethæis mersa feratur aquis.
Iste sed immemori scriptis felicibus æuo
Hanc rapit, æternus, perpetuamq. facit.

ANTONII HORTENSII.

Magnanimi Heroes Ligurum, quos inclyta uirtus,
Magnus & in patriam nobilitauit amor.
En uos Vbertus scriptis intexuit aureis,
Vt uis nulla queat, nulla abolere dies.
Ergo uos illi debetis, patria uobis,
Vel potius uobis patria eique simul.
Vos patriam auxistis meritis, Vbertus & illam
Et uos æterno consecrat eloquio.

IOANNIS VERSOSAE.

Vt uester Folieta simul victurus honores
Aeternis uestros tradidit historiis,
Heroes Ligures, uos dein uita inclyta sæclis,
Vos dein fama ullis non moritura manet.

VBERTI FOLIETAE CLARORVM LIGVRVM ELOGIA

AD IOANNEM ANDREAM AVRIAM DVCEM CLARISSIMVM.

AGNO animo, &excellenti ingenio viri Ioãnes Andrea Auria, eam esse patriæ charitatẽ statuerunt, quæ nullis iniurijs posset exhauriri: nullisq; quamuis grauibus offensionibus egregios homines a Republica debere abduci existimarunt. Illorum ego vestigijs insistens is semper fui, cuius incensa in patriã studia exilij pœna, qua me ciues mei affecerunt, numquã aut extinxerit, aut labefactarit, quin contra omnes curas in eius salutem & dignitatem tuendam, augendã, ornandam, quantum pro virili parte possem, perpetuo intentas habuerim. quãquã facere non poteram, quin vicem meam interea dolerẽ, quod me ita om-

nia fefelliſſent, vt quam rem mihi laudi & pręmio pu taram fore, in eã crimen vel grauiſſimum perduellio nis conſtitutum eſſet. Verum perpetui mei in patriã ſtudij haud contẽnendum, ni fallor, inter cetera ſpecimen fuerint hæc, quæ nunc edere decreui, Clarorũ Ligurum Elogia, ad quæ ſcribenda illa me in primis impulit cauſſa, quod ad inuidiam, quam ciuitati no ſtræ nonnullorum maleuolentia & obtrectatio conflare ſtudet, leuandam, & extinguendam id plurimũ valere exiſtimaui. Sunt enim, qui Genuenſes homines totos mercaturę & quæſtui deditos nihil magnũ aut amplum ſpectare, nihilq. niſi humile & ſubmiſſum habere cõtendant; eaq. ratione de nationis no ſtræ nobilitate, quantũ poſſunt, detrahere nitantur. Quorum maleuolẽtia & inſcitia cum teſtimonio no ſtræ ætatis, quę tot claros Duces tulit, tum omnium temporum cõteſtata Genuenſium virtute refellitur. Illud enim plane conſtat, in nulla Italiæ ciuitate bel lica ſtudia aut vehementius, aut diutius, quã Genuæ viguiſſe; nullamq; eſſe nationem de Italis, quæ poſt occaſum Romanæ virtutis ad naualem Genuenſium gloriam, rerumq. geſtarum magnitudinem (abſit verbo inuidia) poſſit aſpirare. Venetias clariſſimum Italiæ lumen ſemper excipio. Cui nunc vrbi, vt de im perio & de dignitate facile concedimus, ita in pari cum illa bellicę virtutis & rerum geſtarum gloria nos verſari, ne ipſi quidem Veneti magnopere abnuũt, aut iniquo animo ferunt. illa tantũ re inferiores ſumus

mus, quod res Genuensium magnæ ac præclaræ luce historię & egregij scriptoris ingenio carentes obscuriores sunt. Cui Ciuitatis nostræ parti claudicanti ego quantum ingenio & eloquētia possem (vtrāq; autem rem exilem & pertenuem in me esse intelligo) subuenire, sæpe in animo habui. verum omni opera occupata, totoq. animo intento in vniuersa nostrorum temporum historia conscribenda, quæ res immensi operis ac laboris est, fit, vt in tot partes nostra distrahi non possit industria. Sed tamen non ita omni opera mea patriam desertam volui, vt quod tempus maioribus occupationibus, quamq. operæ subsiciuæ partem eripere potui, eam non illi tribuerem, quique vniuersam illius historiam amplecti non potui, hos tamquam flosculos carptim collegi; in paruoq. hoc opere Ligurum, qui vel militari gloria, vel ciuilibus artibus floruerunt, veluti in exigua tabella adumbratas imagines ante oculos hominum posui, quorumq. res gestas plane explicare, iustæ historiæ opus fuerit, eas hac elogiorum breuitate attigisse, ac veluti indicasse, haud leue operæ pretium putaui. Vt & Clarorum Virorum memoria ab hominum obliuione scriptis nostris vindicaretur; nec patria nostra ea laude, quam illi tot ciuium suorum virtus & ingenium conciliat, omnino careret: hocq. extaret singularis nostræ pietatis in illam monumentum, cum eos tantum hoc honore comprehenderimus, quorū nomen rerum gestarum magnitudine, clarissimarūq.

victoriarum gloria, aut magno aliquo memorabiliq. facinore præfulget. præter quos plus septingenti Ligures cum apud annalium nostrorum, tum exterorũ scriptorum incorrupta monumenta numerãtur belli pacisq. artibus conspecti. innumeri enim fuerunt haud contemnendarum classium, haudq. contemnendi nauium numeri Præfecti; adhoc non pauci superioris generis ordinum Ductores, alijsq. honorificentissimis terrestris militiæ muneribus vsi. vel vna gẽs tua Auria præter eos, quos suis sigillatim Elogijs decorauimus summi fastigij viros, plus sexaginta tulit terra mariq. insignes homines, qui consilio, virtute, audacia, rebus gestis nomen suum immortalitati commendarunt. Vt gens Auria ex omni temporum memoria Ciuitati nostræ feracissimũ Ducum & Præfectorum seminarium fuerit. De togatis vero Liguribus quadringẽti Episcopi & eo amplius recẽsentur. Atque ego credo nõ nullos non de ceteris modo, sed de ciuibus ipsis quoque nostris fore, qui Ciuitatis nostræ priscorum temporũ potentiam mirentur, quæq. de maiorum nostrorum rebus tradũtur, ea vix credibilia putent: magnopereq. ex nobis quęrant, qui fieri posset, vt Ciuitas tum dimidio, quam nunc est, minor, longeq. minore ciuium & incolarũ numero frequentata, eorumq. minus locupletium; adhoc angustioribus finibus vtens, cuiq; publica uectigalia multis partibus essent tenuiora, quiigitur fieri posset, vt Ciuitas, apud quam omnia, quæ ad magnas classes parandas

parandas & instruendas, paratasq. & instructas tuendas necessaria sint, tam exilia essent, tantas, tam validas, tam crebras classes, idq. tam facile, tamq. breui tempore compararet, & ornaret. Illud enim constanter traditur, in prima expeditione sacri belli, cuius Dux fuit Gotofredus Bollionius, septem ingentes & praeualidas classes, quarum nulla numero septuaginta triremiũ minor fuit, omni nautico instrumento, omniq. bellico apparatu instructas, ad hoc ingenti egregiorum bellatorum copia refertas tredecim annorum curriculo subsidio Christianarum rerum in Syriam submissas. Et in vno ex bellis Pisanis septem annorum spatio, quod bellum illud durauit, sexcentas viginti sex naues longas varij generis e portu Genuensi pluribus commeatibus exijsse. quam rem grauissimus illorum temporum aequalis & scriptor Iacobus Auria, cui negotium scribẽdorum annalium publice datũ est, pro explorata & cõperta tradit, cum sibi studium fuisse dicat, numerum nauium recensendi. Iam vero quis non horreat secũ reputans mẽsis spatio classem centum sexaginta partim triremium, partim maioris formę longarum nauium, quas tunc Taridas vocabant, nunc Galeatias appellamus, comparatam & instructam? quam duo & quadraginta bellatorũ millia omnes Ligustici nominis conscenderunt. quam rem Varagineus tradit certissimus scriptor, & sanctissimus Antistes, qui rei interfuit, numerumq. nauium sese inijsse scribit gen

tili

cili ſuo Vberto Auria, eo qui memorabili illa clade Piſanorum opes fregit, Præfecto e portu Genuenſi contra Venetos emiſſam? Auget admirationem ac fidem labefactat noſtrorum temporum comparatio. in quibus nõ modo Ciuitas noſtra quamuis frequẽtia ciuium, omniq. opum copia, ad hoc finium latitudine longe ſuperior, ſed ne opulentiſsima quidẽ Regna tantas claſſes poſsint armare, aut armatas diu tueri. Vel ipſæ Venetiæ, quæ ciuitas tot opulẽtas ac claras Italiæ vrbes imperio ſubiunctas habet, ad hoc latiſsime patentem Illyrici oram quamplurimaſque inſulas oppidis, vicis, populis frequentiſsimas, locupletiſsimaque vectigalia poſsidet, ampliſsimaq. habet naualia nauigijs omniq. bellici apparatus copia referta, naualemq. rem prę ceteris colit, in eaq. gloria ſibi primas vindicat, perraro atque omnibus uiribus connixa tantum nauium numerum vix cõficere poteſt. Quæ ſingula ſecum animo agitantes multos, vt dixi video fore, qui ſcriptis noſtris fidẽ abrogent, idque non omnino temere, cũ ea res me quoque dubium ſępenumero & nutantem fecerit. Verũ cum animum in eam cogitationem & inueſtigationem acriter intendiſſem, veterumque ſcripta diligẽter conſideraſſem, exterorumq. monumẽta multis ex locis collecta cum noſtris annalibus accurate contuliſſem, re diu ac multum quæſita, animoque agitata ad veritatem me perueniſſe credo, eaque allaturũ ſpero, quæ omnem prorſus dubitationem tollant,

ſcriptis

ſcriptjsque noſtris ſtabilem fidem adiungant. Petimus igitur ab ijs, qui ſcripta hæc noſtra in manus ſument, ne ſuſceptæ contrariæ opinionis, ſi forte menti hæſit, pertinaciter retinentes ſint, candidoque animo rem mecum momentis ſuis ponderare ne grauentur. Principio cum tres omnino ſint quærendi victus viæ, tresque rei familiaris tuendæ & augendæ rationes agricultura, opificium, mercatura, a duabus ſuperioribus Genuenſes & Ligures homines plane abſtinebant. neque enim durum & aſperum ſolum, regioque ſterilis, nulliuſque fere rei victui & quotidiano cultui neceſſariæ ferax agriculturę magnopere locum dabat: & opificia tamquã ſordidam rem & libero homine indignam aſpernabantur; textrinaque & cetera ſellulariorũ artificia ab exteris Genuam ea de cauſſa commigrantibus exercebantur. cuius rei etiam ætate noſtra illa non leuia extant veſtigia, quod textrinam facientes Tuſci; rerumq. ad mulicbrem ornatum & ad elegantiorem cultum pertinentium opifices Mediolanenſes vocantur, nominibus videlicet nationũ, quæ eiuſmodi opificia a Genuenſibus ſpreta Genuæ exercebant, ad opificia ipſa translatis. Mercaturæ porro duo ſunt genera, alterũ, quod in re numaria, & fœnebri tractãda, pecuniarijs permutationibus faciendis, vectigalibus publicis cõducendis, & exercendis uerſatur. quarum rerũ cauſſa ſocietates inſtituũtur, domiciliaque in exteris prouincijs collocantur, a quo genere maiores noſtri ſem

per

per abhorruerunt, nullaque illis erant in alienis pro uincijs negotiationis mercatoriæ domicilia præter perpauca in nonnullis maritimis vrbibus ad ea, quæ ad commeatus & maritima commercia expedienda pertinebant, instituta. Quo circa a ceteris omnibus exercitationibus, & quæstibus libera Genuensiũ opera tota in re nauali ponebatur, huicq. vni studio Genuensium ingenia erãt intenta, atque huic vni operi & labori omnis illorũ insudabat industria, cuius nemo omnino optimis illis temporibus expers erat; simileque quiddam eius, quod in Romanis olim valebat, in Liguribus tum suscipi poterat, vt quemadmodum qui Romanus, idem miles esset, ita qui Ligur, idem quoque esset nauticus. Quo fiebat, vt quemadmodum nunc publicanis & opificibus vrbem refertam habemus, ita tum nautarũ omnia plena essent; Genuensesq. homines, qui nunc textrinã, aut numulariam faciunt, omnes tum nauiculariæ se dederent. Illud porro erat nauticæ huius exercitationis genus, quod homines nõ minus bello quam nauticæ industriæ aptos faceret. nam cũ quatuor tum populi mediterranei maris potentes essent Venetus, Genuensis, Pisanus, Catalanus, ingentesque classes singuli armarent, fiebat vt æmulę virtutis, & eiusdem professionis stimuli odia & inimicitias inter eas nationes alerent & incenderent, quę ipsas in armis perpetuo habebant, ac non classes modo ad bellum armatas sed naues etiam priuatæ negotiationis caussa domo pro

fectas

fectas pręliis sæpenumero inter se cōmittebat;ad hoc mare Pyratarum excursionibus & latrocinijs continenter infesto fiebat, vt illorum temporum negotiatoribus altera manu clauus esset regendus, altera gladius stringendus. quibus exercitationibus homines assuefacti, quemadmodum ex bonis olim agricolis, ita ex bonis tum nautis boni milites fiebant. quæ res acriter in illam intuentibus admiratione͂ illam de numero nautarum & bellatorum plane tollit, docetq; liquido pro singulis nunc hominibus rei nauali ac bellicæ aptis centenos tum Genuæ & in ora Ligustica numerari potuisse. Remigium porro, quæ res difficilis in primis nunc est, præsto & ad manus affatim erat, cum infimi homines in suæ sortis ministerium Reipublicæ operam nauare non grauarentur, cum pręsertim neque loris aut suste cederentur liberi videlicet homines, ac voluntariam operam Reipublicæ professi, neque ijs iniquitatibus, quibus nunc serui remo alligati, vexarentur, neque grauior aut laboriosior esset remi, quam ligonis aut pectinis tractatio, fructuosissimusq; esset is quæstus præda & spolijs inter omnes pro fortunæ & ministerij portione diuidi solitis; nullumq. fere aliud esset tenuiorum hominum opus, quo vitam tolerarent. Nauiū vero numerus, quæ altera fuerat maxima admirandi caussa, multo minus dubius esse potest, si quis cogitauerit, priuatā negotiationem nō tum onerarijs & corbitis, vt nūc, sed nauibus longis omnis generis fere exerceri soli-

tam. quarum maxima pars triremes erant, aut etiam maioris formæ Taridæ. Eę a priuatis hominibus priuato sumptu parabantur, quarum ingẽtem fuisse numerum, haud dubitãdũ est, quippe quæ minoris oneris capaces essent, onerariaque mediocris quatuor aut quinque & eo amplius triremiũ onus vehat. quo fiebat, vt minor capacitas numero suppleretur, cumque Patrum & nostra quoq; memoria plus centum quinquaginta onerarias in Ligustica ora ipsi viderimus, quis sano iudicio vtens negauerit, plus sexcẽtas longas naues, quarum haud exigua pars triremes essent, in Ligustica ora, vt minimum fuisse? cum nullũ esset tam exiguum oppidum ac tenue, quod non vnam saltem aut alteram triremem armaret, id quod ex innumerabilibus annalium monumentis manifeste apparet. quæ res eo etiam minus mira videri debet, quod longe minoris triremes quam onerariæ cõstabant, tum cum nullus esset bombardarum vsus, neque seruis in remigium vteremur, quę duæ res impenso parantur pretio, illisque demptis minimi impendij sit prę oneraria & corbita triremis cõparatio & instructio. Neque vero ea nos moueat res, quod oram Ligusticam, id quod non in postremis mirum videbatur, non nisi minima ex parte imperio possidebamus, quæ compluribus Dominis parebat. Omnia enim Liguriæ oppida quæcumque Varo & Macræ fluuijs interiectum accolunt mare, Cæsarũ lege & decreto Ciuitati nostræ, cum instruẽda & armãda

esset classis, contributa erant, graui fraude Dominis constituta fiduciario iure & dominatu excidendi, si impedimẽto fuissent: & ipsi suis priuatim viribus infirmi singuli populi, atque ideo exterorũ iniurijs ob noxij & expositi sese in fidem prępotentis Ciuitatis vltro tradebant, viresque cum illa libenter, nulloque adacti imperio cõiungebant, quæ ipsos, ipsorũq. cõmercia tuta redderet. quã rem olim maritimas Græciæ ciuitates fecisse accepimus uiribus cum Atheniẽsi populo coniunctis, vt impotenti Lacedæmoniorũ dominatu sese eximerent. Iam vero pecuniarum ratio, quæ perdifficilis & impedita semper fuit, vt nõ paruam atq; haud scio, an omnium maximam admirationem, ita perfacilem habet respõsionem. neque enim ingentes illæ classes ære publico, nisi parua ex parte, parabantur, aut alebantur, sed à priuatis hominibus tam principis vrbis, quam ceterorum oppidorum armabantur, ac Reipublicæ commodabantur. quibus ciuitatis Magistratus Præfectos & Duces Genuenses ciues præficiebat, quibusque ciuitas cũ tempora Reipublicæ & vsus belli postulabãt, pro suis vtebatur, omnibus certatim ac libenter vires conferentibus, cum non decus tantummodo, & officium, ac communis Patriæ charitas, sed priuatæ quoque vtilitatis ratio homines ad operam Reipublicæ alacriter nauandam incitaret, quippe quod ex victorijs partis hostilibusque conatibus compressis tutior & minus infesta redderetur priuata nauigatio. neque tum

ſtipendijs merebant homines, ſed gratuitam operã, quæ priuatim quoque vtilis eſſet, Reipublicæ nauabant. quod non nouum, neque primi fecerũt maiores noſtri, ſed is mos uetuſtiſsimus fuit apud eos fere populos, qui impetu & non perſeuerantia bella gerebant, quemadmodum omnes erant maiorũ noſtrorum vnius æſtatis expeditiones. Quare Romani milites non prius ſtipendia acceperunt, quã vltimo bello Veienti, quod fuit trecentis quinquaginta circiter annis poſt Romam conditam, quod creſcente imperio bella diutius duci neceſſe eſſet, cum prius in breuibus illis expeditionibus gratis meruiſſent. Vt nemini mirum videri debeat, illorum temporum Genuẽſes ciues bimeſtrem aut ſummum trimeſtrem operã, quæ in priuatam quoque vtilitatem tantopere redũdaret, Reipublicæ gratuitam haud grauate commodare ſolitos. Quæ ſingula ſi quis animo & cogitatione circumſpexerit, contrariam opinionem quamuis animo penitus cõprehenſam facile ac non retractanter deponet, neque nos in Patriæ laudibus plus illius amori indulſiſſe, quam veritati tribuiſſe exiſtimabit. Longe autem omnium difficillima noſtra ratio fuit; eoque iniquiore cõditione hoc opus agreſsi ſumus, quam ceteri, qui ætate noſtra ſimile argumẽtum tractarunt, quod illi omnem terrarum orbem, omniũque nationum, atque omnium profeſsionum homines amplexi materiam amplam & copioſam habuerunt, in qua ipſorum ingeniũ & induſtria expatiari, ipſo-

ipſorumque eloquentia poſſet excurrere, cum noſter contra labor anguſtis finibus incluſus vna ciuitate, atque vna natione terminetur. ad hoc illi nō vnū aliquod tantummodo clarorum virorum factum illuſtrandum ſuſceperunt, ſed ſimul illorum vitam, illorumque caſus breui narratione perſtrixerunt; quo fit, vt opus tam varium, ac multiplex, totque veluti amœnitatibus refertum & diſtinctum miras habeat delectationes, iucundaque quadam ſuauitate legentium animos perfundat, cum nos, qui vitas exponēdas non ſuſcepimus, neq; enim nobis illę præter paucas notæ eſſe potuerunt, quique in eodem fere argumento in ſingulis claſsibus verſamur, quibuſq; de rebus tanta ſimilitudine inter ſe coniunctis, vt eædē pene eſſe videantur, perpetuo ſcribendum fuit, tantum abeſt, vt vlla varietare animos legentium tenere nos poſſe ſperemus, vt pręclare nobiſcum actū putemus, ſi ſatietatem vitauerimus. Petimus igitur ab ijs, qui ſcripta hæc noſtra legere non grauabuntur, ne quod in re ipſa eſt incommodum, id ingenij vitio & orationis ieiunitati tribuant. quam rem nos ab illorū æquitate facile impetraturos confidimus, ſi in ſcripta noſtra perpendenda animum acriter intenderint. Nemini autem quam tibi Ioannes Andrea hoc opus inſcribi verius fuit. neque enim vllius familiæ virtus in patriæ ſalute & dignitate tuenda & amplificanda magis quam gentis Aurię eluxit, aut maiora ſunt omniū temporum in patriam merita; pluraque in hoc opere

Aurię

Auriæ quam ceterarum familiarum Elogia legentur. Ex ipsis porro Aurijs multis de caussis te potissimum delegi, cui libellum hunc nuncuparem. nam plus priuatæ domui tuæ, quam ceteris Aurijs ciuitas nostra debet ab Andrea patruo magno tuo tanto, tamque immortali beneficio affecta; & tu is extitisti, qui in ipso ineuntis adolescentiæ flore tot maiorum indolem præclaris cõsilij, fortitudinis, virtutis multis locis editis facinoribus expresseris. Vt gentis Auriæ numquã senescens gloria nunc cum maxime in te viuat, ac vigeat: appareatque te non minora ornamenta maiorum tuorum nomini, si vita suppetet, redditurũ, quã quantum ipse ab illorum memoria acceperis splẽdoris. Accedunt egregia tua in me merita, susceptaque salutis & afflictæ fortunæ meæ propugnatio, vt tantã in me tuendo atque ornando voluntatis tuæ significationem sempiterna recordatione mihi colendam intelligam. Si quis autem huius nostri laboris futurus est fructus, eius gratia non tam mihi, quã viro amplissimo Hippolyto Estio Cardinali Ferrariensi debetur. Cuius, vt omittam in præsentia reliquas prestantes virtutes, atq; eximias ingenij & prudentiæ laudes Italiæ & Gallię, atque adeo toti Europę in multis ac grauibus Reipublicę partibus administrandis cognitas & perspectas, Regia liberalitas cũ in omni magnificentiæ genere sese copiose ostẽdit, tum vero in præclaris artibus fouendis & amplectendis veluti clarissimum lumẽ in his sæculi tenebris elucet, eiusque do-

mus

mus omnium hominum egregia aliqua in re pręstantium, in primis vero doctrinæ & eloquentiæ gloria cõmendatorum receptaculum semper fuit. in quibus ille mea studia complexus, meque in familiariũ numerum receptum liberalitate sua sustentat. Vt igitur ad incæptum redeã, is est a nobis ordo seruatus, vt principem locum obtineãt ij, qui ob Diuinas virtutes in Beatorum sedes recepti sunt, quique ad summum rerum humanarum fastigium & imperiũ peruenerunt; proximum ab ijs illi, qui bellica laude sunt insignes. hos consequentur ciuilium artium, & literarum gloria clari. Postremi erunt ij, qui opibus suis ad magnã amplitudinem, & populorum dominatum peruenerunt.

DE IIS QVI IN DIVORVM NVMERVM SVNT RELATI QVIQVE AD SVMMVM RERVM FASTIGIVM PERVENERVNT.

DIVI FELIX. SYRVS. VALENTINVS. ROMVLVS.

Quibus felicioribus auguſtioribúsue initijs noſtra Clarorum Ligurum Elogia, quam a cæleſtibus & Diuinis viris auſpicari poſſumus? Docuerunt Felix, Syrus, Valentinus, Romulus Genuenſis Vrbis ciues iidemq. Pontifices in Beatorũ ſedes recepti, Genuenſium hominum virtutem nõ humanis tantũ rebus fluxis & caducis, ac vitæ huius gloria breui interitura terminari, ſed cælum ipſum cõſcendere. Horum virorum continentia, innocentia, pietas, religio, perpetuusque vitæ curſus ab omni vitiorũ contagione puræ atque integræ quã Diuino Numini fuerit acceptus, illud ipſum Numẽ multis inſignibus miraculis declarauit, quæ per viros ſanctiſſimos nõ viuentes

uentes modo, ſed poſt eorum quoque obitum edidit. Siquidem eorum ſubito contactu complures a grauiſſimis& inſanabilibus morbis ſæpenumero liberatos conſtat.

FVLVII CARDVLI.

Ante potens opibus Genua, & victricibus armis
Implerat terras nomine & alta ſuo.
Sanctorum nunc illa parens fœcunda virorum
Implebit terras nomine, prole polum.

DIVVS DESIDERIVS.

AT Deſiderij laudes ideo a ceteris ſeparandæ fuerunt, ac ſuo ipſæ Elogio decorandæ, quod ad ſuperiorum virtutes, ac miraculorum ſplendorẽ, quibus nõ minus ipſe quoque clarus fuit, multa eximia addita ſunt, quibus ſanctiſſimi viri gloria prǽfulget. In ignobili enim pago prope Genuam vrbẽ ortus a Lingonibus Galliæ populis, quos nunc Burgũdos appellamus, tanto terrarum tractu ad Pontificatum aſcitus eſt, cum illis de paſtore in demortui locũ ſufficiendo ſolicitis Diuinum reſponſum clariſſimis verbis redditum eſſet, Deſiderium Epiſcopum lõge alia regione illis eſſe quærendum. In quem diu errabundi, atque ignari, quem Deſiderium, aut quo loco peterent, cum eodem ipſo Numine Duce tandẽ

incidiſſent, Diuino mandato expoſito, ab aratro ad Pontificatum translatus eſt Deſiderius. cuius in cōmiſſo populo regēdo ita omnia Paſtoralis muneris, multiplicisq. ac Diuinæ virtutis officia conſtiterunt, vt Lingones ad noſtra vſque tempora viri Sancti memoriam omni veneratione colentes Deſiderium cū Apoſtolorum ipſorum fere laudibus coniungere nō dubitent, neque id ea ſolū de cauſſa, quod pro Christiana relligione confitenda & defendenda extremū ſupplicium fortiſſime ſubijt, omnibus prius intolerandis patientię humanæ cruciatibus ab immaniſſimis Barbaris laceratus, ſed quod ex indocto agricola, omnisq. eruditionis experte, atque in omni litterarū genere ita rudi, vt ne prima quidem elemēta noſſet, ſubito clariſſimus Diuinæ legis Doctor, ac ſacrorum Myſteriorum egregius interpres euaſerit; doctrina videlicet puriſſimæ menti, id quod poſt ipſos Apoſtolos aut nulli, aut quampauciſſimis accidit, Diuinitus indita.

PETRI MAGNI.

Quis Deſiderio ſimilis? quem rure paterno
Ignotum ſibi Rectorem Burgundia poſcit?
Quem non peruigili ſtudio, non arte magiſtra
Erudiere homines, ſed cælo infuſus ab alto
Spiritus omnigenas docuit Diuinitus artes.

INNO-

INNOCENTIVS QVARTVS.

PRoximum a viris Diuinis locum tenentij,qui ipsius Diuini Numinis locum & poteſtatem inter mortales obtinuerunt.In quibus Innocentius Quartus e nobili Fliſcorum gente vetuſto Lauaniç Comitum titulo inſigni multorum Romanorũ Pontificũ laudes,quorum pietas & prudentia in Republica gerenda enituit, profecto ſuperauit. Siquidem illorũ duntaxat viuentiũ merita rebus Eccleſię profuerũt, Innocentij uirtus & ingenium non viuentis modo, ſed mortui quoque omnibus ſæculorũ ætatibus Põtificio ſolio ſummo vſui & decori fuit,atque erit. Et multorum nomen alterutrã tantũ laude,hoc eſt, vel virtutis & probitatis,vel doctrinæ fere clarum eſt; in Innocentio eximia vtraque res fuit. nam nemo illo acrior Pontificiæ & Sacerdotalis dignitatis ac libertatis propugnator & aſſertor fuit; illiusq. potentiſſimis oppugnatoribus cõſtantius reſtitit. quippe qui priuatæ neceſſitudinis cauſſis Rempublicã præferẽs Fridericum ſecundo rerum curſu elatum immodicisq. fortunæ opibus inflatũ in res Eccleſiæ graſſantem compeſcuit. quem in concilio Lugdunenſi grauiſſimis criminibus accuſatum,& compertum e piorum cœtu exterminauit; tandemq. ad erroris recognoſcendi,veniæq. efflagitãdæ neceſſitatem adegit. Ingenio vero & doctrina,quę non viuo illo tantum

D 2 viguit,

viguit, sed litterarum monumentis æternitati cõse crata est, ita Põtificias leges illustrauit, vt nullius auctoritas ad hæc vsque tempora in forẽsibus caussis sa crarumq. rerum iudicijs maioris esse ponderis existimetur. Quibus ille virtutibus & meritis id assecutus est, vt Friderico mortuo nobilissimum & opulentissi mum Neapolitanum Regnum in Romanæ Ecclesiæ imperium cessurum fuerit summa Procerum voluntate. qua de caussa cum Neapolim sese cõtulisset, multæq. iam vrbes atque oppida in illius ditionem & potestatem venissent, luctuoso Romanæ Ecclesiæ fato tantarum rerum inchoata & ad exitum haud dubie perducenda initia eius obitu conciderunt; tantæq. gloriæ cursus est interruptus.

PETRI MAGNI.

Flisce decus, patriæ Christi gregis optime vindex.
Iustitiæ legumque opifex, terrorque Tyranni.
Te Capuæ soboles, te pulchra Neapolis unum
Inuocat, agnoscitque Ducem, ni linquere terras,
Ni partum meritis properes ascendre olympum.

HADRIANVS QVINCTVS.

GEntilis decoris æmulus profecto faturus fuit Hadrianus Quinctus eadem Fliscorum familia ortus, atque Innocẽtij Patrui memoriæ non minori ornamento

namento virtute ſua futurus, quã quantum ipſe ab il lius gloria commendaretur. Ea enim in Cardinalatu ſui documenta dederat, is in grauibus & arduis nego tijs tractandis, maximis legationibus obeundis extiterat, vt quem immenſæ opes, atque ingentis patrui venerabile nomen cõſpectum faciebat, eumdem virtutis & ingenij fama longe faceret conſpectiorẽ; magnique ac iuſti Principis in illo indoles appareret, ſi prçclara conſilia explicare potuiſſet, ac ni fata tãtam commotam expectationem in ipſo Põtificatus limi ne præcidiſſent, Hadriano intra quadrageſimũ diem ſublato.

Te oſtendere, ſimul rapueruntque inuida fata,
Nec gentile ſinunt Fliſce *referre decus.*

NICOLAVS QVINCTVS.

EO magis in Nicolao Quincto præſtantium virtutum & ingenij gloria ſuſpicienda eſt, quod is nullo maiorum ſplendore commendatus, nullisque fortunæ opibus ſubnixus, ſed ſuis ipſe meritorũ momentis ad celſiſſimam illam honoris & dignitatis ſedem conſcendit. Ex oppido enim Sergiano eius Liguriæ regionis, quam Lunenſem vocant, loco ita obſcuro ortus eſt, vt nomen familiæ ignoraretur, nullumq. eſſet gentis inſigne, ab oppidoq. Thomas Sergianus appellaretur: Pontifexq. factus claues Ponti

ficias

ficias pro gentili insigni ediderit. Thomas igitur cū litterarum studijs sese dedidisset, eos in omni genere eruditionis progressus fecit, vt docēdi munus illi publice sit mandatum. in quo multa cum ingenij & doctrinæ laude aliquandiu versatus Romam ad amplioris fortunæ initia Numine ducente commigrauit. In qua vrbe viri industria ab inferioribus procurationibus exorsa per omnes munerum gradus breui in notitię & familiaritatis iura apud Eugenium peruenit. a quo multas & graues Reipublicæ partes sibi mandatas magna cum prudentię, & integritatis ac doctrinæ laude sustinuit. Nam doctrinæ clarissimum specimē in concilio Florentino eluxit in controuersijs de religionis rebus inter Latinos & Græcos. Et prudentiam ostenderunt duæ Legationes, altera in Germaniam ad Schisma tollēdum Germanosq. qui medios se se inter Eugenium & Felicem gerendo neutras partes profitebantur, ad Eugenium colendum traducēdos; altera Ferrariam ad pacem inter Principes Italos, quorum Legati in eam vrbē conuenerant, componendam. Quę vtraque legatio quāuis effectu caruerit, tamen omnia illarum munera Thomā cumulate implesse declarauit summus honor redeūti a Pōtifice habitus, qui aduenientem in sacrum Senatū legit amplissimi ordinis uestibus & insignibus illi ad portam missis, vt illis cōspectus Vrbem ingrederetur. Quam rem Diuino consilio factam credo, vt vterque honos ipsius Pontificatui reseruaretur. Ad quē mox

peruenit

peruenit mortuo Eugenio ſuccedens. In qua re duo fuerunt ad omnem poſteritatis memoriam inſignia; alterum incredibiſis moderationis ac neutiquã vulgatæ virtutis ſpecimen, quod retractans ac diu recuſans ad Pontificatum a Cardinalibus pertractus eſt, cum ſeſe tanto muneri parem cõſtanter negaret, Cardinalesq. ſedulo moneret, vt rebus Eccleſiæ melius conſulerent; alterum quod anni curriculo ex priuata ſorte ad epiſcopatũ Bononienſem, Cardinalatus honorem, & Pontificatum Maximum peruenit, benigni Numinis fauore virtutum & meritorum gratiã proſequente. Tantam clariſsimis virtutibus excitatam expectationẽ Pontificatus egregie ſuſtinuit. in quo quæ plurima edidit documenta pietatis, relligionis, continentiæ, mãſuetudinis, iuſtitiæ, comitatis, in primis vero multiplicis liberalitatis in egentium inopia ſubleuanda, in magnificis ſacrarũ ædium & alijs ſubſtructiõibus, in ampliſſimis templorum donarijs, in litterarum ſtudijs fouendis, in prȩſtantium virorũ ingenijs amplectẽdis, ac præmijs & honoribus extollendis; diligentiæ vero, conſilij, prudentiæ in ſchiſmate extinguendo, intermiſsisque pacis conſiliis repetẽdis, & ad exitum perducendis, hæc ſingula perſequi infiniti & ſuperuacanei operis fuerit, cum omnia ex hiſtorijs, eiuſq. vita cognoſci poſſint. obijſſe vir pius conſtanter creditus eſt mœrore ex Conſtantinopoli a Turcis capta confectus.

IOAN-

IOANNIS BAPTISTAE FONTEII PRIMIONIS.

Obſcuri generis cum falſa inſignia Thomas
Magnanime, ac faſtus temneret arma leuis,
E cælo virtus, ſic fies nobilis, inquit:
Iam cape clauigeri ſtemmata ſola Petri.
Tum ſacro triſtes deiecit culmine mores
Vox Quinctum ingeminans optima Nicoleon.
Non docto ignaros potis exul gratia turpis,
Pontificiue malos inſinuare probo.
Illius ornarunt ergo inclyta tempora Regum
Hinc pietas, illinc ars noua chalcotypa.

XYSTVS QVARTVS

ADmirales multiplicesque Xyſti Quarti laudes eę fuerunt, vt in illo ornando cum Diuina voluntate Natura conſpiraſſe videatur. adeo omnia bona in illum cumulate congeſta ſunt. Diuini enim numinis benignitas hominem ad ſummũ rerum faſtgiũ, extulit. neque ea res fortunæ eſt aſſignanda, quin potius ipſe ſuo ſibi ingenio & induſtria fortunam fecisſe dicendus eſt. Quippe qui Cellis obſcuro Liguſticę oræ Vico Ciue Saonẽſi in tenui & humili ſorte ortus, quamuis gens Roboreia nobilis ac peruetuſta ſit ex ſubalpinis Taurinis oriunda, vnde maiores Xyſti Saonam commigrarunt, in eaque Vrbe Sedes ac do-

micilium

micilium ſibi conſtituerunt. humili igitur loco ortus Xiſtus, atque in Franciſcanorum diſciplinam pueritiæ annos nondum egreſſus à parentibus traditus, ac cum in ætatem venit, Franciſcana inſtituta ex voto profeſſus, tantam animi contentionem in ſapientiæ & ſacræ doctrinæ ſtudijs adhibuit, vt breui ad altiſſimũ in illis famæ & gloriæ locum peruenerit; adoloſcentiamque nondum egreſſus docẽdi publice impoſitum munus in celeberrimis Italiæ Gymnaſijs ea cum ingenij & doctrinæ laude exercuit, vt fama nominis ſui omnem Chriſtianum orbẽ impleríti quod non viui tantum enituit, ſed eo quoque mortuo viuit ac vigebit doctiſſimis ſcriptis æternitati conſecratum. Vniuerſi denique Franciſcani ordinis ſummus Miniſter creat⁹ viuidi animi impetu ad maxima quęque illum ducente, ac viam expediente, breui temporis curriculo a primo hoc honoris initi gradu, Cardinalatus titulo medio, ad ſummum Pontificatũ aſcenderit. At Natura acerrimam ac prope Diuinam ingenij vim, eximiam animi magnitudinem, Regiam magnificentiam & liberalitatem, ſingularem relligionẽ dedit. Quarum virtutum cum in omni vita tum vero in Pontificatu innumerabilia edita ſunt documenta. Atque ingenium quidem in doctrinæ ſtudijs, vt diximus, in primis apparuit, animi vero magnitudo ac pietas cũ in ipſo ſtatim initio tum in toto Pontificatu conſpecta eſt, cũ omnes curas & cogitationes in Turcarum impetus compeſcendos contulit, legatis ipſis

Senatus luminibus in omnes Europæ prouincias cir cummiſſis ad diſſidentes Regum Chriſtianorum ani mos inter ſe conciliandos,atque in Turcam incitandos,fœdereq. cum Venetis & cum Neapolitano Re ge ſancito compluribus expeditionibus in Turcas cũ infinito ſumptu factis;& cum dignitatis Pontificij ſo lij conſtantiſſimus ac perpetuus aſſertor fuit,contem ptusq. ſui acerrimus vindex, grauiſſimis bellis ea de cauſſa tam contra exteros Principes, quam contra contumaces ac parum imperijs obediẽtes ſuſceptis. Regia vero magnificẽtia cum ſumma relligione con iuncta eluxit cum in pauperum inopia ſubleuanda, xenodochijs reficiendis,& ampliſsimis vectigalibus dotandis,litteratis hominibus amplectendis ac fortu nis honeſtandis,amicis ditandis,beneficijs etiã in hu miliore fortuna acceptis ac meritis vel tenuiſſimis lar ge remunerandis illorum memoriã grato animo lon ge repetẽdo,tum vero in immanibus ſacrarum ædiũ, bibliothecarum,pontium alijsq. publicis exſtructionibus,quibus Vrbem exornauit, ac veluti e cœno & ſordibus extractam in auguſtam ſpeciem redegit vijs etiam directis & ſtratis. Vt iure in bibliotheca vaticana hoc carmen eius imagini ſubſcriptum ſit.

Templa, domum expoſitis, vicos, fora, mœnia, pontem,
Virgineam Triuiæ quod repararis aquam,
Priſca licet nautis ſtatuas dare commoda portus,

Et

Et Vaticanum cingere Xyste iugum,
Plus tamen vrbs debet. nam quæ squalore iacebat,
Cernitur in celebri bibliotheca loco.

INNOCENTIVS OCTAVVS.

INnocẽtium octauum e nobili gẽte Cibo moderationis, clementiæ, animi ab omni contentone remoti ac pacis & concordiæ studiosi fama ad Pontificatus Maximi honorem omnium humanorum altissimum extulit. quem ille iisdem artibus exercuit, quibus per omnes honorum gradus conscendens adeptus est. Duæ enim inter se contrariæ insignesq. virtutes in eodem ornando conuenerunt, summa seueritas, & ea, quam diximus, eximia clementia. nam nemo acrius maleficia puniuit, sub nulloque Pontifice Vrbs pacatior aut quietior fuit, minusque furtis, cędibus, maleficijs infesta; ingenio vero ita miti ac clemẽti fuit, vt Ioannem Baluum Cardinalem Andegauensem ab ipsomet in Senatũ lectum, a quo per summã perfidiam oppugnatus est, quippe qui concilium cõtra ipsum conflare studuerit, tantæ iniuriæ oblitus veniam petentem nihil retractans in gratiam receperit. Vt merito nullius Pontificis mors ex multorum sæculorũ memoria maiori luctui ac mœrori toti Aulæ omnibusque pijs fuerit; cum ob incredibilem humanitatem, morumque suauitatem, ac singularem innocẽtiã omnibus summis, & infimis æquę charus ac venerabilis

rabilis esset. Initia Pontificatus nonnihil inquieta & infesta habuit ad bellum Neapolitanũ a Proceribus illius Regni attractus, inani spe ostensa Ditionis & dignitatis Pontificię amplificandæ. qua spe elusus molestum negotiũ, ab ipsiusq. natura & professione alienum mox deposuit; posteaque ab omni armorũ tractatione perpetuo abhorruit; totaque Pontificatus mens fuit, pacem & concordiã inter Christianos Principes conciliare. in quibus in Turcas Christiana Regna occupantes assidue incitandis, nullum vmquam optimi parentis, ac seduli Pastoris officium prętermisit.

POMPEII ARNOLPHINI.

Suscepta inuito posuit bella, aspera bella
Sponte sua, & pacis nobile struxit opus.
Scilicet vt Christi melius defenderet agnos
Tutius & niueas pascere posset oues.
Quin etiam procul a stabulis gregesque rapaces
Arcuit, & rabidos monstra inimica lupos:
Innocuosque cibos pecori, fontesque salubres
Præbuit, Ambrosios nunc capit ipse cibos.

IVLIVS SECVNDVS.

EGo vero te clarissimum Italiæ lumẽ Iuli Maxime, quem eadem, quæ Xystum patruum Roboreia gens tulit, quo nomine appellem, incertum habeo;

tot

tot illud meritorum ac multiplicis virtutis tituli insigne faciunt. An Italicę libertatis acerrimum vindicē vocem? an Pontificię dignitatis constantissimū propugnatorem? an Sacerdotalis dignitatis perpetuum assertorem? an Ditionis Romanæ Ecclesiæ omnis fere amissæ recuperatorem? an Pontificij imperij propagatorem duabus opulentissimis & nobilissimis Cispadanæ Galliæ vrbibus Parma & Placentia illi adiectis? Quid vero magis miremur, rerum ne gestarum magnitudinem, an Diuinam & multiplicem in illis gerendis virtutem, tot consilij, fortitudinis, audaciæ, cōstantię, animi nullis terroribus infracti, nullisque periculis vmquam deterriti editis exemplis? Nec minor cōtinentiæ animiq. ab omni sorde liberi laus, quam Heroica hæc virtus ac rerum gestarum gloria nomen tuum commendat, qui bonorum publicorū tam diligens & relligiosus custos & conseruator fueris, nullis vmquā largitionibus in tuos factis. Iam vero innumerę cum omnis generis, tum in primis arciū substructiones Regio sumptu excitatæ, quibus Ditionem Pontificiam vbique firmasti & ornasti, quā tandem gloriam nomini tuo conciliant? in quibus Vaticanum templum a fundamentis excitatum, quod contemplantium animos horrore perfundit, declarant, te Romanam animorum magnitudinē, quæ duabus rebus, hoc est virtute bello inuicta, atque immanium substructionum portentosa specie in primis cōspecta est, hac quoque parte tanto sæculorum interuallo

uallo vnum nobis rettuliſſe. Beatum vero Italiam, ac beatum Pontificium ſolium,in quod augendũ & ornãdum omnes curas perpetuo intendiſti,niſi nos Di uina virtute tua humanæ cõditionis neceſſitas nimis cito orbaſſet. Profectò ad ſummum aliquod rerũ faſtigium illud extuliſſes. quã rẽ te moliri,incredibilis animi tui magnitudo,ardenſq. Patrię charitas haud dubium faciebat. Vno igitur nomine laudes tuas cõ plectar: teque Italiæ ac Romanę Eccleſiæ parentem iure nominabo; omniſque nobis ac poſteris noſtris tãtis a te beneficijs acceptis ætas erit in meritis ac laudibus tuis prædicandis,memoriaque tua veluti Numinis cuiuſdam colenda.

PETRI MAGNI

Iulius haud vlli Ligurum virtute ſecundus,
Seu pacem, ſeu bella gerens, acerrimus hoſtis
Deſidiæ,probrique vrbes ditione tuetur,
Amiſſas recipit, captas inſtaurat, & auget,
Inuictus, ſollers, obſeruantiſsimus æqui.

AELIVS PERTINAX.

SAcroſanctos Chriſti Vicarios ſubſequuntur ij, qui ad ſummum rerum humanarum faſtigium, atque ad orbis terrarum imperium elati ſunt. quod Aelio Pertinaci in Martis villa haud procul a vadis Sabatijs humili

humili loco orto virtus per omnes publicorum munerum ac militiæ gradus & dedit & ademit. Optimũ enim Principem ac priſcam diſciplinã ſeueritate, parſimonia, continentia, iuſtitia longo interuallo referẽtem cum corrupta ſæcula non ferrent, Prætoriani cõ ſcelerata conſpiratione interfecerunt, cum quinque & octoginta tantum dies in imperio fuiſſet. Ceterũ clariſſimarum virtutum memoria Diuinitate a Senatu decreta, flamineque & Aelianis ſodalibus additis decorata eſt.

ANTONII VACCAE.

Sancte ſenex, ſub quo antiquis virtutibus olim
Romanam rem reſtitui, quæ fœda iacebat,
Et collapſa malis, ſpes certa illuxerat orbi.
Quid prius, aut quid poſterius mirarier in te
Mens valeat, tamquam ſolis ſtupefacta nitore?
An ſuprema loco ex humili ad faſtigia uectum
Te referam? an corpus tolerans animumque laborum
Cunctorum? an parcam & ſollertem ante omnia vitam?
Vt tibi auaritiæ nomen inureret id, quod
Laus propria atque bono virtus in Principe habetur.
Tu leges, tu militiam, tu munera pacis,
Ac belli, tu iuſtitiæ & pietatis honorem
(Quod caput eſt) Princeps ſic & priuatus obiſti,
Sanctius vt nemo quam tu, aut ſollertius vmquam.

Inuidia

Inuidia ingratis velut ignis alta penetrans
Testata id scelere est, testatur gloria gratis,
Immortale tibi seruans per sæcula nomen.
Illa necem, hæc desiderium, famamque rependit
Aeternam, ac tantum se auget, quantum illa senescit.
Propensi in Ligures salue decus Apennini.
Quo se cumque addant natæ ad miracula gentis.
Temporis exigui imperio qui plura dedisti,
Et maiora, alij multo quam tempore multi.
Fortuna ab tenui tibi scilicet imperitare
Nec mala per frangi teneris bene doctus ab annis,
Dum fortis tendis, dumque assuetudine uincis.
Vnde tibi ex vero & dictum cognomen adhæret.
Nempe bonæ exemplum vt patriæ moremque secutus
Cunctorum fieres meritus composque bonorum,
Perpetuaque ausint petere idem sorte nepotes.

CHRISTOPHORVS COLVMBVS.

SAlue Ligurum ac Genuæ Patriæ sempiternum decus Christophore Columbe. Salue ex omniũ gentium & sæculorum memoria mortalium longe princeps (eos viros semper excipio, quos pietas ac Christiana relligio caste sanctèque culta in beatorum sustulit sedes) si te mortali nomine vocare volumus. nam si veterum more fabulari liberet, atque ad eorũ instituta nos accommodare fas esset, cæleste ingeniũ

&

& Diuina in hominum genus beneficia te ex mortalium sorte eximere,& in Deorum sedibus locare diceremus. in quibus tibi tanto augustiorem & celsiorẽ locum,quam Libero,Herculi, Aesculapio,& ceteris, quos antiquitas acceptabeneficia grata recordatione remunerans in cælum extulit,iure daremus, quanto immensius ac Diuinius virtutis opus fuit, nouum atque alterum orbem inuenisse,quam inuentum legibus,institutis,varijsque artibus excoluisse. Quinetiã si quis rem vere existimare velit, non vnius tantũ orbis, sed duorum inuentor fuisse dicendus es. neque enim minus illi inuento a te orbi, nostrum orbem, quam nostro illum adiecisti: nec minus illius incolis nostrum, quam nobis illorum orbem aperuisti, & in lucem protulisti. Sed ijs quoque laudibus,quibus veterum Heroum nomen ac famā cælum conscendit, tantum abest,vt careas,vt illos etiam longe superes. Cum vterque orbis summa tibi beneficia sigillatim debeat; ille,quod Christiana relligione humanæ salutis præside,nostrisq. moribus atque artibus in illum inductis innumeris nationibus iter ad sempiternam beatitudinem patefecisti,illasque ad hũc humanum cultum traduxisti; atque vt immanem feritatem exutæ humanitatẽ induerent, fecisti. quo beneficio nullum excogitari potest maius. at noster, quod tantorum commerciorum ac tantarum opum, quãtas ne Romani quidem ipsi omnibus triumphis suis in Italiam congesserunt, nos compotes feceris,eo etiã maiore

F iore

iore cum emolumento, quod opes a Romanis inue-
ctæ breui finem inuenerunt, cum orbe perdomito vi
ctoriarum ac triumphorum materies defuit. at quæ
te auctore continenter importatur auri & argenti im
manis vis, nullis sęculis exhaurietur. Iam vero quan-
tum Deus immortalis ingētium meritorum gratiam
cumulant ea, quæ in pręclaro consilio exequendo
pertulisti? ad quæ vt mentem & cogitationem cōuer
tamus, cuius animus non horreat immensos a te ex-
haustos labores? cæli iniurias, atrocissimas tempesta
tes, quibus sæpe pene es obrutus? assiduas vigilias,
quibus vsum luminum sæpe amisisti? prælia cū bar-
baris & ignotis gentibus commissa? amicorum & so
ciorum infidelitates, quibus perpetuo conflictatus
es? partim ab illis in medijs discriminibus satietate
& tędio deficientibus desertus, partim insidijs & cō
sceleratis conspirationibus appetitus? inuidorum &
obtrectatorum perpetuas calumnias, quæ te rerum
gerendarum cursu interrupto ad caussam dicendam
tanto maris ac terrarum tractu in Hispaniam nonnū
quam auocarunt? Aduersus quę omnia inuicta stetit
virtus tua; omnesq. hominum & cæli iniurias viui-
da vi sua prostrauit & perfregit. Quas res siquis ani-
mo circumspiciat, ac momentis suis ponderet, profe
cto statuat, tantarum rerum gestarum tantorumque
meritorum non maiorem gratiam sollertis ac Diuini
ingenij aciei, quam solidæ ac constanti virtuti a po-
steritate deberi. Ac ne quid tibi de summis laudibus
deesset,

deesset, Patriæ charitas, quam etiam extremo spiritu retinuisti, Diuinarum virtutum gloriam comitatur. quippe qui amplissimarum opum tuis laboribus partarum decumam partem Reipublicę Genuēsi legaueris, id quod Antonius Gallus egregius historiarū scriptor, qui æqualis illorum temporum fuit, quique vitam tuam conscripsit, testatur. Nullarum igitur gentium nullorumue temporum gloria tuę æquabitur. quæ eo etiam est celebrior, quod ceterorum hominum nomen & merita angustis Herculei freti terminis includuntur, tua fama tuaque beneficia vtrūque orbem complexa, nullisque coercita finibus omnes maris ac terrarum tractus, omniaque cæli climata magnitudine sua complerunt.

HIPPOLITI CAPILVPII EPISCOPI PHANENSIS.

O Ligur Italiæ decus, & lux certa Columbe,
Heu breuis extinctum te quoque testa capit.
Te modo non potuit terras qui amplectitur omnes
Oceanus magno continuisse sinu.
Illius es fines vltra rate vectus ad Indos
Quo prius haud pennis fama tetendit iter.

DE VIRIS MILITARI VIRTVTE ILLVSTRIBVS.

POPVLVS GENVENSIS.

Vllum huius quoq; secundæ classis, quã militari virtuti assignauimus, splẽdidius exordium, quam a pietate & relligione duci potuit. Bellica enim Genuensium virtus non modo ad gloriã nomini conciliandam, & ad Rempublicam tutandam atq; amplificandam valuit, sed quod longe præstabilius est, in Christiana relligione propaganda in primis conspecta est. Genuenses enim classe & viribus cum Pisanis coniunctis (neque enim quamuis æmulum populũ debitę laudis præconio fraudare candoris nostri fuerit) Genuenses igitur Pisanis adiunctis Sardiniam insulam perdomuerunt Mosaitoque Rege Mauro victo ac capto, Genuamque adducto, atque inde ad Cæsarem misso non modo tantã insulam ditioni cũ Pisanis communicatę adiecerunt, quæ res postea (vt parum fida parumque stabilis imperij societas semper fuit) præpotentes & vicinos populos diuturnis inter-

internecinisque bellis inter se commisit, verum, quæ longe præstantior meriti gratia fuit, impia Mahumetana superstitione exterminata Christianam relligionem in eam insulam induxerunt. Qui Dux tantę rei gerendæ præfuerit temporum vitio, quę diligēti scriptore caruerunt, incompertum est. quæ res in bonū vertere cēsenda est, vt tanta laus Cunctæ Ciuitatis cōmunis potius sit, quam vni nominatim viro, aut vni familiæ assignetur. Neque nos ullo modo hanc historiam omittere debuimus. nam præterquam quod in patriam ipsam ingrati & iniuriosi plane fuissemus, si qui tot Ciuium nostrorum virtutem suis sigillatim laudibus pro cuiusque merito persecuti sumus, vniuersam ipsam Ciuitatem debito præconio præterijssemus, priuatam quoque singulorum gloriā haud parum imminuisse existimaremur. quæ mirum quantū a Ciuitatis dignitate augeatur & illustretur.

FVLVII CARDVLI.

Subijcit imperio ac cælo populosque feroces
Vrbs Ligurum princeps, magnanimosque Duces,
Dicere sic non est, fueri: studijsne Gradiui,
An Christi maior relligione Ligur,

GVLIEL-

GVLIELMVS EMBRIACVS.

NObilis & peruetusta Embriacorũ gens fatali humanarum rerum conditione extincta quidẽ est, ceterum gloria viget, ac perpetuo vigebit clarorũ virorum, quos permultos tulit, laboribus & rebus gestis immortalitati consecrata. quorum virtus cũ multis locis enituit, tum vero in bello sacro maxime conspecta est. in quo Gulielmi nomen in primis clarum fuit. qui prævalidæ Genuensis classis Præfectus cum classe in terram subducta ipse cum omnibus tam militum quam sociorum naualium copijs, omnique bellico apparatu & machinarum genere, quibus rebus classis instructissima fuit, ad exercitum sacrã Vrbem circumsidentem se contulisset, fortissimam operam Christianæ Reipublicę nauauit; magnaque in illo & in adductis copijs toto oppugnationis tempore opportunitatis pars, plurimusque vsus rebus gerendis fuit. Eius enim in primis consilio, Genuensiumque opera & industria sacram vrbem captam non Genuẽsium modo Annales, sed exteri quoque illarum rerũ, illorumque temporum scriptores tradunt, turri ingẽtis magnitudinis mirique artificij ipso auctore & Genuensium industria fabricata, cuius cacumen cum libuisset, flecteretur, stabilisque pontis usum pugnantibus pręberet. ex qua mœnibus admota in Vrbem transcensum est; illaque tandẽ Christiani potiti sunt.

AN-

ANGELI FOSCARDI.

Discite nostra viri bella quos parturit ætas,
Infestum Christo vincere posse genus.
Huius nam tandem indefesso pectore & armis
Sancta olim nobis reddita terra fuit,
Turribus & ponte superatis oppida muris
Sternere quem docuit relligionis amor.

ANSALDVS ET HVGO EMBRIACI

GVlielmi gloriã Ansaldus & Hugo Embriaci fratres gentilis virtutis æmuli rebus a se gestis subsecuti sunt. incredibilique huius gentis felicitate factum est, vt cum bellica virtute pietatis quoq; & relligionis commendatio coniungeretur. Hi etenim viri classis septuaginta triremium Præfecti præter multa alia insignia edita facinora vrbem Biblium in Phoenicia ad deditionis necessitatem adactam Genuensi Ditioni adiecerunt. Quæ amborum & ceterorũ Embriacorum merita amplissimis præmijs Patria remuneranda duxit, omnibus vrbibus atq; oppidis, quæ in ora Syriæ possidebat, Embriacorum virtute in primis partis, nobilissimæ genti omniq. posteritati fiduciarijs concessis.

FVLVII CARDVLI.

Vestra quoque Embriacæ genti, patriæque pararunt
Ansalde atque Hugo facta perenne decus.
Publica uos pietas sæuos armauit in hostes,
Credidit & fidei robur, opesque suas.
Tum vires Ligurum & validas Phœnicia puppes
Sensit, & Embriacum nomen & imperium.

POPVLVS GENVENSIS.

QVæ tres res ad magnas vrbes illustrãdas plurimũ valent relligio, potentia, virtus, eas omnes Ciuitas nostra cum multis locis, tum vero in hoc ipso bello sacro, quod in manibus habemus, declarauit: nam & relligio in nullis laboribus, nullisque discriminibus pro Christiani nominis gloria, proque Christiana re augenda recusandis cõspecta est, & eximiæ potentiæ argumento fuerũt septem ingentes classes cũ magno bellatorum numero tredecim annorum curriculo Christianarum rerum subsidio Genua submissas. & virtutis in prælis urbiumq. expugnationibus clarissima ac quamplurima documenta edita sunt. Præter enim eas vrbes, quæ in Elogio, quod nationi nostræ a Balduino Rege datum hic adscribemus, nominantur, Tripolim quoque, Beritum, Aconem, Biblium maiorem, Ioppam, Ascalonẽ a Genuensibus

partim

partim solis, partim copijs Balduini Regis a diunctis fuisse expugnatas constat. Diploma autē in Genuē si Tabulario adseruatum ipsi vidimus. Neq; vero cō silium nostrum reprehendendum putamus, aut fidē nobis abrogatum iri speramus, quod Elogiū ipsum paulo ieiunius, inconditoque illo & rudi eorum tē_porum orationis genere conscriptū copiosius & po_litius sententia nihil mutata aut variata explicauerimus. Est autem huiusmodi.

Quod populus Genuēsis pro eius perpetua & cōtestate pietate ac relligione, toto sacro bello præpotē tibus classibus, firmissimisq. terrestribus copijs Christianam rem iuuerit, in sacraque vrbe Hierosolyma, Antiochia, Laodicea, Dertusia expugnandis plurima opportunitatis atque operę pars in illius virtute & industria fuerit, solique Genuenses celebres vrbes Cæsaream, Ascalonem, Solimum, Biblium, Hierosolymitano imperio, sacroq. Christi sepulchro adiunxerint, summos labores exhauserint, maxima discrimina subierint, sanguinem profuderint, mortem fortiter oppetierint, nullis impensis pepercerint, nullis difficultatibus sint debilitati, nullis iacturis infracti; sed aduersus omnia mala inuictam virtutem & patiētiam præstiterint, ut a nullo omnino Christiano populo prō ptior, fidelior, constantior, magis multiplex opera Christo Domino, Christianæque Reipublicæ nauata sit. Hęc tot, ac tanta merita Balduinus Rex inuictus Damberto Patriarcha laudante atque approbante,

& pręclaro Elogio ad memoriæ æternitatem testãda, & amplissimis præmijs remuneranda cẽsuit, tertia Ditionis & vectigalium parte vrbium Cæsareæ, Aconis, Assuris in perpetuum concessa, ad hoc singulis vicis in vrbibus Hierosolyma & Ioppa cum iurisdictione illi tributis. Datum in vrbe sacra decimo Kal. Maias anno a verbo homine facto millesimo centesimo quincto.

POPVLVS GENVENSIS.

MVltis de caussis, multisque vtrinque illatis iniurijs Genuensium & Pisanorum animis inter se irritatis, cum non de prophanis modo rebus, sed de sacris quoque esset contentio, vtroq; populo ius inaugurandi Corsos Episcopos, ac Metropolitanam iurisdictionem suo Antistiti in sua vrbe vendicante, Romanorumque Pontificum fauore modo in hunc, modo in illum propendente, quã rem claris populis multo sanguine stetisse Calistus Pontifex tradit, cum diu compressa odia in apertas inimicitias tandem erupissent, illasque primo populatiõibus, direptionibus, rapinis, excursionibus, quibus omnia circa maria late fuerunt infesta, exercuissent, ad extremum Genuenses omnibus viribus connixi classem nauium & bellatorum numero ac genere præualidã compararunt. Octoginta enim triremes fuerunt, ac quatuor ingentis magnitudinis corbitæ, ad hoc amplius sexaginta minora

minora varij generis varijque nominis rostrata nauigia, duoque & viginti bellatorum millia. cumque nullam Pisanorum classem obuiam habuissent, copijs in terram expositis Pisanos intra mœnia compulsos arctissima annua obsidiōe, vt Volaterranus tradit, pressos ad pacē petendam, & ad suas conditiones de omnibus controuersis rebus adegerunt. quos etiam ad ignominiæ testimonium humilioribus ædibus vti voluerunt, superioribus cœnaculis deiectis. cuius tātæ rei gestæ laus cum nullus vnus certus Dux ab Annalibus prodatur, tota populo ipsi vniuerso ipsa quoq; tribuetur.

HORTENTII TORCELLINI.

Non tulit iniuriam Ligur, ac ius quæsiit armis
Arma dabunt, inquit quod dare iura negant.
Improuisus adest, inimicamque obsidet vrbem,
Nec prius oppressos obsidione leuat,
Quam litem incidit, quam culmina summa domorum
Disturbat, quam hostis corda superba domat.
Sic decuit Pisani animos domuisse superbos,
Ne se humili in tecto tollere deinde queat.

ANSALDVS AVRIA. VBERTVS TVRRIVS. PHILIPPVS LONGVS. ANSALDVS PIZO. BALDVINVS. INGO.

VT res communiter gestæ sunt, ita clarorum virorum laus vno communique elogio nobis cõprehendenda fuit. neque multitudine minuitur compotum gloria, sed Ciuitatis nostræ mirifice augetur dignitas, quę egregiorum virorum copia tam diues semper fuisse appareat. nam quamquam splẽdor in vnum collectus fulgẽtior est, idem partitione subobscurari & ueluti hebescere videtur, tamen ingentis apparatus rerumque gestarum magnitudo tãta est, quæ vel in multos distributa singulos memorabiles atque elogio dignos faciat. Hi fuerunt Ansaldus Auria, Vbertus Turrius, Philippus Longus, quæ gens nunc Iustiniana est, Ansaldus Pizo, Balduinus, Ingo. qui duo postremi familiæ nomine apud Annales carent, ingentis ac præpotẽtis classis Præfecti. tres enim & sexaginta triremes fuerunt, quibus addita sunt centum & sexaginta alia minora nauigia; Commeatuũ vero ac nautici instrumenti, ad hoc machinarũ & tormentorum ad expugnandas vrbes omnisque bellici apparatus tanta copia, quodque caput est, tantus delectorum bellatorum numerus, vt nullam classem validiorem aut instructiorem a Genuensibus littoribus vmquam soluisse constet. Tantis conatibus digni exitus responderunt, Almeria maritima Regni Granatæ &

Dertusia

Dertusia citerioris Hispanię opulẽtis vrbibus, quæ a Mauris tenebãtur, post longos exhaustos labores expugnatis, cũ expugnatio Dertusiæ sex menses extracta sit, multoque sanguine Genuensibus steterit, ingentique hostium multitudine cæsa. quibus vrbibus altera Castellæ Regi, altera Comiti Barchinonẽsi ex pacto traditis ipsi pleni gloriæ atque ingenti onusti præda Genuam reuersi sunt.

ANTONII FOSCARDI.

Cui pareant acies, poscit cum prælia Mauors,
Vrbs vni confert quælibet arma Duci.
At Ligurum vrbs Senos armat, qui tergore cæso
Maure tuo in patriam spolia opima ferant.
Scilicet vt doceat (tanta illi bellica virtus)
Agmina magnanimum mittere posse Ducum.
Felix prole virum, proles atque aurea felix,
Quam virtus recto tramite ad astra vehit.
Atque o bis felix, famam nam dentibus æui
Diuino Vbertus eripit eloquio.

POPVLVS GENVENSIS.

Portentosa Guelfarum & Gibellinarum partium rabies animos hominum multa sęcula ita agitauit, vt tota Italia omnis generis cladibus grassata cõpluribus populis miserabili exitio fuerit. quippe quę non

non modo eius prouinciæ vrbes acerrimis internecinisque bellis inter se committeret, sed vnius eiusdēq. Ciuitatis incolas, quinetiam eiusdem cognationis, vniusque & eiusdem domus & familiæ homines in cōtraria studia distraheret. quo fiebat, vt animis Ciuiū hostili execrabilique odio inter se dissidentibus, omnia turbis, seditionibus, rapinis, direptionibus, cædibus, domorum euersionibus, sacrarum ædium incendijs miscerentur, cum vesanus furor nō modo alterā factionem in alteram incitaret, sed omni pietatis & humanitatis iure perfracto fratrum in fratres, atque ipsorum parentū in filios, filiorumq. in parentes dextras armaret; pluraque inhumanæ crudelitatis facinora eiusdem vrbis inter se ederent incolæ, nulla patrij soli charitate inexpiabilia ardentiaque odia mitigante, quam vlla immanis Barbaries ardore pugnæ irritata in victos edidisset. quæ dissidia & insanientium animorum certamina cum nullis non locis aut temporibus exercebantur, tum vero in honorum & magistratuum contentionibus in primis apparebant. qui nō iam prēsationibus, suffragationibus, allegationibus, largitionibus, sed ferro & sanguine petebantur; resq. sæpe a iurgijs, verborumque certaminibus ad manus reuocabatur, omnia factionibus ad se & ad suos trahentibus. Cui malo vnum illud salubre quidem, ceterum parum honorificum remedium inuentum est, vt ipsi se Ciues Reipublicæ administratiōe atque honoribus priuarent, peregrinumque Prætorem sibi asci-

scerent,

scerent, cui summam Rempublicam, summumq. in Ciuitate imperium committerent. quæ contagio cũ omnes fere Italię vrbes infecisset, nemini mirum videri debet, si illa ne Ciuitas quidem nostra intacta fuerit; eidemque necessitati peregrino homini annuam Reipublicæ administrationem tradendi parere coacta. Neque tamen res a populo Genuensi exteris Prætoribus res vrbanas moderantibus & regentibus gestæ, victoriæque nostris hominibus, armis, classibus, opibus, consilijs, laboribus, discriminibus partæ peregrino homini ad eam tantummodo rem ascito, vt discordiarum nostrarum arbiter & disceptator esset, potius, quam ipsi Ciuitati sunt assignandæ, quamuis Genuensi homine summo Duce caruerint. quales fuerunt duæ expeditiones, quas mox suis singulas elogiis prosequemur. Genuenses igitur cũ amicitia tum precibus & ingẽtibus pollicitationibus Hẽrici Cæsaris inducti, qui ea de caussa Genuam se se cõtulerat, omnemque victoriæ fructum cum Genuensibus partiturum fidem dederat, ingẽtem classem armarunt, cuius nauium & bellatorum numerus ab auctoribus non traditur, sed ingentem fuisse ex rebus gestis haud dubitandum est. In expugnatione igitur vrbis Caietæ, quod primum illius expeditionis opus fuit, tanta in Genuensi classe & adductis copijs momenta fuerunt, vt Caietani vrbem tradẽtes nõ in Cæsaris modo, sed in Genuensis quoque populi imperia, vicario ipso Cæsaris præsente, remque æquo ani-

mo

mo ferente & approbante iurarint. Et in Sicilia Catinæ vrbis, quæ iam in Ditionem Henrici concesserat, obsidionem soluerunt Mauris fusis & fugatis, qui eã vrbem pro Regina Tancredi Regis mortui vxore repetebant; Et nobilissimam celeberrimique nominis Vrbem Siracusas expugnarunt. Quorum laborum eum fructum perceperunt, vt ingentia merita Henricus (id quod plerumq; fit) fidei & promissorũ oblitus ingenti memorabilique ingrati animi exemplo remuneratus sit: nihilque non modo promissorum fecerit, sed Genuenses omnibus iniquitatibus omnibusque iniurijs vltro affecerit. Quas tamen iniurias Genuenses haud multo post vlti sunt, eadẽ vrbe per occasionem Henrico, ijsque, quibus illam Henricus fruendam dederat, adempta, & Alemano Comiti populi Genuensis fiduciario tradita.

HORTENSII TORCELLINI.

Elatus Theuto successu pacta negauit,
Præmiaque, immeritos expulit & Ligures.
Verum quæ potuit virtuti pacta negare,
Tollere non potuit dextra maligna decus.

POPVLVS GENVENSIS.

NE huius quidem anni rerum gestarum gloriam vnius alicuius priuatim hominis, sed vniuersæ Ciuitatis eadem de caussa esse necesse est. Fridericus secundus

ſecundus Cęſar idem Romanæ Eccleſiæ & Genuenſis nominis inſenſiſſimus hoſtis validis maritimis, ac terreſtribus copijs Genuenſes vrgebat; iamque maximam partem maritimæ orę, quæ ad oriẽtem ſpectat, occuparat. Contra quẽ ingens claſſis triũ & octoginta triremium ac tredecim Taridarum (eæ ſunt naues longæ maioris formę, quas nunc Galeatias appellamus) educta eſt delectis bellatoribus referta. quæ nõ modo hoſtem finibus Genuenſibus expulit, amiſſaque loca recuperauit, ſed hoſtilem claſſem in fugam verſam, certamenque detrectantem vſque ad Stichadas inſulas inſecuta eſt. neque inſequendi finẽ prius fecit, quam hoſtis ſeſe in portum Saonæ, quæ vrbs toto eo bello ſedes belli fuit, recepiſſet, ac vallis oſtio portus clauſo aditum Genuenſibus irrũpentibus excluſiſſet. qui pugnæ ſpe deiecti in ſua conceſſerunt. At hoſtis metu liberatus e portu iterum cũ exijſſet, circumiectaque maria excurſionibus & rapinis infeſta faceret extemplo altera ſeptuaginta triremiũ claſſis e Genuenſi portu prodijt; hoſtisque congreſſum vitans claſſem iterum intra vallum Saonenſis portus ſubduxit.

SIGISMVNDI DONATI.

In te dum nemo contraria tela ferebat,
Sulcabas tumidus cærulei alta maris.
At cum vidiſti Ligurum Friderice cohortes,

Diceris effusa terga dedisse fuga.
Siccine te indicto certamine posse putabas
Victorem hostili ponere castra solo?
Sic puto totum orbem domuisses viribus istis,
Si nullus toto miles in orbe foret.

VBERTVS AVRIA.

NVllam sane labem Vberti Auriæ gloriç aspergit, quod ipse vna cũ Vberto Spinula collega Principatum sibi in Patria pararit. nam ea res potius duarũ clarissimarum familiarum summam indicat potẽtiã, quam ambitionem, aut regnandi coarguit cupiditatem. Ciuitate enim in cõtraria Guelfarum & Gibellinarum partium studia scissa, quibus sæculum illud ita corruptum fuit, vt nemo omnino ab ea contagione integer aut sincerus esset, Auriam & Spinulã gentes factionum, quas tollere non poterant, capita fuisse, gloriæ potius & splendori, quã inuidiæ esse debet. Verum hæc in præsentia nobis sunt omittenda, quibus illud tantum propositum est, rerum præclare gestarum memoriam debitis Elogijs ab interitu vindicare. in quibus Vbertus altissimum locum tenet nauali prælio ad portum Pisanum cum Pisanis commisso victor. in quo vtraque præpotens classis, quæ præter cetera varij generis nauigia amplius octogenarũ triremium fuit, quidquid floris, quidquid roboris, quidquid nobilitatis in vtraq; natione fuit, in armis habuit.

habuit, cum etiam aureis & purpureis vestibus, omnique splendidę fortunę opulētia remi nobilitassent; ingentesque globorum cumuli purpurea fascia velatorum in classe Pisana sint reperti, quos illi à superbia & contemptu sese in portum Genuēsem iaculaturos non minus ridiculo ac puerili consilio, quàm vana ferocia iactauerant. quod prœliū diu anceps ita atrox & cruentum fuit, vt mare ab immēsa effusi cruoris vi late circa rubrum factum sit; natantiumq. passim scutorum, galearum, telorum, cadauerum, cōfractorum remorum, & omnis generis naualium armamentorū fuerit refertum. Septem hostium triremes suppressæ sunt, octo & viginti captę; tantusque captiuorū numerus Genuam adductus est, vt vna cū reliquis, qui varijs casibus multisque temporibus antea capti fuerant, in custodiaque adseruabantur, ad nouem Pisanorum millia carcere inclusi sint. Vt non minus vere quam cōtumeliose in Pisanos dictum illud apud Hetruscos multis sęculis vsurpatum sit, Genuam eundū, si quis Pisas cernere cupiat. In captiuis fuit Vbertus, Maurocenus Venetus, quem Pisani ob virtutis rerūque naualium famam Prætorem sibi, classisque Præfectum vltimam spem tentaturi, omniaque extrema conaturi, asciuerant. Sacro igitur solemni anniuersario ad ædem Xysti atque aurei Aulæi dono tantæ victoriæ memoriam perpetuo colendam esse decretum est.

IDEM VBERTVS AVRIA.

CVm hominis,tum rei magnitudo fecit, vt vnus Vbertus Auria inter ceteros Ligures duplici elogio a nobis ornandus uisus sit. vir re quidē gesta, clarissimaque victoria de Pisanis parta, quā modo suis laudibus prosecuti sumus, memorabilis, ceterum re non gesta (neque id quisquam miretur, priusquam quale sit cognouerit) memorabilior. de quo viro Patria ita ampla iudicia fecerit,vt illū præ ceteris elegerit, cuius spectatæ virtuti,rei bellicæ scientię,consilio non modo quidquid uirium, quidquid opū habuit, atque adeo totam se ipsam,omnemque Rēpublicam, sed quod longe maius,& præstābilius est,famam & existimationem suam crediderit. Nam cum Veneti clade a Spinula accepta ira & indignatione ardentes sese omnia Ligurię littora nauibus completuros,eaque classe ostium ipsius Genuēsis portus insessuros,cuius Genuenses nō modo impetū,sed ne aspectum quidem possent ferre,contemptim superbeque iactassent; Genuenses verborum ferociam rebus retundendam censentes, extemplo certo homine misso,Venetis nuntiarunt, lætari se vehementer,illorum verbis sibi occasionem dari,prælio experiēdi,vtra natio bello sit melior; seque laborem longioris iteneris illis ademturos. Siciliam enim insulam vtrique vrbi interiectam, parique fere ab vtraque distantē in-

teruallo campum delegisse,in quo præclarã hanc æmulæ virtutis & potentiæ contentionem communis Mars decerneret Nauibusque ex omni Ligustica ora corrogatis classem centum & sexaginta triremiũ mensis curriculo compararunt,omnique nautico instrumento, atq; omni bellico apparatu instruxerũt. in quam duo & quadraginta bellatorum millia præter remigium conscenderunt. qui omnes ligures fuerunt, omnibus alienigenis,quos fama Genuensisque nominis amicitia,& cupido ostentandæ virtutis Genuam attraxerat, in tam splendidum certamẽ nomina certatim dantibus, repudiatis. quãrem Iacobus Varagineus illorum temporum æqualis grauissimus & sanctissimus Antistes,idemque certissimus scriptor tradit,qui rei interfuit,& classem ipsam conspexit,numerumque nauium se se recensuisse affirmat. Cũ qua classe Vbertus cum insulam certamini destinatam tenuisset,ac circiter mensem in anchoris stetisset hostẽ expectans,suosq. ad optatam pugnam omnibus incitamentis exacuens, Venetiq. nusquam apparerẽt, Genuenses Diuos hominesq. ac cælum ipsum & maria contestati, certamen vltro a se oblatum, ab hostibus detrectatum,Genuam reuersi sunt tanto pleniores gloriæ ex hoste non conspecto, quam ex eodem victo, quanto ingentius fortitudinis specimen fuit,ipsorum virtutem adeo hosti terribilem fuisse, vt is illã prælio attingere ausus non sit, quam si congressus fusus aut captus fuisset. Alterius classis septuaginta triremium

remium hic ipse Vbertus Præfectus fuit. Vt appareat rem Genuensem illis temporibus illius virtute & consilio in primis stetisse.

POMPEII ARNOLPHINI.

Clara Iouis soboles, & uiuida Martis imago
Vberte, antiqua quem nobilitate decora
Auria gens auro insignem sceptroque potentem
Regnasse, & patriæ uidit dare iura uolenti.
Vnde tuas canere incipiam Dux maxime laudes?
Iustitiam ne prius & sacræ munera pacis,
Queis olim grata ciues ditione regebas,
Commemorem, & sacra intexam tua tempora oliua?
An potius ductos Pisano ex hoste triumphos,
Quos non ulla queat sæclorum abolere uetustas
Expediam, & uiridi cingam tua tempora lauro?
Tu patriæ charus pariter, pariterque tremendus
Hostibus æternis illam clarisque trophæis
Ornasti, atque horum fastusque animosque minaces
Fregisti, & uictos ingenti clade domasti,
Testis Tyrrhenis Arnus qui illabitur undis,
Quem referunt rubro stupefactum gurgite aquarum
Frenasse irriguæ sinuosa uolumina Lymphæ
Atque iterum a tergo fontes petijsse relictos,
Gorgonis & testis, proprio quæ in littore uidit

Mucronus

Mucrones galeasque leues, clypeosque natantes,
Armatosque humeros, & pectora luce carentum.

LAMBAS AVRIA.

NOn minore quam Vbertus victoria, atque haud scio an ideo maiore, quia de clariore hoste parta est, nomen suum illustrauit, ac familiæ decus cumulauit paucis post annis, vt eorumdem temporũ æquales fuisse ambo dicendi sint, Lambas Auria in eodẽ; in quo Vbertus imperio, eodemque titulo positus. Is igitur octo & octoginta triremium Præfectus Hadriaticum sinum ingressus ad vrbem Cursulam cum Venetorum classe numero superiore (septem enim & nonaginta triremiũ fuit) congressus longo & cruẽto prælio illos tandem vicit; tota fere classe capta, cũ duodecim tantum naues fuga se se exitio subtraxissent, ex qua septem & sexaginta iussu Lambæ cõbustę sunt; reliquæ decem & octo Genuam cum captis in prælio adductæ. fuerunt autem septem millia quadringenti. in quibus fuit ipse classis Præfectus. quem Annales tradunt, a rabie capite ad asserem illiso ignominię dolorem morte finiuisse. Anniuersario igitur perpetuo sacro ad ædem Matthæi, atque Aulæi aurei dono tantæ victoriæ memoria decreto publico ipsa quoque decorata est. Quæ hoc quoque addito carmine ab homine mihi amicissimo est ornata.

Qualis

Qualis præcipiti corusca flamma
Rumpit fulmineo fragore lampas,
Lambas Auria præpotentiorem
Irrupit Venetum repente classem,
Ipsoque in propriam necem coacto
Hostium Duce, patrias in oras
Captiuum innumeras agens cateruas
Victricem spolijs referfit vrbem.

PAGANVS AVRIA.

DVos præstãtes Duces cum ijsdem ambos iustitiæ & continentiæ laudibus insignes, tũ bellica gloria in primis claros eadem ætas tulit Paganũ Auriam & Simonem Vignosium. quorum singulorum egregias virtutes, egregiasq. res gestas singulis elogijs per sequemur, initium facientes a Pagano. Cuius nomẽ non minus clarum facit excelsus animus aduersus assiduum & intestinum cupiditatum bellum perpetuo inuictus, diuitiarumque adeo cõtẽnens, vt mortuus de publico sit elatus, quam duabus clarissimis victorijs partis bis triumphasse. Altera fuit in Hellesponto prope vrbem Constantinopolim classe Venetorum, Catalanorũ, ac Græcorum fœderatorũ vnius & octoginta triremium profligata & deleta, octo & quadraginta ex illis captis, reliquis partim suppressis, partim in fugam coniectis; hostiumque plus quatuormillibus cæsis, cum de Genuensibus non plus septingẽti ceciderint,

ceciderint, ac perpaucæ naues sint desideratæ. Victoriæ gloriam auget, quod numero nauiũ inferior (sexaginta enim tantũmodo habuit) congressus est longo & atrocissimo prælio, quod ingẽtibus animis accensum, ipsoque certamine crescẽs, cum veteris odij & perpetuæ æmulationis acres stimuli vtriusque partis animos incitarent, ne nox quidem interueniens diremit. Post meridiano enim tempore cõmissum ad insequentem primam lucem varia fortuna extractum est, cum initia fœderatis secundiora fuissent. Altera fuit in Ionio ad Oenusas, quã insulam Sapientiæ posteriores appellarũt haud procul Messeniaco sinu de eisdem hostibus minore mole, minoreq. discrimine minusque ostinato prælio parta, cum pari vtrinque quinque & triginta triremiũ numero concursum sit, quamuis Fœderati quinq; onerariis ingentis magnitudinis superiores essent: tota classe hostium capta, Nicolao Pisano Præfecto, ac quinque hostium millibus Genuam captiuis adductis. Quarum victoriarũ memoriam sacro anniuersario solemni in Aede Matthæi, aureique Aulæi dono a Magistratu publice deferendi quotannis recoli placuit.

THOMAE CORREAE.

O quem triremes æquoris arbiter
Vidit prementem fluctibus Hadriæ,
Dum uela contra vertit in te

Dux Venetus, ſocÿque ad arma
Acciti Hiberi fluminis accolæ.
Aerata nec tot carbaſa ſufficis
Contra mouentes bella, cum ſis
Tu numero inferior quid audes?
Tunc ſigna Triton claſſica, & hoſtium
Vidit natare cæſa cadauera, &
Colla reluctanti catenas
Inÿcere, & Genuam reduci.
Tunc fama verax utraque littora
Neptuni. & ora latior ultimas
Telluris impleuit trophæis,
Et uarios rettulit triumphos.
At tu ſuperbos nil titulos ſtupens
Gazaſque, honoreſque exiguo cubas
Tectus ſepulcro. namque egenti
Aere dato poſuit Senatus

SIMON VIGNOSIVS.

PAr continentiæ & iuſtitiæ animique ab omni ſorde integri ſpecimen in omni vita præbuit Simon Vignoſius (ea fuit poſtea gens Franca) cuius duo illa in primis memorabilia prætereunda non ſunt. alterum, quod cum Genuenſis claſſis nouē & triginta triremium Præfectus ad Euboeā inſulam in claſſem ſex & viginti nauium, quarum maxima pars venetæ erāt, incidiſſet,

incidisset, quam Ingibertus Delfinus Viennæ ducebat: Delfinusque oratione primo & precibus, deinde ingenti promisso anniuersarij vectigalis decemmilliū aureorum numum reuocare Simonem contendisset ab incœpto celebris nominis insulæ Chij, quam vna cum Smyrna Asiæ vrbe Michael Palæologus Genuensi populo donarat, armis repetendæ, cuius insulæ commercijs tam opportunę imperio ipse quāquā alia in speciē præferens hianti cupiditate imminebat, Simon fœdę rei mentionē auribus aspernatus in incœpto perstitit, institutumque iter prosecutus est. alterum quod cum vrbe Chio potitus ingressum in Ciuium prędia militibus edicto interdixisset, vnicus filius paterna indulgentia se se aduersus edicti seueritatem satis munitum ratus; cuiusdamque Ciuis fundū temere ac per lasciuiam ingressus nonnullis vuę racemis asportatis, comprehensus, racemisq. collo ad maiorem ignominiæ notam suspensis, palam virgis cæsus tota vrbe iussu parētis circumductus est, memorabili rigidi atque inuicti animi exemplo, omnemq. paterni amoris sensum in Ducum imperijs, militariq. disciplina & obedientia sancienda superantis. Bellicæ vero laudes Simonis eæ fuerunt, vt si rerum gestarum magnitudo publicæ vtilitatis momentis est ponderāda, perpauci illius gloriæ possint ęquari. quippe qui vrbem Chium post lōgam & difficilem oppugnationem captam, nobilissimamque insulam, ad hoc vtramque Phocæam, quæ Ionię vrbes Foliæ nouę &

veteres vulgo appellantur, Genuensium imperio adiunxerit.

BAPTISTAE GVARINI.

Argolicis clarus spolijs Vignosius heros,
Nec minus eloquio clarus Vberte tuo,
Phocæam patriæ subiecit uictor utramque
Claraque in Aegeo est hoc Duce parta Chios.
At non parta foret, si ferro inuicta, fuisset
Auro magnanimi dextera uicta Ducis,
Supplicio nati nec ius uiolauit amoris,
Ausus enim fuerat ius violare patris.
Dura quidem pietas, nimio quæ indulget amori,
Si magis ille pius, non pius ille foret.

PETRVS FVLGOSIVS.

NOn decori modo & ornamento genti suæ & Genuæ Patriæ sed magno quoque fructui & emolumento Petri Fulgosij dupliciter virtus fuit. quippe qui grauissimas Ciuium suorum iniurias vltus nationis Genuensis incolumitatem memorabili documēto sanxerit, & opulētæ vrbis ditione adiecta imperiū populi Genuensis propagarit. Contentione enim in Insula Cypro in solemni Regij diadematis accipiēdi de superioris honoris loco inter Venetos & Genuenses orta cum instinctu fauentium rebus Venetis Rex Petrus secundum Venetos decreuisset, Genuēses ac-

ceptæ contumeliæ intolerantes, cum dignitatem suã armis, quando in iudicij æquitate parum præsidij experti essent, vindicare decreuissent, occultis gladijs se præcingunt, vt Venetos se præferentes interficiãt. quam rem rescientes Veneti factum Regi aperiũt, Genuensesque in ipsius Regis caput & vitam arma sumpsisse criminantur. Facile fuit puerilem ætatem cum sua sponte infirmam & credulam, tum ab obtrectatoribus Genuẽsium obsessam circumuenire. Quare ingenti ira commotus Rex Genuenses Regiam ingressos cum armis tectis comprehensos non quæsito, qua de caussa se se gladijs cinxissent, sed tamquam manifesti parricidij ac maiestatis compertos crudelissimo mortis genere affecit e summa turri præcipitatos, supositarumque hastarum erectis cuspidibus indutos: omnesque Genuenses tota insula cõquisitos necari iussit. Qua re cognita Genuenses dolore Ciuiũ suorũ necatorum ardentes, tantæque atrocitatis iniuriam haudquaquam inultam sinendum statuentes, præpotentem classem trium & quadraginta triremiũ ac magni nauium corbitarum numeri breui compararũt. in quam quatuordecim bellatorum millia conscẽderunt. Cui omnibus rebus instructæ, omnique machinarum & bellicorum apparatuum copia refertæ præfectus est Petrus Fulgosius Dominici Ducis frater. Is igitur magna celeritate tantum maris spatium emensus cum insulam tenuisset, copijs expositis Famagustam vrbem Regni emporium circũsessam. primo ad

uentu

uentu ad deditionis necessitatem adegit, Regina Regis pueri matre vrbem tradente, cum non suarũ virium eam dimicationem cerneret. Qua vrbe potitus Petrus morte triũ ex primoribus Proceribus, quibus instigantibus Rex in Genuenses sæuierat, necatorum Ciuium iniuriam vltus est. Totaque insula cum victo re exercitu peruagatus, cum omnia loca, quæcunq; adiret, Genuensium Ditionis faceret, Regem in angulum Regni cõpulsum, & in summas angustias adductum, intelligentemque non sibi esse cum Genuensi præpotente populo par certamen, ad suas conditiones adduxit: Famagusta enim vrbe Genuẽsibus cessit; vectigaleq. Regnum insuper in multos annos fecit. Petrus tanta victoria parta plenus gloriæ cum Iacobo Lusiniano vno ex Regis patruis, duobusq. paruulis natis Principis Antiocheni, qui alter erat Regis patruus, captis & obsidibus Genuam reuertitur. At Genuenses clarissimæ victoriæ memoriam anniuersario sacro solemni ad ædem Diui Francisci decreto cũ dono aurei Aulęi consecrarunt. Iacobus tam diu Genuę in custodia est adseruatus donec Petro mortuo ipse in Regnum successit. tum a Genuensibus dimissus pacta & fœdera cum illis renouauit, filiumq. Genuæ natum, vt amicitiam & animorum coniunctionem nomine ipso præferret, Ianum appellauit. Corruptus enim Genuẽsis populi multorum sæculorum vsus Genuam vrbem veluti a Iano conditam Ianuam appellauit. Genuensium Annalium fidem secutus a

Genuen-

Genuensibus Ciuibus munere publico mandato cõ scriptorum, qui ęquales illorum temporum Iacobũ ipsum Genuæ viderunt, sæpeque cum illo collocuti sunt, Iacobum Genuam adductum scripsi, non autẽ Regem ipsum, vt Pius secundus tradit. Cum etiã pacis & amicitiæ fœdere cum Rege sancito nulla caussa reliqua esset cur Regẽ captiuum teneret, veroq. propius sit, propinquos Regis obseruãdę pacis obsides retentos. nam quæ tandem pax & amicitia cum Rege conuenire potuisset ipso non liberato ac dimisso?

RAINALDI CORSI.

Fulgosius ipse Venerem alloquitur.

Quod tua Regna petam fax o pulcherrima, amorque
Cælicolum, atque hominum, tuus idem me trahit ardor,
Ac flamma in patriam, quæ me feliciter vrit.
Non odio certare velim, non sanguine Regis
Tingier antiqui, non claram excindere gentem,
Quamquam nos Procerum cumulata iniuria pulsat.
Virtutem Ligurum egregiam, quæ nescia prorsus
Turpe pati, aut alijs inferre, & fortia facta
Extendisse sat est. Salamin, Amathunta, Cytheram
Et florens quidquid Cypri complectitur ora,
Præclaro Genuæ Iacobus munere hebeto.

BLASIVS AXERETVS.

SIue hostis, cum quo dimicatum est, nobilitatem spectes, siue virtutem & fortitudinem in memorabili re gerenda tecum reputes, siue rei gestæ & victoriæ splēdorem intueare; quem tandem Ducē ex multorum sæculorum memoria cum Blasio Axereto cōferre ausus fueris? Hostis enim inclytus Alphonsus Aragonius fuit, tot Regnorū, quibus imperabat, ópibus conspectus, ceterum rerum gestarū & clarissimarum virtutum gloria longe conspectior. Neque in re gerenda maius virtutis documentum edi potuit, quā præpotentem classem numero nauium superiorē, ad hoc omni bellico apparatu instructissimam (quodq; caput est) tanta clarorum Ducū summorumq. Procerum, ac primæ nobilitatis virorum copia, tantaque acerrimorum bellatorum multitudine refertam a priuatę tenuisque sortis Ciuibus pauperibusque nautis ad insulam Pontiam longo atrocissimoque prȩlio victam. Iam vero clarissimę victoriæ fulgor an non lumine suo multarum splendorem præstringere censendus sit, si quis animo & cogitationi pulcherrimā speciem subijciat, Alfonsi ipsius ac duorum Regis fratrū, quorum alter Ioannes fuit ipse quoq. Rex Nauarræ, alter Henricus magnus Magister sancti Iacobi Regibus ipsis maiestate ęquandus; simulq. tantę illustriū Heroum multitudinis captæ. in quibus fuerunt Ioannes

nes Antonius Princeps Tarẽtinus, Ioãnes Antonius Dux Suessanus, ac centum amplius Proceres domina tu populorum insignes. Quo loco illud genti Iustinianæ ad posteritatis memoriam perhonorificũ nullo modo prætereundum fuit, quod Rex Nauarchorũ conditione, qui ex omnibus ordinibus fuerunt, diligenter cognita Iacobum Iustinianum delegit, cui deditionem faceret. Ceterum Blasius naualem triumphum omnium, qui vmquam acti sint, speciosiorem acturus fuit, si aut is mos ea ætate fuisset, aut Patrię afflicta fortuna eiusmodi spectaculo locũ dedisset. Par deinde tantæ partæ glorię per omnem vitam fuit egregia ac forti opera Philippo Mediolanẽsiũ Duci aduersus Venetos in naualibus pugnis perpetuo nauata. Quæ merita Philippus amplissimis remunerans pręmijs, in quibus fuit Ditio & celebris nominis arx Serrauallensis, nomen gentis insigni titulo nobilitauit. Omnibus igitur summis studiis ac sempiterna veneratione Blasij Axereti memoriã Genua Patria colere debet, qui Genuensium gloriæ tot victorijs diu paulatimque collectę clarissimum celsissimorum Regum captorum fastigium imposuerit.

BAPTISTAE GVARINI.

Axeretus Patriæ gremio dum sedet inermis,
Sic Martem fama est increpuisse virum.
Quid mea cura trabis ualidos inglorius annos?

Nihil iuuat imbelli parta quiete quies.
Erubuit monitus, Diuino & concitus œstro
Arma animo versat, versat & arma manu.
His Regum domitor Tirrhenus imperat vndis,
Et ducit ad patrios bina trophæa lares.
Tanta tamen virtus tenebris obscura iaceret,
Erueret scriptis ni Folieta suis.

LAMBERTVS CIBO.

QVis Ciuitatis nostræ priscorum temporum potẽtiam miretur, cum ipsorum priuatorum Ciuiũ tantæ essent opes, quæ ad iustas classes comparandas & instruendas sufficerent? Id quod Lambertus Cibo docuit (eam gentem nobili Græcia oriundam, ac Cubeam olim vocatam Genuam commigrasse ferũt.) Qui Mauris piratis mare circum excursionibus & latrocinijs infestũ facientibus, classe valida armata Mauros profligatos & fusos, atque in insulam Capraria͂, quam sibi arcem delegerant, compulsos expugnauit ac deleuit; eamque ac circumiectas insulas sibi imperio subegit. Quam rem ab Annalibus nostris, vt multa alia, præteritam Eleutherius Mirabellus illorum temporum æqualis & scriptor, atque Annales Pisani tradunt.

CARAF-

CAFFARVS. VBERTVS TVRRIVS.

MIretur quiſquam illorum temporum ſcriptores tam ſupine neglıgentes fuiſſe, vt nomina familiarum in claris viris commemorandis omitterent, cũ in maximis victorijs nulla omnino Ducum ipſorum mentio interdum fiat. Hoc igitur ſtemmate carebit, quæcumque illa eſt familia, quæ Caffarum vnum ex conſulibus habuit (is tum erat ſummus Ciuitatis Magiſtratus,) qui vnaq; illi adiũctus ſocius Vbertus Turrius viginti duarum triremium & ſex Golabiorũ, id tum erat nauigij genus, Præfecti detrimenta accepta a Mauris Balearicis & Almerienſibus, qui eo tempore Piraticam facientes mare excurſionibus & prædationibus late infeſtum faciebant, illis reddiderunt, minore Balearica ferro & igni late vaſtata, vrbeque ipſa capta & direpta; excenſioneque in continentem facta cum egregiam equitum alam ſecum haberẽt, Almeriaq. circumſeſſa Regem ad neceſſitatem ſe ſe pecunia redimendi obſidibus acceptis adegerunt: nec minus gloria conſpecti quam præda onuſti Genuam redierunt.

AMICVS GRILLVS.

EGregios Amici Grilli conatus, quãuis effectu caruerint meriti tñ elogij teſtimonio carere haud ęquũ eſt. Neq; enim clari viri fortunã, quæ in manu

nostra non est, sed fidem, diligẽtiam, vigilantiam, audaciam, consilium, virtutem præstare debent. Quarum omnium rerum egregia documenta in Amico Grillo conspecta sunt. Bello enim Pisano tum cũ maxime ardẽte, quod Sardiniæ & Corsicæ ante oculos positarum insularum cupiditas per varias in speciem confictas causas excitabat, quodque sæpe pace, numquam tamen fida intermissum per leuissimas occasiones renouabatur, vtroque præpotente populo insulæ imperio imminente, Amicus Grillus ob spectatã virtutem in altera eiusdem anni expeditione quinque & triginta triremium Præfectus aduersus eosdem Pisanos missus, qui vrbem Ingaunorum improuiso adorti diripuerant & incenderant, indeque se se in prouinciam contulerant, & classem in fluuium Rhodanum subduxerant, eundem amnem ingressus ad oppidũ sancti Egidij penetrauit omnibus discriminibus se se obijciens. Cumque omnia summa fecisset, vt hostem ad pugnam eliceret; ad extremumque pro comperto cognouisset, oppidanos Comitemque ipsum, atq; eos, qui ad mercatum conuenerant, occulta consilia cum Pisanis coniunxisse, insidias, ac ne circumueniretur veritus ignauia hosti exprobrata, qui se se in apertum committere, fortunamque pugnæ experiri ausus nõ esset, egregia audacis & experientis Ducis parta laude in Patriam reuersus est.

SIGISMVNDI DONATI.

Est aliquid cautas inimico texere fraudes,
Atque hostem tectis vincere posse dolis.
Sed tamen est maius tectas cognoscere fraudes,
Nauta uelut fluctus prospicit horribiles.
Plus ergo meruit veri tum Grillus honoris,
Cum victor Gallis cessit Amicus agris.
Quam qui tum frustra tentarunt arte Pelasga
Insidias cauto composuisse Duci.
Ergo fuit potius fraudes aperire dolosas,
Non fuit hostiles id trepidare minas.

NICOLAVS SPINVLA.

NIcolaum Spinulam si parum rerum gestarum fama, quę vitio scriptorũ illius sæculi ignotę sunt, at maximi Principis amplissima de illo facta iudicia ab obliuione hominũ vindicant. Quis enim magnũ & memorabilem in primis virum, ac consilijs & factis clarum fuisse eum neget, quem Fridericus Cæsar tantis opibus, tanta potentia Imperator, idemq. rerũ gestarum magnitudine ac clarissimarum virtutum gloria præfulgens vltro delegerit, alienigenamque euocarit, cui summam naualium rerum cum insigni Halmirotis titulo committeret.

AN-

ANDREAE SPINVLAE.

Cum torpere graui ſcriptorum corda veterno
Spinulidæ virtus Nicolei aſpiceret.
At, dixit, Cæſar Fridericus magnus in armis
Imperium uaſti cum tibi det pelagi,
Te quoque, ne dubites, aliquis mirabitur olim,
Et verum huic dicet nominis omen erat.

ANSALDVS MARIVS.

CLari quidem nominis, magnæq. fortunæ vir, neque ambiguæ famę eſſe debet Anſaldus Marius. Nam ab Imperatore Cæſare Friderico ſecundo celſiſſimo ac potentiſſimo Principe ſummam maritimarũ rerum obtinuiſſe cum eodem quo Spinula Halmirotis titulo, ingentiumque Cæſarianarum claſſium Præfectum multa cõſilij, audacię, fortitudinis edidiſſe documenta cum hoſtilibus claſſibus vario euentu ſæpe congreſſum, hęc omnia haudquaquam vulgatã laudem memorabilis viri famæ conciliant. Neque vt rerum imperiti putant, Saona belli ſede delecta ex ea Genuam Patriã arcta obſidione diu preſſiſſe, totãq. Liguriæ oram aſſiduis incurſionibus infeſtam feciſſe, vllam labem rerũ geſtarum gloriæ aſpergit. nõ enim contra Patriam veniſſe merito eſt dicendus, ſed Guelfos Cæſaris hoſtes tum Genuæ rerum potientes dimidia Ciuitatis parte expulſa, hoc eſt Gibellinis ſuis oppugnaſſe Gibellinarũ partium acerrimus vindex & aſſertor:

asſertor. quam ſententiam nos quoque amplectētes clarum in primis Ligurum ac memorabilem virū ſuo prꝛconio fraudaſſe liuidi ac maleuoli animi fuerit.

ANDREOLVS MARIVS

PAtri Andreolus filius ſuggeritur ſine vllo verborū apparatu. quæcumq; enim de parente dicta ſunt, ea omnia in filium conueniunt. nam eodem honoris & imperij titulo uſus eſt. quod eadem ratione, conſilio, virtute geſſit. Vt hi viri non magis natura, quam vitæ, ingenij, fortunæ ſimilitudine coniuncti videantur. Illud vnum eſt in Andreolo ad memoriam inſigne, quod Guelforum ingentem claſſem memorabili multorumque ſcriptis celebri prælio fudit duabus & viginti triremibus cum Pontificijs Legatis, ſacriſque Antiſtitibus, qui Pontificis iuſſu ad concilium euocati erant, captis.

M. ANTONII LANFRANCI.

At non minore gloria præcelluit
Anſaldus ille rebus a maritimis
Cognomen obtinens, & eius filius
Claro parente dignus Andreolius.
Ambo ſecundi Friderici claſsium
Duces potiti maximis victorijs.
Qui forte ſi videantur hoſtes patriæ,
Lares quod olim patrios obſederint,

Hi

Hi neutiquam fuere, sed miserrima
Premebat vrbem Ciuium discordia.

IACOBVS MAROCELLVS.

HIc annus humanæ salutis millesimus ducentesimus quadragesimus vnus variante fortuna, secundisque & aduersis rebus luctum & gaudium Genuæ miscentibus insignis in primis fuit: tribusq; expeditionibus tria egregia edidit documenta, quanta fuerit maiorum nostrorum relligio, quanta animi magnitudo, quantæ Ciuitatis nostræ facultates. Ac præ relligionis quidem studio Genuensem populum omnem terrorem atque omnia discrimina leuia ducere, prima infelix expeditio docuit. nam cum nullis minis Friderici secundi, cuius opes ac potentia cunctæ Italiæ terribilis erat, deterreri potuissent Genuenses, quominus Pontificis Romani monitis atque adhortationibus parerent, classem septem & viginti triremium armarunt, Octo postea ad famam ingentis numeri hostilium nauium in supplementũ decretis, qua Legatos Pontificios ac sacros Antistites ad conciliũ euocatos traijcerent. Cuius Præfectus fuit Iacobus Marocellus. qui quamquam supplemento non expectato infeliciter rem gessit duabus & viginti triremibus amissis, Legatisque cum maiore parte Antistitum captis, tamen clades hæc a nobis nullo modo omittẽda fuit, quæ & si partæ victorię decus hosti dedit, magnam tamen relligionis & pietatis gloriã nomini

mini Genuensi conciliauit; nosque in elogijs scribendis non tam virorũ, quos laudibus nostris prosequẽdos ducimus, quam Patriæ ipsius gloriã spectamus. Quamquam victoriæ quoque laus Genuensis hominis est. Cæsarianæ enim classis Præfectus Andreolus Marius fuit, is, quem proximo elogio ornauimus.

FVLVII CARDVLI.

Quæ vis, quæ Ligures in aperta pericula mittit,
Et fasces temnit Cæsaris, arma, minas?
Relligionis amor, sanctæ ac reuerentia sedis
Sors ausis cursum Cæsariana negat.
Egregijs ingens debetur gloria cœptis,
Et magnum in magnis est voluisse decus.
Euentus spectant mortalia lumina, mentes
Ille hominum Iudex, imaque corda videt.

ANSALDVS SOLDANVS IACOBVS LEVANTVS.

AT secunda expeditio docuit, quanta fuerit maiorum nostrorum animi magnitudo, quantæ illorum temporum Ciuitatis nostræ facultates, quam sollers industria, quã formidolosa uirtus: quæ nihil clade accepta animis infractis vnius diei ac noctis spatio prælucentibus tædis classem duarum & quinquaginta triremium deduxerit, bellatoribusque refertã,

& omni nautico instrumento omnique bellico appa ratu instructam e portu emiserit Ansal do Soldano & Iacobo Leuanto Præfectis. Ad cuius pri mũ conspectum Friderici classis repentino ac veluti Panico terrore perculsa extẽplo omnibus, quæ tardare cursum poterant, in mare proiectis, turpi fuga certamini se subtraxit.

GVLIELMVS GABERNIA.

IDem decus fugatæ atque in portum Saonensem cõ pulsæ classis Gulielmus Gabernia tertiæ expeditio nis, quæ eumdem nauium numerum habuit, Præfectus, rettulit. Vt si quis rem suis momentis põderet, maiorem eo anno victoriæ gloriam penes Genuẽses, quam penes hostem fuisse statuat. qui cum semel vi cerit, bis victus dicendus sit, cum bis de virtute Ge nuensibus concesserit.

SIGISMVNDI DONATI

Quid te, quid Ligurum iactas Friderice phalanges,
Inuictos bello perdomuisse viros?
Scilicet intrepidam classem quod sponte lacessens
Cæpisti aduectos fraude doloque Patres.
Quin potius te fraude pudet vicisse doloque,
Moxque oppugnatum terga dedisse fugæ.
Non semper sacris illum, qui prosilit ante

Carceri-

Carceribus, cursus meta cupita manet.
Nec semper sæuos audax qui primus in hostem
Attollit cæstus, præmia læta refert.

VBERTINVS AVRIA.

OPeræ pretium est Ciuitatis nostræ illorum tẽporum animum & potentiam considerare. quæ finitimo bello Pisano maximo & internecino implicita, eoque tum cum maxime ardente, quod tanto sanguine totque cladibus vtrique Ciuitati stetit, Vrbem Venetias veteris fortunę opulentia abundantẽ, & perpetua nauali gloria, ac rerum gestarum, imperijque late patentis viribus cũctis gentibus formidolosam hostem sibi adiungere, nouoque se bello onerare non expauerit; eodemque tempore cum duobus potentissimis populis acerrima & continenti dimicatione parique, atq; haud scio, an dicere ausim superiore Marte pluribus illatis, si Annalibus credimus, quam acceptis cladibus contenderit. in quibus Vbertini Aurię magnæ audaciæ viri haudquaquam obscura opera fuit; eiusque nomẽ inter cetera quamplurima Auriæ gentis stemmata nullo modo omittendum. Qui quinque & triginta triremium Præfectus Ceteam oppidũ in Creta insula cepit & incendit, omni circum regione late uastata; sinumque Hadriaticum ingressus cunctaque excursionibus & prædationibus infesta faciẽdo Venetos ad certamẽ attrahere frustra est conatus.

THOMAS SPINVLA.

INsignis ac maxime bellicosus hic annus fuit. tres enim expeditiones factæ sunt. Prima Præfectū habuit Conradum Auriam, quam paulo post cōmemorabimus; postremæ, quæ omnium maxima fuit septuaginta triremium, Vbertus Auria præfuit Conradi pater summus illorum temporum Dux Pisano prælio victor. media quinque & triginta triremiū Thomæ Spinulæ ducēda data est. in qua hominis virtus haud mediocriter enituit oppido Planasiæ insulæ occupato, turribusq; prostratis ac compluribus nauibus Pisanorum captis, prædaque ingenti parta. Quare Genuam reuersus Thomas plus noningentos captiuos, octoque & viginti millia marcarum argenti ex præda redactarum Patriæ tradidit.

ANDREAS SPINVLA.

Spinula Pisanæ Thomas ingenti a prædæ
Pondera, captiuum rettulit & numerum,
Et classem, & pictis terrarum victa tabellis,
Omnibus ereptis hostis vt ingemeret.
Ne Ligures animas, ne fortia temnere gentis
Facta queam, cogis Spinula sola domus.

HENRICVS MARIVS.

EGregio stemmate gētem suam Mariam perpetua nauali gloria nobilē auxisse existimandus est Hēricus

ricus Marius. qui duarum & viginti triremium Præfectus cum Pisanorum classe numero superiore congressus longo & cruẽto prælio egregiam victoriã retttulit, tredecim triremibus captis, reliquisque partim suppressis, partim in fugam coniectis; multisque nobilibus Pisanis captiuis Genuam adductis.

CONRADVS AVRIA.

VBerto tanto parente, quo nullus omnino Genuensium bellica virtute, magnitudineque rerum gestarum clarior fuit, Conradus, qui ei quoque in summo imperio Genuæ successit, duabus insignibus expeditionibus sese dignũ ostendit. quibus memorabilis clades superius commemorata interiecta est. prior quæ anno cladẽ præcessit, vnius & quinquaginta triremium fuit, in qua Pisanos ad Populoniam diu obsessos classe in pugnam directa ad manum conserendam elicere non potuit. Quorum aliquot triremibus per varias occasiones captis, turriq. quam Veronicæ vocant, demolita Genuam reuersus est. Posterior sexto post cladem anno cum Henricus Marius, & Nicolaus Buccanigra classibus coniunctis Iluam insulã cepissent, quadraginta triremium fuit. in qua Conradus ferrea cathena, qua Portus Pisanus muniebatur, perfracta, quæ ad hæc vsq; tempora in compluribus vrbis nostrę locis ad decoris memoriam suspensa cõspicitur, portumque ingressus turres omnes deiecit; Libur-

Liburnumque captum euertit, cum sacræ Aedi tantummodo pepercisset.

NICOLAS SPINVLA.

VIctoria de Venetis a Nicolao Spinula parta non tam numero nauium & copiarũ multitudine, quam rei gestæ magnitudine admirabilisque virtutis edito facinore clara in primis & memorabilis est. Is enim cum legationis munere apud Cæsarem Grçcum fungeretur, decem & octo triremiũ, quæ Genua negotiationis & mercatorij quæstus caussa profectę Duce carebant, in vrbe Pera a classiarijs ipsis & tota Genuẽsi colonia ob spectatam virtutem Pręfectus creatus, cum pugnam a Venetis oblatam diu detractasset, ne aduersus classem numero tanto superiorem (decem enim nauibus amplior erat) tot Ciuium suorum salutem in tantum discrimen daret, tandem Venetis nullum vrgendi finem faciẽtibus ad necessariam pugnã attractus classe explicata, omnique bellica ratione ad pugnam firmata congressus est. in quo pręlio ancipiti & atroci ita Nicolai enituit virtus, illudque Genuẽses haudquaquam cõparabilis fortitudinis specimen præbuerunt, vt ira & indignatione violatarum induciarum, vltimaque necessitate animos acuente hostilis classis fusa sit, quinque & viginti triremibus, ingentique hominum numero capto, cum tres tantummodo naues euasissent. quæ victoria cum sacro & aurei

Aulæi

Aulæi anniuerſario dono decreto publico maximis illis ſit æquata, nobis quoque pari elogio decoranda fuit.

GANDVS MARIVS.

EA eſt virtutis maieſtas, vt etiam a felicitatis ſocietate deſerta ipſa per ſe ſuſpicienda ſit; nosq. debemus ad ampliſſima de claris viris a Patria facta iudicia ſcriptorum noſtrorum teſtimonium accommodare. Cuius igitur viri Gandi Marij ſpectatæ fidei, cōſilio, audaciæ, virtuti patria tantam Reipublicæ partē committendam duxerit, eum nos debitæ laudis præconio fraudare non debemus. Cum igitur Genuæ eſſet auditum prævalidam Venetorum claſſem e portu exijſſe, Genuenſes Gandum delegerunt, quem tanto hoſti opponerent, ac quinque & ſeptuaginta triremibus pręficerent. qui quamquam præclari conatus effectu caruerunt, quæ tamen partes ſuæ fuerunt, eas abunde impleuit, hoſte multis locis perquiſito, quē ad pugnam attrahere numquam potuit.

SIGISMVNDI DONATI.

Quid modo Sparta tuum ſuper aſtra Leonida tollis,
Exornaſque virum laudibus immodicis?
En pauco Marius ſtipatus milite fortes
Oppugnare audax non trepidat Venetos.

Ille quidem laudem peperit ſed morte perenni,
Hic laudem peperit, nec tamen interijt.

ROSCIVS AVRIA.

MVltiplici gloria nomen ſuum Roſcius Auria cõſpiciendum fecit. nam militaris virtus, quæ in illo eximia fuit, quæque ad homines illuſtrandos vna ſufficere, atque adeo primas obtinere a veteribus exiſtimata eſt, exiguam partem in huius viri laudibus occupauit. præfulget enim præcelſi animi, humiliaque hæc deſpicientis magnitudo; ad hoc pietatis & relligionis coruſcans fama. quippe qui partarum victoriarum, atque vrbium in littore Euxino expugnatarum, Andronicique iunioris Græci Cęſaris, ſub quo claſſium Pręfectus complures annos ſtipēdia fecit, imperio adiectarum, nulla aut opum, aut potentiæ, aut oppidorum ditionis, aut humanæ glorię breui interiturę pręmia petijt; quæ ceteri mortales ſequi inflammato ſtudio ſolent, quęq; virtuti & meritis debita a Cęſare vltro deferebantur, ſed Anaſtaſiæ martyris corpus impetrauit. quod Conſtantinopoli Genuam relligioſe delatum, atque in Aedem Diui Matthęi illatum ad noſtra vſque tempora adſeruatur. Quanto igitur ſublimiorem finem ſpectauit Roſcius, tanto eius nomen altius euolauit; quantumque gentis ſuæ Aurię perpetuum armorum ſplendorem pietatis & relligionis lõge inſigniore addita laude cumulauit, tantũdē

in Roſcij

in Roscij memoria prę ceteris colenda studij & venerationis gentem Auriam addere verum est.

IO. PAVLI AMANII EPISCOPI ANGLONENSIS.

Ob captas urbes, & uictos Cæsaris hostes
Euxino in ponto, fuluum non Roscius aurum,
Fluxa nec egregii quæsiuit præmia facti.
Sed pius in patriam sacra, quæ uehat, ossa, colatque
Virtutis monumenta suæ pia Numina poscit,
Certe habet insignes fama gens Auria multos,
At pietas dignum hunc cælesti reddit honore.

PETRI MAGNI.

Auria, tam claro uero cognomine digne
Auria, post uictos hostes, domitosque rebelles,
Seruatum imperium, Rex omnia detulit, at tu
Dilectæ tantum Diuæ monumenta tulisti,
O & auis, & digne nepotibus Auria tantis

OPICIVS CARRETTVS.

OPicium Carretum e nobili Germania oriundũ, atque ab ipsis Cęsaribus originem ducentem, ad hoc duorum Pontificum Maximorum Innocentij Quarti & Hadriani Quinti affinitate conspectum. Fli

ſcam enim Innocentij fratris filiam, Hadriani ſororē in matrimonio habuit, ſi prudens præterijſſem, improbum ſane me admiſiſſe facinus, ſi imprudens, diſſolutæ negligentię crimen ſubiturum fuiſſe exiſtimarem. In hoc viro non Liguriæ modo, in qua nobilem Finarij Marchionatum vetuſto gentis iure obtinuit, ſed toti Italiæ magnum decus & ornamentum fuit. Cui Mediolanenſes in turbulentiſſimis ac laborantibus rebus ſuis, tum cum omnia ciuilibus diſcordijs arderent, Diuinaque & humana omnia factionum ſtudijs miſcerentur, ab ſpéctatæ prudētię & virtutis fama vltro accerſito ſummam bellicarum & Ciuilium rerum mādauerunt. ipſeque ſeſe tam domi quā militiæ tanto muneri & expectationi parem protinus oſtendit. nam factioſorum audaciam compeſcuit, reſque vrbanas in tranquillum ſtatum redegit, ac Gregorium X. Pontificem Maximum Mediolanenſibus implacabili odio infenſum mitigauit, cum ille Mediolanū veniſſet, omneſque Mediolanenſes ab ira & indignatione alte animo inſidente ab aditu & conſpectu ſuo plane excluſiſſet, vno admiſſo Opicio. quo interprete & arbitro res compoſitæ ſunt, Mediolanenſeſque in Pontificis gratiam redierunt. Nec minora ſunt militaria merita multis felicibus expeditionibus ſuſceptis contra circūmiectos populos rem Mediolanenſem contin nter vexantibus Papienſibus & Comenſibus ſæpe fuſis ac domitis. Qui etiam, ſi id ad viri gloriam cumulādam quidquā pertinet, cęremonijs Diadematis ab Henrico Cæſare

Cęſare ea in vrbe ſumpti præfuit.

Eadem gens Carretta omnibus ætatibus ab Opicij gloria haud deflectentes viros tulit. nam Manfredus egregiam operam in bellis contra ſeditioſos & rebelles atque aduerſus Sabaudiæ & Montisferacis Principes Genuenſi Reipublicæ nauauit.

Et Henricus, qui ab eximia fortitudine & ferocia ipſis ſummis Principibus formidoloſus bellatoris nomẽ tulit, præter Sabaudię & Mõtisferacis Principes ſæpe repulſos, capto Vigleuano Franciſci Sfortiæ ſummi ac celeberrimi illius ætatis Ducis impetus impauidus ſuſtinuit, vrbemque tutatus eſt.

Et Ioãnis Iacobi haud obſcura fuerunt bellica opera. Et Alfonſus Genuenſibus in Corſica recuperãda & domanda virtute & opibus ſuis haud paruo adiumento fuit.

Denique nulla Liguſtica gens hac Carretta ſtẽmatibus numeroſior fuit; eiuſque numquam conſopita virtus illuſtribus motibus ſæpe excitata eſt. nam præter eos, quos ſuis ſigillatim elogijs decorauimus, Bonifacij, duorum Henricorum parentis & filij, Ioãnis, Iacobi, Conradi, Odonini haud obſcura fuerunt bellica opera. noſtra quoque ætate Ioannes Finarij Marchio in expeditione Africana ampliſſimorum ordinũ ductor fortiter dimicans magnaque ſui relicta expectatione occubuit.

IO. BAPTISTAE FONTEII PRIMIONIS

Qualis priscorum doctis celebrata poetis
Læta Deum mater Cybele, materque Dearum
Dicitur & partus & centum amplexa nepotes,
Historijs talis nostris nostrisque tabellis
Heroum genitrix stirps hæc Carretta potentum
Cernitur, insignesque Viros Regesque Ducesque
Maxima quos Italo uirtus æternet in orbe,
Alma fouere sinu, & tali deducere curru,
In quali biiugos agitauit Diua Leones.
At quantum Diuos inter fulgebat Apollo
Insignisque comis, longeque sonante sagitta,
Tantum Carrettos inter dicendus Obizus
Complures armis post se & uirtute reliquit.

IACOBVS FLISCVS.

NOuo atque amplissimo honoris titulo clarissimã gentem suam Fliscam auxit Iacobus a Ludouico eius nominis nono Gallorum Rege celsissimo Magister equitum creatus, quem Marescalum appellãt. qui honos in rebus militaribus altissimum apud Gallos auctoritatis & existimationis locum tenet. quippe in cuius moderatione & arbitrio res bellicæ Gallorũ versentur; Omnesque prouinciarũ Præsides & arciũ Præfecti, ac militiæ Duces Marescalorũ ĩperiis pareãt

apud

apud Gallos quidẽ summus hic honoris grad° tanto in pretio est, vti exteris nõ nisi in multis sæculorũ ætatibus vni aut summũ alteri deferatur, ijsq. viris, qui ad summũ fastigium summũque nomen in rebus bellicis peruenerunt, id quod Patrum & nostra ætate declararunt in Ioanne Iacobo Triuultio; & Petro Strozio vtroque summo in Italia Gallicorum exercituũ Duce.

SIGISMVNDI DONATI

Dum Flisci uirtus nondum perspecta lateret
In tenebris, nullo & nomine clara foret,
Se se ostendebat dignum, qui primus ab ipso
Rege foret, primus qui sequeretur eum.
At simulac iusto fuit exornatus honore
Se ostendit dignum, ut sceptra uel ipsa gerat.

PRINCIVALLES FLISCVS.

IAcobi ętati & gloriæ succreuit Princiualles Fliscus ipse quoque ad summos honores a Rodulfo Cęsare elatus. Vicarius enim in Italia Imperialis fuit. Quæ porro aut qualis fuerit ea procuratio, nobis parũ liquet, amplissimam certe fuisse necesse est, quæ tã splendido honoris titulo sit appellata.

FRIDERICVS MARABOTTVS.

NOn quidem inter eos viros, qui maximarum classium Pręfecti magnas res gesserunt, ingentesque

victorias

victorias pepererunt, connumerandus est Fridericus Marabottus, sed inter eos, quorum nomen egregio ali quo singularis fortitudinis & audacię edito facinore cum summi fastigij Ciuibus cōscribendum duximus, pretereundus non fuit. qui non in postremis docuerit, ad ceteras bellicas laudes & imperatorias artes pe racrem quoque esse in Genuensibus hominibus inge nij sollertisque animi vim ad subita & improuisa belli celeritate astuti cōsilij expedienda. Is enim Gibellino rum classe numero longe superiore ad se iter tendente procul conspecta, quam expectare, ac cum illa cōgredi non iam hominis fuisset, fortunam pugnæ tentare, ac communem martem experiri audentis, sed se se, ac suos, classemq; sibi commissam in certam pernitiē per summam insaniam pręcipitantis, fuga saluti cōsuluit. Cumque hostis nullum insequendi finem faceret, vali dioreq. remigio vtēs propinquus factus ipsum mox assecuturus esset, superuenientibus tenebris, atq; ea, quæ administrabantur, tegentibus imminens periculum egregio noui stratagematis commento discussit. nocturni enim luminis insigne ad cursum nauium re gendum in Prętoria puppi extolli solitum in scapham cum paucis remigibus imposuit, dato mādato, vt pro ximum littus peterent, ipseque itinere alio conuerso, ne naues suæ nullo lumine prelato nocturna erratiōe dissiparentur, nomen certi portus quo cursum dirige rent, triremibus edidit. quo factum est, vt insequenti luce omnes eumdem portum quamquam diuersis itineribus

neribus incolumes tenuerint, seque cum Duce cōiunxerint. At hostes lumen sequentes classe omissa, cum ad littus peruenissent, scaphamque in terram eiectam hominibus vacuā cum lumine cōspexissent, sese astu Marabotti Ludificatos intellexerunt.

HORTENSII TORCELLINI.

Hosti dum cedit Marabottus uiribus impar,
Et classem ut seruet, classe premente fugit,
Insultantem hostem ridet, iam iamque uorantem,
Atque nouo fallit nocte fauente dolo.
Hoc *summi* Ducis *& armisque insignis & astu*
Seu uirtute hostem uincere, siue dolo.

SALAGRVS NIGRIVS.

QVod virtutis genus fuit, quod Salagrus Nigrius in prȩclaro facinore patrando non expresserit? nam quantæ primum constantiæ Deus immortalis, quamque inuicti animi fuit, hostilem Catalanorū classem ad insulas Balearicas deprehensam decē dies aspero fluctibus mari insecutum fuisse? quantæ porro virtutis ac fortitudinis quatuor ingentes onerarias delectorum numero refertas (mille enim & octingenti fuerunt, in hisque centum& octoginta primæ nobilitatis & equestris dignitatis viri) tum cum nullus adhuc bōbardarum vsus esset, cum decem tantummodo triremibus

mibus expugnasse aspectu præsertim coniugum ac na torum, quos Catalani secum vehebant, ardorem pugnæ accendentibus? Fortitudinis laudes cũmulatcõ silium militarisque astus; quo suorum virtutem Salagrus acuendam cẽsuit: qui per speciem expeditius nauigandi velocitatemque onerariarũ cursu triremium æquandi vna cum reliquis impedimentis annonam in mare proijci iussit. Prælioque vltimo cõmisso. Si ferrum, inquit, horrescitis socij, longe tetriore mortis genere, hoc est, fame uobis pereundũ est. annona enim in mare proiecta nullus vobis reliquus est cibus quã quem ex uicta classe plena commeatuum petatis.

Quantæ igitur dimicationis quamq. acris certaminis rem fuisse putemus, hinc fame Genuenses, illinc charissimorum pignorum respectu, a quibus instans serui tium & contumeliæ depellendæ erant, Catalanos incitantibus, quibus duobus nulli sunt acriores stimuli. Ceciderunt ex hostibus circiter octingenti; capti sunt centum sexaginta. Nec militari gloriæ singularis continentiæ laudes parum addunt splendoris, vt exemplum sit in omnes partes nobile. a matronarum enim corporibus violãdis Salagrus graui edicto suos prohibuit, quas excensione in terrã facta liberas dimisit, pudori muliebri cõtumelijs obnoxio parcens vnumq. ex captiuis nobilitate insignem compertum, quod coniugem præstanti forma, ne in hostiũ manus veniret, ab amoris stimulis iugularat, capite mulctauit. quod se non tam puniendi maleficij caussa, quam

indigna-

indignatione commotū facere dixit, quod ille ipsius & Genuensis populi continentiæ diffidisset. Facinus igitur tam multiplici virtute commendatum, si rem verbis æquare volumus, non vno tātum, sed pluribus elogiis pro dignitate decorandum esset.

IO. BAPTISTAE FONTEII PRIMIONIS.

Egerat hostiles Hispana per æquora naues
In decimum Salacer Nigrius usque diem,
Cum patri Cererem Neptuno credidit, ac si
Nostra carina graui pondere tarda foret.
Et subito, O socij, nec equi expectabitis, inquit,
Dum parit auxilium, neue aliunde dapes.
Illa cibos vobis aufert [c]ita classis hibera,
Aut mors fœda fame, aut illa petenda hodie est.

EIVSDEM.

Quam Diuæ Solacer castæ, quam Callidus artes
Duri Mauortis sæuo agitare mari.
Hostibus hic postquam victis & classe subacta
Fœmineum intactum iussit abire chorum.
Coniugis occisori, inquit, diffise meorum
Virtutique meæ haud viuere dignus obi.

MARTINVS ZACHARIAS.

NOn tam copiarum, quam rerum gestarum magnitudine egregiorum hominũ gloria metienda est: Quin etiam haud scio, an exigua manu magna facinora patrasse, maius virtutis robur maioremque animi indolem declaret. Vt nonnullorum Ciuium nostrorũ nomina merito præconio prætereunda non fuerint, quos interrupta temporum serie ita elogijs continuãdos duximus, vt rei gestæ similitudine, parique rei gerendæ ratione coniuncti sunt, omnes expugnatarum vrbium gloria, quæ numerari haud in postremis debet, clari. Hi fuerunt Martinus Zacharias, Philippus Auria, Thomas Murchius, Raphael Adornius, Otho bonus Iustinianus, Petrus Spinula singuli singulis elogijs ornandi, eadem singulis accommodata præfatione. Primus ordine, vt tempore erit Martinus Zacharias, quæ gens nobilis in primis ac præpotens fuit, nunc extincta prorsus est. Is classe Veneta & Põtificia suæ adiũcta Smirnam inferiorem, quæ a Barbaris Mahumetanæ sectæ tenebatur, cepit, ac Christianę relligioni restituit.

PHILIPPVS AVRIA.

PHilippi vero Auriæ gloria duabus Vrbibus expugnatis ea fuit, quam splendor maximarum illarũ victoriarum a tot ipsius maioribus partarũ haudqua

quam

quam obſcuret. Nam cum Venetorũ claſſis quinq; & triginta triremium, quatuordecim Genuenſes triremes, quarum Præfectus fuit Nicolaus Magnerres, quæ gens nunc Frãca eſt, improuiſo deprehenſas profligaſſet, decem nauibus captis, Philippus Auria cũ nouem triremibus a Simone Vignoſio Chij Prętore miſſus, qui iniurias vlciſceretur, acceptaque detrimẽta hoſti redderet, Inſulam Euboeam tenuit. quã populationibus & incendijs peruaſtauit; ipſamque vrbẽ Chalcidẽ expugnauit, ac diripuit, pretioſisq. captæ vrbis ſpolijs onuſtus Chium cum tribus & viginti patritij ordinis Ciuibus Venetis captiuis reuerſus, captæ vrbis claues ad memoriã parti decoris ſupra portas Chij ſuſpendit. quæ ad noſtra vſque tempora cõſpiciuntur. Idem Philippus quinquennio poſt, quindecim triremium Præfectus Genua miſſus claram vrbem Tripolim in Libiæ ora cepit, ingensque auri põdus ex ſpolijs redactum, magnamque captiuorũ vim Genuam adduxit.

THOAMS MVRCHIVS.

AT Thomas Murchius decem triremium Præfectus Inſulam Melitam perdomuit, excẽſioneq; in Siciliam facta Mazariam vrbem cepit. Quæ vrbes & ſi a Genuenſibus retentæ non ſunt, memoria tamẽ egregiorum facinorum clariq. viri Murchij a nobis retinenda eſt.

RAPHAEL ADORNIVS.

PAri rei gestæ gloria superiores subsequitur Raphael Adornius. qui ad perpetuum clarissimę gentis suæ Ciuilium rerum decus bellicam quoque laudem adiunxit. Cum igitur fama esset, Regem Tuneti Ciuitatis nostræ hostem classem cōparare, qua Genuensem nationem & Ligusticam oram uexaret, Genuenses duodecim triremes repente armarūt. quibus præfectus est Raphael. qui quinque Pisanorum, & tribus Manfredi Claramontij Regni Siculi Halmirotis triremibus sibi adiunctis oram Libiæ tenuit; Gerborūque insula expugnata & subacta, docuit, eas esse Genuensis Ciuitatis facultates, eam Genuensium hominum virtutem, quæ non ad sua tantum tuenda, neq; ad bellum tantummodo sustinendum & propulsandum, sed ad inferēdum quoque valeat; ac quæ detrimenta quasque clades verbis feroces homines temere comminentur, ad eas in illos ipsos vertendas. Quā insulam tam longe dissitam cum in tātis Ciuilium discordiarum occupationibus minus commode tueri posset, Manfredo ingenti auri pondere accepto ex propinquo commodius defendendam ac possidendam tradidit.

OTHO-

OTHOBONVS IVSTINIANVS.

OThobonus vero Iustinianus, qui primus suę gẽtis in elogijs nostris locũ obtinebit, quindecim triremium Pręfectus Vrbẽ Albintimilium, quæ a Genuensibus defecerat, contumaciq. pertinacia in prauo ĩcœpto perseuerabat, Dominici & Barptholemęi Auriarum terrestrium copiarum Ducum nõ expecta to aduentu omnibus viribus adortus expugnauit: Idemque oppidum & portum Telamonem egregie defensum acerrima & cõtinenti duorum dierum op pugnatione tandem cepit.

PETRVS SPINVLA.

HOc quoque expugnatarum vrbium decus nobilissimę gentis suæ stemmatibus addidit Petrus Spinula viginti quatuor nauium Pręfectus. quarum decem longæ ac triremes fuerunt; reliquę corbitæ ingentis magnitudinis, Corcyrą diu oppugnata, suburbijsque captis & incensis, ac Naxo & Andro in Aegeo captis, & Genuensi imperio adiunctis. quarũ vrbium possessio etsi breuis fuit discordijs Ciuilibus Genuenses ab exterarum rerũ cura auocantibus, meritorum tamen & rei gestæ memorią debet esse diuturna.

HORTENSII TORCELLINI.

Iustinianus, Murchius, Zacharias
Adornus, Auria, Spinula insignes Duces
Cepere bello singuli vrbes singulas,
Ac spolia tectis intulerant patrijs.
Nepotibus monumenta auitæ gloriæ,
Si se nepotes præbeant dignos auis.

SIMON BVCCANIGRA.

HAud facile nobilius fratrum par inueneris Simone & Aegidio Buccanigris, quorum ille domi, hic militiæ clarissimus fuit. Sed Simonis amplum quidem ceterũ incertæ existimationis est nomen peracri simulque turbulento ingenio viri. Nam quatuor nobilissimas familias Spinulam, Auriam, Grimaldã, Fliscam inueterato dominatu deiecisse, illorumque potentiam & summam dignitatem tot opibus subnixã, tantisque radicibus hærentem fregisse, atque insignẽ Ducatus honorem in Patriam induxisse; popularemque & communem Reipublicæ formã, cuius omnes participes essent, instituisse, cum quatuor familiæ omnia superioribus tẽporibus ad se attraxissent, memorabile in primis facinus fuit. Ad hæc tantam dimicationem non expauisse virum, cui exiguæ opes, nullæ clientelæ, nulla maiorum potentia, nullusq; magnopere familiæ splẽdor animos faceret, sed omnia apud

illum

illum tenuia essent; susceptamque contentionẽ vsq; ad finem vitæ sustinuisse, ac variis iactatum casibus, & Principatu expulsum nihil aduersis rebus infracto animo fuisse, Principatumque recuperasse, atque inimicis inuitis in eo extremum vitæ diem plenum gloriæ clausisse, hęc omnia viuidi ingenij, inuictique animi opera fuerunt; eæque res Simoni non bene gestæ, verum, quod longe præclarius est, seruatæ Reipublicæ, ac liberatę Patrię clarissimum & haud dubium testimonium darent, ni tantorum meritorum gratiam nonnulla ambitionis occupatique Regni labes per speciem tollendarum factionum a nobilitate inductarum, ac communis libertatis asserendæ & constituendę aspergeret, neque minus insequẽtium Ducũ tempora, quam superiora turbulenta fuissent. quamuis factiones Ducibus regnantibus non tam internecino odio exercitę sint. Ceterum ingẽtis facinoris memoriam, quæ anniuersario sacro ac dono aurei Aulęi decreto publico ornata est, quod sacrũ perpetuo & nũquam interrupto tenore usurpatum ad nostra vsque tempora perductum vidimus, in nostris elogijs locũ habere, a nemine iniquo animo ferendum est.

AEGIDIVS BVCCANIGRA.

AT Aegidij fratris fama integra est, bellicæq. laudes nulla turpi nota deformantur. qui subsidio Hispanię Regis laborãtis cum pręualida classe missus ita Maurorum opes fregit, iisque illos affecit cladi-

bus, atque eas res gessit, quarum magnitudinem Rex insigni Halmirotis titulo & perampl§ Ditionis dono remunerandam duxit. Quam ditionem ad nostra usque tempora illius posteri in Hispania possident gentile Buccanigrarum nomen retinentes, interque Hispaniæ Principes numerati nobili titulo Comitatus Palmæ insignes.

IO. BAPTISTAE FONTEII PRIMIONIS

En Buccanigra fratres a stirpe profecti.
Libera quos semper patria terra colat.
Nobilium Simon qui claustra superba refregit,
Constituens populi feruidus imperium.
Et qui nauali uicit certamine Mauros.
Aegidius Regnis additus Hesperijs.
Viuite uterque decus Ligurum, uestrumque minores
Exemplum uili tollere pergat humo.

FRANCISCVS CATALVSIVS.

NOn modo Petri§, sed exteris quoque maximis Principibus Genuensum virtutem vsui & decori fuisse Franciscus Catalusius inter ceteros clarissimũ exemplum est. quippe qui propter eximiam virtutẽ & fortitudinem, maximum auctoritatis, & potẽtiæ locum apud Gr§cum Cæsarem obtinuerit, maritumis rebus cum summo imperio Præfectus. Cuiusq. præter ceteram C§sari multis locis nauatam operam, cõsilio, virtute.

virtute, cura, vigilantia Cantacuseni conatus ingentibus ac periculosis initijs res nouātis sint compressi. Quod egregium promeritum amplissimo præmio remunerans Cęsar Francisci memoriam ac gentis Catalusiæ nomen opulentæ ac celebris nominis insulę Lesbi, vrbisque Mytilenes ditione nobilitauit, sorore illi in matrimonium data.

RAINALDI CORSI.

Me clara Cæsar donat Lesbo ac Mytilene,
Cæsar, qui Graio præsidet imperio.
Quo Ligurum terra ac pelago notissima uirtus
Præcipuo fiat munere nota magis.

AVRIETA AVRIA.

NOn in viris modo, sed in fœminis quoque insita Auriæ genti bellica virtus illustri documēto eluxit. Nam cū Amurathis Turcarū Regis ingens classis insulā Lesbū veterū scriptis celebratissimā petijsset, copijsq. expositis oppidū arcta obsidiōe premeret; resque in angustū adductæ essent, atq; oppidani diuturna obsidiōe, crebrisq. oppugnationibus fessi, non cōmeatibus modo & ceteris belli apparatib⁹, sed viribus quoq; ipsos deficientibus deditionē spectarēt, Aurieta Auria Catalusio viro insulæ & vrbis domino absente armata in publicum prosilijt, hominesque hortata, ne animum desponderent, neue sese, liberos, cōiuges

in teterrimam Barbarorum seruitutem proderent, se que ipsa Principem in prœliis professa, cum acres stimulos uirorum animis hac adhortatione & exemplo audaciæ admouisset, illi ignauis deditiõis cõsilijs abiectis fœminam Ducẽ secuti, subita eruptione facta tanto impetu se se in Turcas intulerũt, vt illos ipso incursu fuderint; ingentemque illorum ediderint cædem. Qua clade Turcę perculsi soluta obsidione trepida fuga se se in naues receperunt, liberamque insulam reliquerunt.

RAINALDI CORSI.

Iniecere faces animo pietasque fidesque,
Atque amor ingenui cura pudica tori.
Queis crinem galea exornans virgo Aurea seruas
Absenti ciues, mœnia, teque viro.
Segnius haud studio Patriæ nunc ardet Vbertus,
Qui tua ne pereat gloria, totus agit.

ANTONIVS GRIMALDVS.

SEcundæ aduersæque res luctum quidem & gaudiũ miscere solent, at famam variare clarorum virorũ nequaquam debent. nihil igitur posterior infelix expeditio de Antonij Grimaldi laude in priore expeditione parta detrahere debet, sed potius posterioris aduersi euentus sensus a priore gloria obrui. Idẽ igitur

quod

quod non Patria modo,ſed egregij ipſi conatus atq; auſus, nos quoque laudibus noſtris virtutis & fortitudinis Antonio Grimaldo teſtimonium debemus dare. qui in prima expeditiōe firmiſſimę quinq; & quadraginta triremium claſſis Præfectus excenſione in terram facta maiorem Balearicam & Cataloniā magnis cladibus affecit; Regibuſq. Aragonio & Balearico bellum indixit. Qui vt ferociam Grimaldi retunderent, claſſem duarum & quadraginta triremiū, ad hoc magni numeri longarum nauium varij generis contra illum miſerunt. At Grimaldus e portu minoris Balearicæ,in quem ſe illum incluſuros,& obſeſſuros hoſtes ſperarant,impigre egreſſus tāto impetu illos inuaſit, vt hoſtes audacia territi; ſimulque impreſſionem non ſuſtinentes ſe ſe in turpem & præcipitem fugam cōiecerint. Grimalduſque eximium decus Regiarū claſſium fugatarum unaque ingentem prædam in Patriā rettulit.Spectatæ Antonij virtuti vno & vigeſimo poſt anno Patria ſexaginta triremium claſſem commiſit. qui cum Veneti & Catalani fœderati claſſem octoginta triremium coniūxiſſent,non timuit fiducia virtutis & ſuperiore felici rerum ſucceſſu elatus prælium cū claſſe numero tanto ſuperiore cōmittere. in quo diu ſuſtinendo quamquam omnia,quæ imperatorij muneris fuerunt,abunde præſtitit,is tamen pugnę exitus fuit, vt ingenti clade accepta documento poſteris fuerit, neminem ita ſuæ ac ſuorum uirtuti fidere, atque hoſtem quamuis ſæpe victum & fugatum con-

O 2 temnere

temnere debere, vt non incerta humanorum casuum, & fortunæ viciſſitudinem ſecum reputet.

LANFRANCVS VSVSMARIVS.

IN rebus quidem gerendis magnã proculdubio partem fortunam obtinere veteres putarunt. quam niſi comitem habeat virtus perraro egregia conſilia ad effectum perducantur. At in claris viris laudandis nullus eſſe debet fortunę locus. Omnia enim virtus occupat. quorum igitur virtus, excelluit, eorum memoria nullo modo extingui debet, quãuis nullum illis campum dederit fortuna, in quo excurrere poſſet virtus. Quis igitur Lanfrancum Vſuſmarium inter memorabiles Ligures immerito locatum dicat, aut quis conſilium noſtrum reprehendendum ducat, quod ad ampliſſima de illo a Patria facta iudicia nos quoq; præconij noſtri teſtimonium accõmodauerimus? quę niſi ſpectatæ Lanfranci fidei, virtuti, audaciæ, cõſilio tantam ſui partẽ, tantaſque ſuas vires, quibus amiſſis haud facile alias eſſet recuperatura, nũquã cõmiſiſſet. Atque ego funeſtæ rei abominandam mentionem libenter omiſiſſem, ne vulneribus Patriæ obductam cicatricem attrectãdo refricarem, ni ne in clari viri famã eiuſque poſteritatem iniurioſus fuiſſe exiſtimarer, veritus eſſem. Cum igitur partium furor eo veſanię proceſſiſſet, vt prępotentis Genuenſis populi vires in ſe conuerſę mutuis ſecladibus ipſę cõficerent, Guelphis Genuę rerum potientibus, ac dimidia ciuitatis parte vr-

be

be extorre. Friderici secundi perpetui Genuensis nominis hostis Classis Gibellinorum Genuensium classe sibi adiunctaLigustica littora incēdijs, excursionibus, rapinis continenter infesta faceret, Lanfrancus Guelforum Præfectus quamquam numero nauium par, genere tamen longe inferior, octo enim & sexaginta triremium classis Friderici fuit, cum in Genuēsi classe totidem quidem uumero, uerum minoris formæ multa essent nauigia, hostili classi obuius factus certamē nō detrectauit. quod hostis committere ausus non est. Vt non vulgatæ virtutis specimen censendum sit, imparem viribus, conditione parem discessisse.

LVCIANVS AVRIA.

LVciani Aurię nomē eo clarius est, quo minoribus copijs ingentem ac cuiuis æquandam victoriam peperit. Duarum enim & viginti triremium Pręfectus cum totidem Venetis quamuis bellatorū numero aucto firmatis congressus longo & cruento prælio, in quo ipse fortiter pugnans cecidit, illos vicit, quindecim nauibus ac duobus millibus & quadrigētis hominibus captis, cum circunstantes primores in eius locū alium ijsdem armis & insignibus subornassent, ne pugnantes, si sensus Ducis interfecti ad illos peruenisset; cuius virtute maxime confidebant, animis caderent. Res bellicas æquarunt & ornarunt eximia humanitas & liberalitas, singularisque Ciuium suorum charitas.

quippe

quippe qui militum inopiam argēto, ſuppellectili atque omnibus ſuis vēditis ſępe ſubleuarit, ac militi cuidam ad genua procumbenti,ſeque fame deficere clamanti fibulam argenteā a cingulo præciſam,cum nihil reliquum eſſet,donarit. Vt Luciani mortui, qui cū anima rem quoque familiarem Reipublicę donaſſet, liberis de publico ſubueniendū fuerit. Ita igitur Genuenſes partæ victoriæ,ac clari viri memoriā ſacro anniuerſario,atque aurei Aulęi dono ad poſteritatē conteſtatam eſſe voluerunt:

IO. BAPTISTAE FONTEII PRIMIONIS

Lucianus Venetum quadriremes Auria quondam
Idem æque turpem vicit auaritiam.
Nec bello ipſe Ducem quam maluit eſſe parentem,
Se ſua concedens omnia militibus.
Cedite Frabritij, Romani cedite,ſi quos
Sumptus in extremo funere deſtituit.
Nam ſtipe collata ſobolem Reſpublica egentem
Luciani fouit grata memorque ſui.

PETRVS AVRIA.

INnſigne in vtramque partem Petrus Auria poſteris documentum fuit,nemini ſuę gentis rerum geſtarū magnitudine ſecundus futurus,ſi ad bellicam virtutē moderationis quoque,atque animi fortunæ viciſſitudinum,

dinum, humanorumque casuum memoris laudem adiūxisset, ac ni gloriam bello partam superbia & arrogātia deformasset. quam turpitudinē auget Luciani gentilis sui proxima cōparatio, cui ille in imperio successit. Quid enim gloriosius fuisset, quam Clodia vi expugnata, sex hostium millibus acriter vrbem defendetibus cæsis, opulentissimam vrbem Venetias, rerumq; gestarum atq; imperij magnitudine inter ceteras Europæ clarissimam veluti faucibus oppressam ad necessitatem pacis petēdæ, legesq. a victore accipiendi supplicem adegisse? ni animus secundo rerum cursu elatus, fortunæq. insolentia vltra omnes officij fines prouectus eas conditiones tulisset, quas pudeat referre. Quæ conditiones legatione renuntiata adeo iram & indignationem Venetorum accenderunt, vt in rabiē versi, omniq. pacis cogitatione deposita se se ad omnia vltima experienda compararint. quo factum est, vt præclaris initijs ea, quæ consecuta sunt, minime responderint, nomenque Petri, qui maximo bello fortasse confecto plenus gloriæ in Patriam redire potuerit, paulatim consenuerit, tantarumque rerum felicissima initia tractu in dies duriora, exitu irrita fuerint.

THOMAE CORREAE.

Sapit fauente sorte qui modum tenet,
Nec fidit auris prosperis sibi imperans,
Licet secunda suppetant. Quid aureus

Aceruus

Aceruus, & quid ampla Regna te iuuant,
Et quid trophæa parta, nulla si ex tuo
Honore gloria extat? Exempla inspice
Mutationis, vmbra, imago, somnium
Humana gens, Deæque instabilis iocus.
Sors nulla libera omnibus molestijs
Amandus exitus tamen. nil pulchrius,
Quam in omnibus modum tenere statibus.

GASPAR SPINVLA.

VEnetorũ bella seges victoriarũ ac gloriæ Genuensibus fuerunt, vt sæpe de illis mentio facienda nobis sit. nihil enim rerum Clodianarũ successu Genuenses animis infracti Gasparem Spinulam, quem nõ modo nobilissimæ ac præpotẽtis familię splendor, sed spectata etiam virtus conspectum faciebat, Auriæ successorem cum præualida triginta triremium classe miserunt. qui Hadriaticum sinum ingressus Matthæo Marruffo, qui cũ parte classis præmissus egregias ipse quoque res gesserat, sibi adiuncto ad intimum sinũ penetrauit, in ipsoq. Veneti portus ostio classe explicata & in pugnam directa copiam pugnãdi hostibus fecit, Venetisque certameu detrectantibus tota ditionis Venetæ ora peruagatus, copijsque sæpe in terram expositis complures Venetorum clari nominis vrbes expugnauit ac diripuit. in quibus fuerunt Iustinopolis, & Pola; Tergestum quoque ad deditionis necessitatem adactum,

adactum, ac Patriarchæ Aquilegiensi donatum. Genuamque reuersus ingenti parta gloria, ac præda onustus nõ tam rerum pretio, quam relligionis veneratione cõnspicienda compluribus Diuorum reliquijs e captis vrbibus aduectis. quæ in Aedes sacras adseruandę distributæ sunt.

IO. HIERONYMI CATENAE.

Assuetis sludunt rebus sucurrere Gaspar,
Deletasque acies, & mersas littore puppes
Instaurat, Venetosque ciet, segnesque fatigat.
At postquam bello non commouet, oppida cepit,
Hadriacumque sinum uexans, hostilia signa
Rettulit, et prædas, egitque ex hoste triumphum.

MEGOLVS LERCARIVS.

QVi priuatæ sortis homines iniurias suas occultis consilijs & coniurationibus in maximos Principes vel vlti sint, vel vlcisci infelici ausu tentarint, nonnulli omnibus ætatibus inuenti sunt. At Megolus Lercarius Ciuis Genuẽsis nobili & peruetusto genere ortus nouo atque haud scio, an vnico incredibilis audaciæ & fortitudinis edito facinore virtutem priuatorũ hominum ipsis etiã Regibus & summis Principibus alia quoque de caussa verendam & formidolosam fecit. quippe quos docuerit aperta quoque vi, armisq.

vltro inferendis iniuriarum & contemptus sui interdũ vindices esse. Is enim inter Aulicos Cęsaris Trapezũ tij cũ esset, Lusuque, vt fit, pomeridianas horas tradu ceret, in altercatione & iurgio ab homine, qui magnũ gratiæ locum apud Cæsarem obtinebat, colapho cæ sus, cum iniuria sua a Cæsare neglecta esset, omnẽ ira cundię & generosæ indignationis impetum humilita te auctoris spreta in ipsum Cæsarem contulit: Genuã enim Pàtriam cum venisset, animi mœstitiam squalo re atq; habitu corporis pręferẽs, iniuria amicis & pro- pinquis exposita, illorũ opibus adiutus, duas triremes comparauit & instruxit. Cum quibus egregia floren tis ætatis bellatorum omnisque naualis instrumenti & bellici apparatus copia refertis tanta maris emẽsus spa tia Euxinum ingressus, non populationibus modo, incendijs, vastationibus omnem Cæsarianæ ditionis oram breui infestam fecit, sed vim implacabilis animi memoriamque & iram alte insidentis iniuriæ voluen tis in miseros a se captos fœdo supplicij genere expro mebat. quos naribus & auribus defectis dimittebat, vt videlicet contumeliam in ore acceptam illa oris de- formitate reddenda vlcisci videretur. Quibus acerbi tatibus impulsus tandem Cæsar quatuor triremes in il lum armauit. quas Megolus, cum aperta vi imparem se intelligeret, astu sollertique consilio elusas vicit. Si- mulata enim fuga cũ Cæsarianæ omnibus remigij viri bus connixæ fugientes insequerentur, disparique cele ritate aliæ alias anteirent, Megolus respiciens cũ astũ

sibi processisse, pugnaq. illorum segregata imbecillio res fore illos cerneret, in duas proximas conuersus re liquis longo interuallo sequẽtibus, easque adortus ip so impetu & incursu oppressas cepit. quo exemplo re liquæ perterrefactæ fuga salutem expediuerunt. At Megolus triremibus suppressis vsitata deformãdi oris exempla in captos edidit. quos dimittẽs nuntiare Cæ sari iussit, vnam illi tantummodo esse, se se ac populos suos a tantis cladibus eximendi rationem, si eum, qui ipsum iniuria affecisset, sibi in manus daret. aliter sibi de iniuria satisfieri non posse. Quod cum Cæsar ma lis & populorum fremitu victus fecisset, Megolus ho minem ad se adductum calce prius in conscensu trire mis in ore percussum ad genua in humiles fletus pro iectum, ac mortem quidem tam audacis superbiæ & arrogantiæ facinori debitam fatentem, sed tormenta & cruciatus deprecantẽ benigne allocutus bono ani mo esse iussit, cum addidisset egregiorum ac fortium virorum moris non esse, in mulieres sæuire. quod an ceps dictum in muliebres hominis fletus in speciẽ ia ctum famam gratiæ apud Cæsarem flore ætatis colle ctę oblique perstringebat. Ceterũ cum sibi affatim sa tisfactum esse diceret, vnam reliquã esse addidit erga Genuense nomen satisfactionem, cui non minor quã ipsi facta esset iniuria, si Cæsar Trapezunte Aedes pu blicas negotiatoribus Genuensibus ædificasset egre gij facinoris serie in parietibus pictura expressa, ad do cumentum sanciendum, ne quis in posterum illius na

nationis homines iniurijs cuiusquam obnoxios ducc ret. quas Aedes Cæsar ex pacto ædificatas homine re cepto Genuensium nationi domicilium assignauit. Tantam indolem, tamque admirabilem animi magni tudinem quamquam alio in genere ætate nostra Fran cus Lercarius retulit. nullum est enim magnificentiæ specimen, quod Regia illius liberalitas copiose nō prę buerit, egentium inopia leuanda, afflicta amicorū for tuna sustentanda, omnium, qui in eius opē confugiūt, angustijs subleuandis, præclaris artibus amplectendis & fouendis, litteratis & ingeniosis viris domi alendis, atque honorifice tractandis, Patriæ, cum tempora Rei publicæ postulant, large subueniendo, immanibus in finitique sumptus cum priuatorum tum publicorum & sacrorum ædificiorum substructionibus vrbem or- nando. quæ res gloriam quidem viri, non autem ani- mos supra ceteros extollunt, nullosque illi spiritus fa ciunt. quin contra ab omni fastu ita abhorrens est, vt cum opibus, quas amplissimas possidet, ditiones ho- norumq. insignes titulos vltro delatos sibi posset pa- rare, illos repudiarit. Vt cū fortunæ amplitudine sin gularis animi moderatio raro admodū exemplo con iuncta appareat.

RAINALDI CORSI.

Sensisti Cæsar miseratum publica damna,
Non mea me, Patriæ nascor et intereo.

Iam

ACTIOLINI LERCARII.

Iam sileat memoranda Ducum miracula fama
Quot Patriæ generisque extera quotque canit,
Fando umquam? Immanes populos, longe auia terris
Imperia vni homini Marte suo domita?
Tantum instar Ligurum, quantunqe arma inclyta bellis,
Iusta ira, & uirtus conscia, gentis honos.

MATTHAEVS MARRVFFVS.

CVm egregiæ res, quas haud contemnendarũ classium Præfectus Matthæus Marruffus gessit, illius nomen ab obliuione hominum vindicant, tum vero singularis iustitiæ & continentiæ gloria in claro viro præfulget. Nam quod ad bellicas res attinet, vt com plura alia egregia facinora omittãtur, quæ Annales diligenter persequuntur, duo illa memorabilia fuerunt, quod nouem & viginti triremiũ Pręfectus, tum cũ rebus ad iniqua inclinatis Veneti Genuẽses in vrbe Clodia obsidebant, in ostio portus Veneti bis classe in pugnam directa hostem ad certamen prouocauit. & togati virtutes ita enituerũt, vt nõ modo ipsum admirabilẽ facerẽt, sed in alios quoq; redundarẽt. quippe qui populos, quos Prætor a Genuẽsib' missus rexit, in suos mores formaret. quare fiebat, vt vrbes illi cõmissę nõ iã vrbes, sed oĩs sanctitatis domicilia viderẽtur; homi

nesque

nesque ab alieno nō modo rapiendo,& furto ſubtrahendo manus& cupiditatem abſtinerent,ſed pretioſę res noctu inter pedes forte oblatæ a nemine prętereū tium attingerentur; dominique luce orta dimiſſas res in publico inuenirent. quę gloria rem vere exiſtimantibus bellicis laudibus tanto clarior exiſtimanda eſt, quanto rarior ſemper fuit:

ALPHONSI SALNESII.

Draco, Zaleucus, Solon, & Licurgus
Legis auctores ſacra condidere
Iura, queis grandes populos & urbes
Pace ligarent.
Fecit at nullus quod agit Maruffus,
Nempe dum terras Genuæ gubernat,
Victor & iuſtus fuit ille Iudex
Tempore in omni.
Nocte ſi forſan cecidere Gazæ,
Si vel incaute cadit æs, vel aurum,
Nocte ſi reddit, reperit viator
Iudice tali.
Virtus eſt ingens, animique robur,
Lege non ſolum fugat ille prauos
Moribus verum ſtudijsque Sanctis
Atque quiete.

ISNARDVS GVARCVS.

INter tot nauales victorias, totque viros maritimarum rerum fama insignes Isnardi Guarchi nomē in primis fulget. qui Geuuensem virtutem terrestriū quoque rerum gloria claram fecit. quippe qui pedestres & equestres copias & genere firmissimas, neque numero contemnendas a Barnaba Vicecomite Mediolanēsium Principe Venetorum instinctu ad Genuam premendam missas atroci & cruēto prælio fuderit ac delerit, maxima parte obtruncata, reliquis in fugam coniectis, in quibus fuit Veteranorum legio stellæ cognomine insignis Italiæ prægrauis ac formidolosa. nullius enim Principis stipendijs addicta assiduis excursionibus & populatiōibus multas eius Prouinciç partes infestas faciebat. Vt huius victoriç fructus non modo ad Genuenses, sed ad quamplurimas Italiæ Ciuitates magna cum illarum lætitia peruenerit. quā pleræque illarum litteris & nuncijs testificatæ sunt; gratiasq. Genuensibus egerunt, quod illorum virtute & fortitudine a tanta molestia essent liberatæ. Genuēses quidem hanc victoriam in magnis numerant. quam anniuersario sacro in Aede Diui Georgij & Aulæi aurei dono, qui honos non nisi maximis victorijs haberi solet, immortalitati commendādam censuerunt. Ac ne nauali quidem gloria Isnardus caret. qui vnius & triginta triremium Prçfectus Zenum Venetæ classis Præ

fectum

fectum Liguriæ oram excursionibus & populationibus infestam facientem fugauit.

RAINALDI CORSI.

Quæ sibi Sydereum cælo deducere nomen
Ausa fuit Legio terris infesta Latinis,
Inurata, atrox, non Regis signa secuta,
Non Ducis, hanc Ligurum sedes & Regna petentem
Insubriæ agminibus coniunctam, & grandia de se
Professam Venetis Isnardus cædit & urget,
Obscuro tradens multis cum millibus orco.
Vndantem excipiunt hostili sanguine ciues,
Italia armorum plausu gratatur, ouatque
Maiorum uotis damnatur sera iuuentus.

LVCAS FLISCVS.

AD togę splendorem, quo nobilissima gens Flisca ceteras Genuenses longe anteiuit, bellicas quoque laudes inter ceteros addidit Lucas Fliscus. Qui Florentinarum copiarum Dux vrbem Pisas maximis rebus gestis, clarissimisq. victorijs, ad hoc late propagato imperio nobilissimam diuturna obsidione pressam, ad extremamque omnium rerum inopiam adductam ad deditionis necessitatem adegit.

SIGISMVNDI DONATI.

Cum Pisana sibi victricia signa videret
Inferre arx hostes, talia dicta dedit.
Cur adeo ex te iactas Florentia, quod me
Viceris imposito iam tumefacta iugo?
Non tua me virtus, tua nec præsentia vicit,
Me me Dux vicit, perdomuitque tuus.
Non tua, non igitur iam sum Florentia, magno
Debeor at Flisco, qui meus est domitor.

LAVRENTIVS FOLIETA.

ADmirabilis fortitudinis inuictiq. animi specimen Laurentius Folieta gentilis ac proauus meus in mari oceano edidit. Is enim vnius nauis Præfectus cũ in classem septem Anglicarum nauium, quam ducebat Dux Veruichius Regij generis vir incidisset, in qua mille & ducentos bellatores fuisse constat, cum Laurẽtium non plus duos & septuaginta habuisse incorruptis annalium monumentis tradatur. Cumque Angli Genuensem nauem circumstetissent, Folieta nihil tanta in se incumbẽte mole animo infractus, sed suos cohortatus, vt aut egregia victoria, aut memorabili morte terram seruitutẽ morte ipsa duriorem a se depellerent, atrocissimum prælium multas horas extraxit. Tandem cum Genuenses lassitudine confectos

vulneribusque exágues, octo ex ipsis interfectis, quin quaginta vulneratis, vires magis quã anim' deficerẽt, iamque Angli ponte iniecto assensum tentarent, Folieta, qui in prȩlio sustinẽdo omnes & boni Ducis, & stre nui militis partes implesset, tum quoq; in extrema spe se ipse non deserens, omniaque circumspectans vnum ex socijs, cuius virtus in primis conspecta fuerat, graui vulnere in iugulo accepto pugna excessisse conspicatus. Ita ne vero, inquit, macte virtute. nunc cũ maxime audacia & opera tua opus est, in medio pugnæ ardore nos ac te ipse deseris? Vulnusque hominis illo innuente, cum prȩ vi effluentis sanguinis loqui nõ posset, linamentis, vtcumque potuit, clausit. Ille vero securi arrepta asserem, quo pons innitebatur, magna vi præcidit; ponsque corruens haud exiguum superstantium hostium numerum vna secum traxit. qui omnes vndis hausti sunt. Cuius spectaculi stupore Angli defixi cum animis obtorpuissent, nullum operæ pretium rati, homines, quorũ nullo aut labore corpus fatigari, aut terrore animus vinci posset, ipsaque desperatione in rabiem versos vlterius tentare, pugna dirempta Genuensem nauem liberam reliquerunt.

IO. BAPTISTAE FONTEII PRIMIONIS.

Cocles ut Hetruscos arceret Horatius Hostes
Se se confracto ponte dedit fluuio.
Ausus in aduersas septem certare triremes

Exigua

Exigua Laurens tu Folieta rate,
Deijcis inciso confertos ponte Britanos,
Gurgite quos ingens obruit oceanus.
Ergo illum ciues, hoc tu felicior uno
Historicus celebrat quem Folieta nepos.

IOANNES FVLGOSIVS.

TRes uirtutibus simul & meritis memorabiles fratres eadem gens Fulgosia tulit. Quorū Thomas, qui maximus natu fuit, Principatum Patrię adeptus Rempublicam tanta cum prudentiæ, moderationis, æquitatis laude administrauit, singularéque suam in Patriam charitatem tot tamque egregijs documentis declarauit, ut eius nomen in sempiterna beneuolentia & veneratione Genuensibus esse debeat. At Ioannes clarissimum incredibilis, atque haud scio, an vlli sæculorum ac gentium memoriæ comparabilis audacię, simulq. militaris astus specimen edidit, vt facinus in omnes partes nobile, nec conatu magis quam effectu admirabile nulla vmquā posteritatis obscuratura sit obliuio. Nam cum Alphōsus Aragoniæ Rex Inclytus Bonifacium Corsicæ vrbem natura loci inexpugnabilē, præaltæ enim atque vndiq. abscissę rupi imposita maxima ex parte mari in peninsulæ modū circumluitur, ingentibus naualibus ac terrestribus copijs circumsedisset; oppidanique omnia extrema perpessi ad summamque omnium rerum inopiam adducti deditionē

pacti essent, ni intra certam diem subsidium Genuensium venisset; Alphonsusq. proinde, vt aditũ portus, quę vna erat subsidij introducendi via, Genuẽsibus intercluderet, cathena inter vtrũque cornu ducta, eaq. trabibus & funibus religata ac firmata ostium portus centum qninquaginta passus circiter patens, cum portus mille passus introrsus sit retractus, clausisset; classemque præpotentem trium & viginti triremiũ ac tredecim corbitarum nauium opportunis locis collocasset, in quibus vna fuit ea magnitudine, quæ terrestris arcis instar esset; magnamque bombardarum vim in vtroque portus cornu disposuisset, vt neminem sanũ eo accessurum, ac munitionẽ in expugnabilem tentare ausurum crederet, Ioannes ne fidelissima colonia, cuius tantæ essent rebus Genuẽsibus opportunitates, in manus hostium veniret, animam pro Patria, cuius dignitas & salus ea in vrbe cõseruanda haud in postremis verteretur, profundere non dubitauit; septemque onerarijs nauibus omni bellico apparatu instructis a Thoma fratre Duce acceptis, in quas ingẽs fortissimorum bellatorum numerus conscendit, qui sese eadem deuotione Patriæ obstrinxerunt, e Genuæ portu soluens in cospectum hostium venit; nihilq. horribili specie munimentorum deterritus opportunum conatibus ventum nactus cum munitionem inuasisset trabibus ac funibus, quibus cathena deligata ac firmata erat, ipso impetu perfractis, cathenaque disiecta prælium cum nauibus oppositis commisit, angustijs ostij

Genuenses

Genuenses adiuuantibus, ne a multitudine circumue niretur. quod atrox & diuturnum fuit ab hora tertia ad vespertinam extractum, cum assiduis bombardarũ ictibus Genuensis classis peteretur. aduersus quæ omnia Ioannis & Genuensiũ inuicta virtus stetit. Tandem cum audacia astu & consilio iuuanda esset, Andreas quidam celebris inter Genuẽses nominis vrinator, qui quod sub vndis magnum temporis spatiũ illæsus duraret, mergus vulgo appellabatur, Ioannis iussu ad prægrãdem nauem vndis occultatus adnatauit. qui cum funes, quibus anchoræ alligatæ erant, præcidisset, nauisq. proinde nullis adminiculis firmata prora conuersa in hanc & in illam partem ferretur, sæpeq. in Aragonenses ipsas naues incurreret, Ioannes occasionem arripiẽs per mediam hostium classem, partim illis stupore audaciæ defixis, partim naui iactata omnia turbante, ac ministeria nautarum & bellatorũ impediente perrupit; & ad intimum sinum vrbisque crepidinem incolumis penetrauit; ac subsidium hominum, & bellicorum apparatuũ, omnisque generis cõmeatuum in vrbem introduxit. Nec minoris virtutis minorisue cõsilij aut glorię reditus, quã accessus fuit, nec minore astu Aragonẽses sunt elusi. Qui cũ bipartitam classem vtrique sinus lateri prętendissent, quo Genuensium classem egressum tentantem mediam acceptam & circumsessam demergerent, Ioannes veterem nauem picis, sulphuris, bituminis, aliarumque rerum ignem facile concipientium plenã præcedere agmen iussit.

iussit. quæ classis Aragonensi, cum appropinquasset, nautæque superstantes materia incensa in scaphã desi lijssent, igneque subito concepto cum vehementi flan te vento flammæ late iactatæ ad Aragonensiũ classem peruenirent, illi appropinquantis pestis metu trepidi, pugnæque obliti, qua cuique proximum & expedis tum fuit, in terrã desilientes liberum egressum Genuẽ sibus reliquerunt.

IO. BAPTISTAE FONTEII PRIMIONIS

Inuito ueluti Romano Punicus olim
Arma Sryacosio fertque refertque sinu,
Tali Ioannis fulgosi ad littora Cyrni
Alphonsum uirtus ludit Aragonium.
Ausa tot oppositas paucis penetrare carinas
Regis, & obstructi fauce redire sali.
I nunc, atque aliquas antiquis asfere laudes
Quas minus est ætas postera cauta sequi.

BAPTISTA FVLGOSIVS.

BAptistã vero vt honoribus ita virtutibus eximium fuisse putandum est. neque enim nisi spectatæ virtuti alienigenæ præsertim hominis Ludouicus Andagauensis Apuliæ Rex, idemq; Prouinciẹ Comes summam maritimarum rerum cum insigni Halmirotis titulo detulisset. quod summi honoris nomen in alijs

Ciuib u

Ciuibus merito elogio profecuti,in Baptista quoque suo præconio ornare debuimus.

IOANNES GRIMALDVS.

CLarorum uirorum virtus non modo publica vtilitate est amplectenda, sed sua ipsa dignitate suspicienda. nec minus apud posteros in honore esse debent ij, qui Ciuitatibus suis decori, quam qui vsui fuerunt. qualis fuit Ioannis Grimaldi spectata virtus. ob cuius famam ille a Mediolanensium Duce classi Præfectus cum præualida Venetorum classe & nauium numero,& pugnantiũ multitudine,& omnis bellici apparatus copia longe superiore in Pado fluuio ad Cremonam vrbem cõgressus egregia victoria docuit, Ducis virtutem ceteris omnibus rebus preponderare; Venetis ingenti prelio profligatis & fusis; octo & triginta nauibus,octoque hominum millibus captis.

Dvctorum virtus quam sit præstantior omni
Vi armorum clare sæcula prisca docent.
Testis adest Marathon, Salaminaque, Termopilæque,
Quam parua tulerint magna trophæa manu.
Clarius inuicti at classis perparua Ioannis
Grimaldi captis hostibus enituit.
Qui Insubrum paucas ducens in bella cateruas.
Inde domum insignes rettulit exuuias

Testatur

Testatur magnæ turris præcelsa Cremonæ
Tinctus & effuso sanguine utrinque Padus.

RAPHAEL MONTALTVS.

NOn minore gloria Raphael Monaltus insulã atq; vrbem Chium in primis fructuosam, cõmercijsq. opportunam Reipublicæ Genuēsi conseruauit, quam Simon Vignosius acquisiuit. Atque haud scio an factum Montalti eo sit magis suspiciendum, quo maioris dimicationis res fuit, ac cum potētiore hoste gesta. Nam cum Veneti cũ prævalida octo & viginti nauiũ classe, quarum tredecim ingentis magnitudinis corbitę fuerunt, reliquę quindecim triremes maioris fere omnes formę, aliam expeditionem in speciem præferētes Venetijs profecti insulã improuiso tenuissent, haud dubia spe vrbis campestris non flumine, non fossa cinctę, neque mœnibus validæ, tum autē nullo prȩsidio, vt in nulla tali suspicione firmatæ, primo aduentu, atque ipso impetu potiundę; copijsque expositis vrbē terra marique circumsedissent. Cum Ciues re subita nec opinata trepidi tanto circumsistēte terrore obtorpuissent, Raphael, ad quem totius coloniæ consensu rerũ summa delata est, cum dispositis opportunis locis præsidijs, ceterisque vtcumque potuit in tantis rei & tēporis angustijs prȩparatis & expeditis se se ac Ciuium animos ad defensionem atque ad omnia vltima experienda confirmasset, cõplures atque atrocissimas

oppu-

oppugnationes mira virtute & constantia sustinuit, cum Veneti sępe cũ magna cæde ac multis vulneribus repulsi essent; atque etiam ex successu crescente auda cia crebris eruptionibus vltro petiti, idque eo maiore cum laude, quod non vsitato oppugnationum more mœnia tentabantur, sed vrbe pluribus in locis ruina mœnium, quæ bombardæ prostrauerant, patefacta, veluti æquo campo concurrebatur. Postremo cũ Veneti portu vrbis potiti essent; nauibusque ab ea parte mœnibus applicatis maritima quoq; oppugnatiõe vrbem cæpissent vrgere: malisque nauium altitudinẽ mœnium superantibus ex corbibus bellatorum refer tis ingentem missilium vim funderent, defensoresque locum illum relinquere coacti essent, atque hostes pro inde ad mœnia defensoribus nudata scalas erexissent, hauddubie in vrbem trãscensuri, reliquis Ciuibus im minentis pestis specie oculis atque animis obuersante exanimatis, cuius vitandæ nulla ratio expediretur, Raphael cum se se nõ deseruisset, singulari audacia, egregioque consilij atque animi aduersus omnem formidinem inuicti exemplo periculum discussit. A diuersa enim vrbis parte egressus, delectaque fortissimorum iuuenum manu, quam secum rapuit, circumducta, terga scandentium inuasit. quibus partim cæsis, partim in fugam coniectis vrbem seruauit. Quare Veneti cũ etiam celebris illis tẽporibus nominis Dux Scaramucia Papiensis, dum in operibus paulo incautius versa tur, tragula ictus cecidisset, omnia nequidquam ex-

perti, fracto aduersis rebus animo obsidione soluta, irritoque incœpto vrbem liberam reliquerunt.

ALPHONSI SALNESII.

Qualiter puppim rapidis procellis
Flante nauclerus zephyro gubernat,
Prora ne syrtes Libycas subintret
Ore uadoso.
Nonne Montaltus Raphaellus ille
Sic Chium nisis Venetis potenter
Seruat, vt longa liberaret vrbem
Obsidione?
Posset angustam superare vallem
Tela dum torquet Venetus, sed altum
Montem, & excelsam Raphaellis arcem
Quis superabit?

NICOLAVS FVLGOSIVS.

QVod Fulgosiorum suorum perpetuæ & contestatæ gloriæ debuit, abunde reddidisse existimandus est Nicolaus. qui in ipso adolescentiæ flore Patriȩ classis Præfectus Renati Andegauensis auxilio missus arcem nouam Neapolitanam, quæ ab Aragonijs tenebatur, prȩalta circum fossa ducta, crebrisq. castellis excitatis veluti circumuallatam arctissima mari terraque obsidione atq; acerrima oppugnatione assidue

due vrgendo ad deditionis tandem necessitatem adegit. Cumulatur arcis munitissimæ, quęque illis temporibus inexpugnabilis habebatur, expugnatæ gloria egregijs animi magnitudinis laudib⁹. Nicolaus enim nihil Alphonsi tanti nominis ac potentiæ Regis cum maximis copijs ad obsidionem soluendam aduentantis fama deterritus, se se ad resistendum dupplicato castellorum numero comparuit; in ancipitiq. discrimine positus hinc ab arce, inde ab exteriore hoste, Regis conatus sæpe munimēta tentantis irritos reddidit.

HORATII BLADII.

Celsam Parthenopes Ductor Fulgosius arcem
Dum quatit: & totis viribus vrget opus:
Pugnantem rex hunc Gradiuus vidit ab alto:
Vidit, & ardenti est concitus inuidia.
Quis nouus hic, inquit, consurgit ad æthera Mauors?
Quis mihi bellando se putat esse parem?
Dixerat, obsessæ cum defensoribus arcis,
Ne vinci possent, vimque, animumque dedit.
Nec satis, Alphonsum ualidas ductare cohortes
Iussit, & egregio bella mouere Duci.
At medios inter positus Fulgosius illos
Frangit, & hos celeri cogit abire fuga.
Protinus erubuit Mauors: cæloq. relicto,
Oscula uictori iunxit amica Duci.

IOANNES IVSTINIANVS.

QVibus virtutibus, quibusq; meritis, ac rebus gestis Ioannes Iustinianus ad eum gratiæ & dignitatis gradum apud Græcum Cæsarem ascenderit, vt bellicis rebus tam mari quam terra cum summo imperio atque honorificẽtissimo Halmirotis titulo sit Præfectus, nobis diu quærentibus haud satis compertum est. Egregias certe fuisse virtutes, atque eximia merita necesse est, quæ priuatæ sortis hominẽ apud exterũ præsertim Principem ad tam altum honoris locum extulerint. Verum, vt cetera huius viri obscura sint, Cõstantinopolis oppugnatio clarissimum eius nomen facit, magnumque nobili Iustinianæ genti splendorem conciliat. In qua oppugnatione sustinenda cum Mahumetes Turcarum Imperator eam vrbem ingentibus copijs circumsedisset, ducenta enim armatorum millia sub signis habuisse scriptores, qui minimũ tradũt, ita omnia, quæ sunt imperatorij muneris executus est Iustinianus, vt eius virtute constet, præclarissimã vrbem diu fuisse defensam; nec prius expugnatam in vltimo prælio, in quo Cæsar ipse Constantinus fortissime pugnans cecidit, cum amisso imperio, vt tantæ maiestatis Principem decuit, nollet superesse, quam Iustinianus graui vulnere accepto, ex quo paulo post decessit, pugna excedere sit coactus. Cuius virtute destituti defensores cum animis cecidissent, Turca omni

bus

bus viribus connixus augustissima vrbe, atq; omniũ, quæ sub cælo sunt, pulcherrima, quæq. immaniũ substructionum magnificentia Romanam magnitudinẽ spiret, orbisque imperij tot sæcula domicilium fuerit, sempiterna ac numquam delenda Christiano nomini dedecoris & ignominię concepta macula potitus est.

ANTONII HORTENSII.

Imperij sedes o Iustiniane, decusque
Te uiuente manet, te moriente cadit.
Nam velut Hectoreis olim stetit Ilion armis,
Atque vnius erant pergama tuta manu,
Bizanti columen, sic Regia Cæsaris alma
Fortuna tecum statque caditque pari.

FVLVII CARDVLI.

Hic Constantini turmas seruabat & arces,
Hic & Riphæis hostibus horror erat.
At simul occubuit, Turcis victoria cessit,
Mors Graium imperium sustulit vna Ducis.

FRANCISCVS SPINVLA.

Omiseram Franciscum Spinulam, quod in hac militarium virorum classe illorum tantum memoriam recolere mihi propositum esset, qui aut in sum-

mo imperio positi fuissent, quique res eo dignas loco gessissent; aut qui si minus ad illud fastigium peruenissent, aliquo tamen insigni edito facinore nomē suum memorabile ad posteritatem fecissent. Sed ipsa mihi Patria manum iniecit, & consistere coegit, ac ne Franciscum merito elogio præterirem, pro iurę suo mecū egit, cum diceret se se a multis quidem ex filijs suis defensam, ornatam, opibus, imperio, gloria auctā, a Frācisco ab interitu seruatam. Nam cum Mediolanensis Dux eo cupiditatis prouectus esset, vt Genuam in fidem receptam in seruitium adducere vellet, atque eodem quo Mediolanum & ceteras Insubriæ vrbes imperio suo subiunctas loco habere, eaque de caussa Castelletum exiguam & infirmam arcem munimēto amplificato firmare, ab eaque arce, quæ edito loco posita subiectę vrbi imminet, perpetuam munitionem per mediam vrbem ad portū perducere decreuisset, mœroreque attoniti Ciues potius libertatem in perpetuū complorarent, quam aduersus tanti Principis opes toti Italiæ formidolosas, qui etiam superiora vrbis loca præsidijs & numero, & genere firmissimis obtineret, oculos attollere auderent, vnus Franciscus generoso animi impetu incitatus caput pro Patriæ salute tanto discrimini obijcere non dubitauit. manu enim clientium & amicorum corrogata in publicum prosiliēs. Ferro inquit, Ciues & audacia tetrum seruitutis iugū, quod vobis & liberis uestris Tyrānus parat, discutiendum est. Agite quicūque Rempublicam seruatam cupitis,

pitis, me sequimini. Qua voce simulque auctoritate tanti viri Genuensium consopita studia excitata ad libertatem recuperandam subitis & ingẽtibus motibus exarserunt. Armis igitur arreptis Franciscum Ducem secuti præsidium inuadunt, longoque & cruẽto prælio tandem superatum, unaque cum illo Triuultiũ vrbis Præsidem obtruncant, arceq. paucis post diebus recuperata se se in libertatem asserunt. Qui etiã Franciscus bellicis laudibus omnino non caruit. in quibus illa in primis egregia est, quod Caietam flagitantibus Caietanis & in opem confugieutibus cum delecta manu a Genuensibus præsidio vrbis missus obsidionem Alphonsi omnia vltima perpessus cõstanter sustinuit, donec obsidio soluta est, Alphouso ad insulam Pontiam a valida Genuensium classe superato & capto: Quibus meritis deuincti Caietani legatis Genuã missis se se in Genuensis populi fidem tradiderunt, Prętoremque sibi Genua mitti postularunt, a quo interea regerentur, dum communis belli Mars decreuisset, vtri Regi ipsis parendum esset.

IO. HIERONYMI CATHENAE.

Non Caieta minus Francisco præmia debes,
Qui te lethifero est quondam tutatus ab hoste,
Quam quæ Campano te littore condidit alto,
Illa licet fuerit nutrix Aeneia, Ianus
Hunc pater enutrit Rex seruantissimus æqui.

Hic tibi iura dedit, leges hic ſanxit honeſtas,
Hic numquam Patriæ pro libertate tuenda
Extimuit duri reſcindere iuſſa Tyranni.

IANVS FVLGOSIVS.

CVmulat haud dubie claræ gentis ſuæ ſtẽmata virtute & dignitate ſua Ianus Fulgoſius. Cui graue inflictum vulnus in bonũ ac decus uertit. Neq; enim Principatu patriæ deiectus in hominum contemptu & in ſolitudine ignobili exilio conſenuit, ſed a Venetis illuſtri fauore exceptus in ſummo bellicarum rerũ imperio ob conſilium, fortitudinem, virtutem multis locis conſpectam poſitus eſt. qui honos vel non niſi magnarum rerum gloria claris viris, vel inſignis imperii titulo fulgentibus haberi ſolet.

PIERII AVIOLAE.

Viuida uis animi minaci in pectore quantum
Polleat, e claris percipe Principibus.
Exilio, ſenioue, laboreue clara Camilli
Non tabuit virtus, ſed magis enituit.
Sed ſileant reliqui. Ianus Fulgoſius unus
Dux patria eiectus ui ſibi ſtruxit opem.
Intrepidus Venetum clariſsima ſigna reuoluens
Innumeras laudes vique fideque tulit.

Nec

Nec potuit Fortuna suis fallacibus unquam
Insidijs tantum frangere iniqua virum.

BRITIVS, BAPTISTA GALEATIVS IVSTINIANI.

QVis Britium Iustinianum non inter memorabiles viros locandũ ducat? cuius virtus ac fama ita enituerit, vt post fortem & fidelem multos annos Genuę patriæ nauatam operam, cuius classium summus Pręfectus fuit, Villamarino celeberrimi ac formidolosi nominis eo tempore maritimo Duce superato, ab Hispanię Regibus celsissimis vltro accersitus honorificentissimis conditionibus multosq; annos sub illis stipendia fecerit; meritorumque gradibus, ac rerum gestarum commendatione id sit consecutus, vt idẽ munus Baptistæ & Galeatio filijs continuatum sit, postquam ipse in Vrbe Chio fato functus esset, auctoritate gẽtis suę Iustinianæ in ea insula stabilita, aduersarijsq., qui omnia ad se trahebant, eius in primis opera & cõsilio expulsis. Mandato autem munerj filios virtutem & animos æquasse declararunt cum multa singularis consilij & audaciæ compluribus locis conspecta facinora, tum satis amplæ Castellorum ac populorum ditiones, quibus spectatam fidem & operam Iustinianorum fratrum Reges remunerati sunt, cum etiam Baptista Iulij secundi Pontificis Maximi summus naualium rerum Præfectus fuerit. Neapolitana vero clades postremo

S accepta

accepta tantum abest, vt de Galeatij fama quidquam detrahat, vt ad extremum in gloriam verterit. quippe qui Hugonem a Mōcada in Regno Neapolitano Cæsaris Vicarium cum ingenio ferocem & in consilijs rapidum, tum aspectu tot clarorum Ducū & delectorum militum, quibus classem affatim refertam habuit, elatum a prælio cum Genuensibus cōferendo magnopere deterruit, quos rerū naualium scientia & vsu longe dixit præstare; ad hoc aspero fluctibus mari iactatione & nausea victos milites pugnę inutiles futuros. quibus rebus nauales Genuensium socij numero superiores nihil læderentur. Quin etiam cum duę ex hostilibus triremibus se se a reliqua classe segregare, & altum petere visæ sunt, ceterique illas fugere lætis plausibus & clamoribus sublatis effuse lętarentur, illas fugere vir scientissimus, longoque vsu doctus asseueranter negauit; sed secundi venti fauorem quærere affirmauit. quæ res lætitiam illam temere conceptam mox in luctum conuerteret. Verum prauum cōsilium magis non probare, quam Regium imperium non sequi potuit Iustinianus. qui quæ Ducis fuerunt partes in prouidendo & monendo, eas egregie præstitisse existimādus est, aduersæ pugnæ euētus alienæ inscitiæ & temeritati assignandus. Vt quidē existimauit Carolus Quinctus Cæsar Princeps sapientissimus. qui conspectā in ea clade Galeatij virtutem & consilium ampliore honoris titulo ornandam duxit summa Regni Neapolitani naualiū rerū Præfectura illi mandata. Vt omittā

Iusti-

Iustinianum prȩlio commisso, quod militaris muneris fuit, strenue ac fortiter fecisse, triremi, cum qua cõgressus est, superata ac mox deprimenda, ni duabus superuenientibus triremibus, quas speciem fugientium initio præbuisse diximus, fortuna pugnæ versa esset. Paternæ & auitæ virtutis Galeatius Galeatij filius in ipso ætatis flore æmulus fuit compluribus stipendijs factis; egregiaq. opera in bello Corsico Genuȩ Patriæ nauata. quȩ merita illustri gratia Patria excipiens triremiũ Præfecturam, quæ quatuor fuerunt, summamque maritimarum rerum illi mandauit. in quo munere obeũdo ad Oranũ & Pignonum ita se gessit Galeatius, vt tot maiorum indoles multis haud obscuris signis in adolescente apparuerit. quorum illud silentio haudquaquam prætereundum est, quod Francisco Mẽdozæ Regio summo Prȩfecto cõstanter restitit, locumq. sibi assignatum vt inferiorẽ honoris titulo, in quo positus erat, perseueranter recusauit, tamque diu in generoso incœpto perstitit, quoad Regis ipsi⁹ litteris & iussu suus illi locus proximus a Regia Prætoria est tributus. Neque vero Franciscus & Raphael Iustiniani fratres gentile decus modo rettulerunt, sed etiã cumularunt, ijs in bello Corsico editis incredibilis audaciæ ac viuidi animi, eximijque consilij facinoribus, vt nullius nomen ȩque ac Iustinianorum fratrum Corsis esset formidolosum, Celebris nominis ordinum Ductore, eodemque strenuo & fortissimo milite, quo auctore Corsi rebellauerant, quique toto Corsico bello ca

put rerum fuerat, cognomento ſancto Petro cæſo. Quarum rerum fama ad exteros delata Venetos impu lit, vt Raphaeli vltro euocato perampla militaria munera mandarint. quæ ita ſuſtinuit Raphael, itaq. expectationi reſpondit, vt Veneti meritorum gratiã nõ litteris modo honorificentiſſimis verbis conſcriptis, ſed præmijs quoque teſtificati ſint. Idem Corſicum bellum nõ minus Leonardi Iuſtiniani Dominico Patre forti & egregio viro honorificisque militiæ muneribus vſo orti nomen fecit inſigne. Vt virtutem Termius etiam in hoſte amplexus ad Gallorum ſtipendia hominem vltro accerſierit. Neque Gallos cõſilij pœnituit opera Iuſtiniani cum multis locis, tum vero ad Portum Gratiarum forti ac fideli experta. id quod honoribus & præmijs declararunt.

FVLVII CARDVLI.

Huic freta Neptunus, ventos dedit Aeolus, artes
Pallas, vim Mauors, Parthenopeque rates.
Grata Ducis meritis Regum pietaſque fideſque
Vult natos patrium claſſe referre decus.

STEPHANVS ET LAVRENTIVS MVTINI.

CVm multa fortitudinis, audaciȩ, cõſilij egregia facinora, quibus Stephanus Mutinus nobili & per

uetusto Liguriæ oppido Monelia ortus nomen suum toto mari mediterraneo celebre, hostibusque in primis formidolosum fecit, tum summi honores a summis Principibus vltro delati memorabilem illum posteritati faciunt. Quem Alexander VI. Pont. Max: ea natione ortus, quę veteri execrabilique odio a Liguribus dissideat, summum tamen maritimarum rerum Præfectum crearit. in quo munere gerendo ita Mutini fortis & fidelis opera enituit, vt Iulius secundus successor grauium inimiciarum inter ipsum & Alexādrū tam illustribus contentionibus iactarū immemor conspectam virtutem etiam in hominibus aduersarū partium amplexus eumdem honoris titulum Laurentio filio continuarit. qui non minus in paternam virtutem, quam in muneris & honoris locum successor, ipse quoque nomine suo clarorum Ligurum numerum auget.

IO. FRANCISCI LEONIS.

Amborum uirtute olim tua littora Tybris
Intacta a Mauris tuta fuere diu.
Quin Mauros Turcasque trahis per flumina uictor,
Dum præparant fortes in fera corda Duces.
Tu Mutinorum seruas nunc grata nepotes
Roma memor, decorant hi noua sæcla viri.

BAL-

BALTASSAR BIASSIA.

CElebre nobilissimi portus Lunensis & circũiectarum regionum emporium Spedia oppidum agri bonitate, commerciis maritimis, omnibusque naturę & industriæ bonis circumfluens, nulla re magis gloriatur, quã alumno suo Baltassare Biassia. Cuius memoriam eædem, quæ Mutinum virtutes, idemque honoris tituli immortalitati commendant. Cõplures enim annos magna cum rerum gestarum gloria sub Iulio secundo meruit ipse quoque summus naualium rerum Præfectus. quem Ioannes filius duarum triremiũ dominus ita ęmulatus est, vt eundem honorem, quẽ tempora illi negarunt, virtutibus debitum omnes faterentur.

AMBROSIVS NIGRIVS.

PRæfulget in primis Ambrosij Nigrij gloria, quem duplex laus & bellicarum rerum, & cõtinentiæ, iustitiæ, moderationis immortalẽ facit. In Corsis enim rebellantibus armis cõpescendis & perdomandis, prouinciaque magno motu ad bellum consurgente pacã da omnia egregij Ducis munera cumulate impleuit. Vt clarum uirum Genuenses honorario anniuersarij vectigalis, statuaque publica raro in ea Ciuitate honore decorandum censuerint. Idemque, quæ longe clarior est victoria, indomita & contumacia Corsorũ ingenia

genia iustitia & continentia sua vicit; quodque iugũ a semet ui & armis impositum illos patiẽter coegit ferre, charitate sui effecit, vt etiam libenter ferrent, Patronumque Ambrosium sibi asciscerent, in eiusque præsidium aliquibus iniquitatibus prementibus Genuam confugerent. id quod ex compluribus grauibus viris pro re comperta cognoui.

THOMAE CORREAE.

Qui Genuæ Proceres opibusque armisque superbos
Suspicis, & varijs fixa trophæa locis;
Inter mille triumphos, & mille inter honores
Aspicis Ambrosium constituisse suos.
Non ille in cassum factis se æquauit Olympo,
Et nomen superis orbibus inseruit.
Dum uesana mouet Corsos discordia in arma
Indomitas fregit, composuitque acies.
Insignis probitate Heros, metuendus & armis,
Queis uicit rexitque artibus omne genus.
Patria non oblita decus immortale sacrauit,
Ne benefacta Ducum fraudet honore suo.

IOANNES ET LEONARDVS ROBOREII.

GEns Roboreia e Subalpinis Taurinis nobili & peruetusto genere oriunda, cum in Liguriam cõ migrasset,

migrasset, sedemque sibi ac patriam Vrbem Saonam delegisset, pacis artibus ac togæ studijs in eum honoris gradum cōscendit, quo nihil in rebus humanis est altius. In quo positus Iulius rerum gestarum & meritorū magnitudine id assecutus est, vt Sacerdotū ordo, Italiaq. Patria, cuius dignitatis & libertatis acerrimus ac perpetuus vindex fuit, nihil habeat (de hominibus nostrę ac patrū nostrorū ætatis loquor) ad memorię venerationē sanctius. Tātū gētile decus æmulati sunt viri bello illustres Ioannes & Leonardus. quorū Ioannes vrbis Pręfectus, ac summos militares honores adeptus vehementi viuidoque ingenio, expedito animi vigore, prompta & ad pericula imperterrita audacia lacessendo, instando, vrgendo, omnibus locis occurrendo, cum neque sibi, neq; hostibus vllam quietē daret, fama nominis sui totam Europam impleuit; effecitque, vt nemo sua ætate acrior bellator haberetur. Leonardus vero ijsdem honoribus ac militię muneribus vsus egregiam quoque laudem nomini suo peperit, vir ingenio remissior, ceterum consilio non inferior. Quem fortunæ quoque amplitudine & Regia affinitate clarum (Regis enim Neapolitani filiam in matrimonio habuit atq; vna cum illa Ducatum Soræ accepit) clarissimus filius Franciscus Maria splēdore suo clariorem facit.

HIE-

HIERONYMVS RIARIVS.

NOn tam affinitati, quã virtutibus Hieronymi Riarij Comitis Boſchi & Chariatis Xyſtũ Quartum nobiliſſimas vrbes Forum Cornelij, quæ nũc Imola appellatur, & Forũ Liuij fiduciarias dediſſe declararunt ſummi honores a Maximis Principibus illi habiti, per amplaque militaria munera mandata. Nam & Regni Neapolitani Comes ſtabuli fuit. qui militaris honoris titulus ã Regibus ipſis proximus eſt: Et ſummæ rerum bellicarum a Romana Eccleſia, & a Veneto Senatu prę fectus eſt. quod munus Gubernatorem Generalem vocant. Mediolanenſis quoque equitatus Magiſter fuit. Quis igitur non in elogijs noſtris Hieronymum præcelſum locum iure dicat tenere, quem etiam illuſtres affinitates Mediciæ, Roboreiæ, Sfortiæ gentis Catharina Ludouici Mediolanenſis Ducis filia vxore ducta, conſpectum faciant?

FRANCISCVS MARIA ROBOREIVS FELTRIVS.

QVo te primum honoris titulo inſignem faciam Franciſce Maria Roborei Feltri? aut in quo elogiorum noſtrorum ordine locem? Profecto multiplex virtus tua in tot ſe ſe partes fundit, vt nullus ſit in quo uis genere locus, quem illa non occuparit. Si enim rẽ militarem ſpectemus, quis ad illam maioribus naturæ

T &indu-

& industriæ præsidijs instructior fuit? Cuiusue maiora & expressiora ingenij, consilij, fortitudinis, constantię signa extiterunt? quis in bellis gerendis plures edidit imperatorias artes? Vt Italicæ militię iure parens habitus sis. Iam vero quis nō horreat tantam in tuam perniciem incumbentem molem. quam tu vna virtute, constantia, audacia non solum sustinuisti, sed etiam discussisti, patria Ditione aduersus opes summis ipsis Regibus formidolosas recuperata? Quod si ad pacis artes animum conuertamus, cuius in populis sibi commissis regendis iustitia, continentia, æquitas magis eluxit? Vt in tantis corruptissimi sæculi tenebris vnus extiteris, qui veterum illorum Principum, quos ob ingētia merita in Deorum sedes sustulit antiquitas, tanto post interuallo imaginē nobis rettuleris, Xystoque & Iulio tantis patruis te dignum ostenderis. Quibus virtutibus tanta in charitate cum populis tuis fuisti, vt nemo illorum esset, quin pro tua salute & dignitate, sua & natorum anima depacisci cuperet. Merito igitur Diuini Numinis fauor in te extollendo virtutes tuas acceptas habuisse ostendit, qui tibi in nobilissimam Feltriam gentem, & in successionem Vrbinatis Ducatus ascito latissimum, in quo eximiæ virtutes tuæ excurrere possent, campum dedit.

ANTONII FRANCISCI RAINERII.

Mars ensem, clauam Alcides, dedit Aegida Pallas,

Et tibi cælestum tela trisulca pater.
Fulmina seu metuenda manu, siue excutis ore.
Pars stupet ut celeri conijcis illa manu,
Pars stupet altiloquo donum immortale Mineruæ,
Vtque cohortante defluit ore sophos.
His tu & roboreæ perfunctus munere clauæ,
Vnde tibi æternum ab robore nomen erit.
Monstra domas, acies perrumpis, concutis vrbes,
Et late vndanti fulmine sternis iter.
Cum patrias sedes fusis tot millibus ante
Inuicto & repetis Regna superba pede.

FABRITIVS CARRETTVS.

DEclarauit Fabritius Carrettus nullum esse insignẽ honoris titulum ex ijs, ad quos ex virtute gradus fit, ad quem Ligurum virtus non ascenderit. Magnus enim Hierosolymitani equestris ordinis Magister fuit. Qui præcelsus dignitatis locus vt multis Regibus de opibus & de imperio concedit, ita ea re est superior, quæ in omnibus humanis rebus longe principem locum obtinet. nam ceteri Principatus vel generi tribuũtur, vel felicitate sæpe acquiruntur. quo fit, vt ignauissimos homines, atque etiam sceleribus opletos regnãtes quandoque videamns, is locus, cum vnus sit ad illum virtutis ascensus, nemoque nisi meritorum & officij gradibus documentumq. sui dando ad illum perueniat, eos qui illius compotes fiunt, non solum parto

honore illustrat, sed, quod longe præclarius est, honore dignos ostendit.

IO. BAPTISTAE FONTEII PRIMIONIS.

Magnorum Othonum sanguine Regio
Cretus sacratæ militiæ pater
Ingens Carretæ stirpis heros
Fabritius Ligurumque gentis.
Non quo Magistro aut Consule militum
Soli dicatam crederet insulam
Turbare recte stirps ferocis
Dura Othomani orientis horror,
Nimis periti pertimuit Ducis
Pectus paratum in cuncta pericula,
Expertus, vt caute irruentes
Sæpe manu repulisset hostes.
Bizanti ut ergo uoce dolentium
Auditum, & aucto tot lachrymis mari
Funus Carreti, nunc eamus,
Nostra Rhodos, Solimanus inquit.

GEORGIVS ADORNIVS.

NEc prætereundus nobis fuit Georgius Adornius quem Hierosolymitana instituta ipsum quoque professum non minus conspecta uirtus quã clarum genus illustrat. Cui fortuna summum Magistri imperium adimere

adimere quidem potuit, merita omnium consentiente iudicio tanto honori paria adimere nō potuit, cum tamen honorum expers omnino nō fuerit summus maritimarum rerum Præfectus. qui honos a magno Magistro proximus est.

OCTAVIANVS FVLGOSIVS.

OCtauiani Fulgosij ingentium meritorum atq; eximiarum virtutum recordationem perpetua grati animi veneratione prosequi debes Genua Patria. Cui viro cum totius Italiæ consensus consilij, prudentię, fidei, constantiæ, relligionis, animi magnitudinis nullis aduersis rebus infracti, uirtutum omnium clarissimū testimoniū semper dedit, tum tu illas in primis in Principatu experta es. quem ille adeptus tanta cum moderatione gessit, vt innumeris prętantis virtutis documētis assidue edendis, id quod perraro ac uix vmquā auditum est, assecutus sit, vt in ardentibus Ciuium inter se odijs, partiumque vigentibus studijs non minus aduersæ, quam suæ factionis, cuius ipse caput erat, voluntates teneret; omnibusque æque charus esset. singula persequi non breuis elogij, sed iustæ historiæ opus fuerit. Illud tantum vnici exempli atque eximię in patriā charitatis facinus silentio prętерire nefas ducere, quod cum arcem munitissimam ac portui imminentē de Gallis post lentam obsidionem tandem receptam in potestate haberet, qua veluti Genuæ cōpede gentis suæ Ful-

gosiæ opes firmare, perpetuumque fortasse opulentis simæ ac præpotētis in rebus maritimis vrbis imperium sibi posterisque suis posset stabilire, illam continuo sceleratorum dissuadentium oratione auribus non admissa demolitus sit, cum in omnibus fere rebus Raphaelis Ponsoni consilio vteretur. qui vir honorifico Senatus scribæ munere relicto cum procul ab omnibus Ciuilibus curis, vitęque huius ambitione abscessisset, totum se Diuino cultui dicauit in sacerdotum ordinē cooptatus. Huius viri pietas, innocentia, relligio cum singulari prudentia coniunctæ ita enituerunt, vt earum fama patriæ fines egressa in Romanorum Pontificum notitiam venerit, qui multa de relligionis rebus sæpe cum illo per litteras conferre maiestate sua haud indignum duxerunt. Octauianus quidē eas virtutes familiari vsu cognitas ita suspexit, vt hominē apud se perpetuo haberet; illiusque consilio plurimū tribueret. Patrui memoriam haud parum virtute sua honorat Andreas fratris filius tanta tamque multiplici eruditione conspectus, vt medicinę scientia, qua in primis excellit, minimam in illius commendatione partem obtineat: quippe ad quam eximiam Philosophię & virium ac naturæ herbarum intelligentiam addiderit: in Mathematicis vero disciplinis eos habeat progressus, vt nemo illum ætate nostra antecedat, quam pauci ssimi æquent. Ceterum Octauiani, vt ad incœptum redeam, bellicę laudes ciuilium rerum gloriam non parum ornarunt, compluribus stipendijs sub maximis Principibus factis, hono
rificen-

rificentissimisque muneribus illi mandatis. quibus ille se se parem semper ostendit.

THOMAE CORREAE.

Macte animo Fulgosi Heros, cui patria debet
Tantum uni, quantum soluere posse negat.
Si tibi, quos censet meritos decernat honores,
Gloria erit meritis qualibet ampla minor.
Libera quod perstet nullos experta Tyrannos,
Nec domini subigat colla coacta iugo,
Quod molem capias euertasque, ut timor absit,
Otia quod firmes, laus ea tota tua est,
Quod titulis opibusque tuis gentique tuorum
Anteferas patriam, iusque, piumque fori
Illa memor tua facta canit, quoque æmula cælo
Fit duce, fit priscis æmula temporibus.

AVRELIVS FVLGOSIVS.

TAnto parenti se se dignum ostẽdit Aurelius filius, quo nemo nostra ætate maiore in militaribus reb⁹ intelligentia esse existimatur, peramplis muneribus a magnis Principibus delatis vsus. in quibus gerẽdis ea multis locis sui documenta dedit, vt quod nomini hominumque expectationi dare, quodque tot illustrium maiorum contestatæ laudi reddere debuit, plane præstitisse dicendus sit.

THO-

THOMAE CORREAE.

Quo me, quo rapis Aureli,
Virtutis patriæ pignus amabile?
Magni progenies patris?
Quo gaudet Ligurum terra potens Duce.
Te Martis decus inuocat,
O sol, o luna patris soboles boni,
Fuluis namque Leonibus
Quis nasci pauidos quis lepores uidet?

EMANVEL CABALLVS.

QVis Emanuelis Caballi ardorem, patriæque charitatem in incredibilis audaciç facinore suscipiẽdo non laudibus in cælum ferat? quis generosum animi impetum non admiretur? quem non cæca temeritate excitatum, sed a sapiente consilio profectum felix euentus docuit. nam cum Galli arcem natura loci munitissimam, atq; adeo inexpugnabilem firmissimo præsidio tenerent: qua in præcelso promontorio sita portuique imminente Vrbem Genuam maritimis cõmeatibus clausam, Genuensiumque libertatem eo veluti cõpede constrictam tenerent, obsidionemq. terra ac marii in sextum decimum mensem extraxissent. tandem extrema omnia perpessi, ad summamque omnium rerum inopiam ac deditionis necessitatem adacti essent,

colloquijs

colloquijs ea de re iã institutis, ecce oneraria in remotissimis Oceani littoribus occulto cõparata cõmeatuumque ac bellicorum apparatuũ omnis generis referta cũ in alto apparuisset, terræque appropinquans speciẽ primo præbuisset ad classem, quæ arcem obsidebat, atq; ad nauim, quæ erat in statione, tendentis, propinquior facta secũdo vento vtens cursum ad arcẽ flexit. quã classe elusa incredibili felicitate tenuit, promõtorijq. crepidini põte prolato coniuncta est. Quo spectaculo ijs, q erãt in speculis, perculsis & exanimatis, cum nuntius tota vrbe peruasisset, magnusque cõtinuo luctus excitatus esset, trepidique Genuẽses ac mœrore amẽtes tota vrbe discurrẽtes alij alios rogitantes consilij inopes fatum patriæ lamentarentur, desponsurique animum essent, Emanuelis Caballi Diuina virtus abiectos excitauit, ac saluti desperare vetuit. Is enim veluti mẽte Diuinitus tacta in medium procedens. Non muliebribus, inquit, fletibus Ciues, in quos vos turpiter abiecistis, imminens patriæ interitus est prohibendus, sed audacia discutiendus, nauiq. a Magistratu impetrata ad circumfusam turbã, nobiliumq. adolescentium globum cõuersus. Macti, inquit, virtute. qui Patriam seruatam, & a perpetuo seruitutis iugo liberatã cupit, nauim hanc mecum cõscendat. Qua adhortatione incitati multi & primæ nobilitatis & omnium ordinum iuuenes saluti ac libertati patriç animam deuouentes nauim conscenderunt. quam directa in arcem prora, plenisque

V velis

velis ad ſeſe venientem ex ſuperiore loco conſpicati Galli, temeritatem hominum integra mēte haudquaquam vtentium, atque deſperatione ipſa ſe ſe in voluntariam & apertam mortem proijcientium irridentes bombardis nauim petere cœperunt, breui hauddubie deprimēdam. quarum ictibus veluti creberrima grandine naui ſæpe multis in locis percuſſa, ſuperſtātiumque nonnullis exanimatis, nonnullis a reſilientibus aſſeribns ſopitis, Emanuel nihil atroci & formidoloſo ſpectaculo ab audaci incœpto deterritus vir rerum nauticarum longo vſu peritiſſimus vento apte ad incœptum flante, nauim inter arcem & applicatā Gallorum nauim inſinuauit, funibusq., quibus ſcopulo alligata erat, pręciſis in nauē ipſo impetu ab arce abſtractam impigre primus inſiluit, fortiſſimis iuuenibus conſequentibus; Duceque ac ſuperſtātibus Gallis miraculo audaciæ obſtupefactis, cum nonnulli, qui ſeſe in mare proiecerunt, vndis hauſti eſſent; nauem captiuam ab arce abduxit, in vrbemque tantæ virtutis edito facinore reuerſus ingentibus omniū ordinum atque ætatum plauſibus exceptus, matronis etiam ad habendos honores & gratias agēdas effuſis, cunctiſque proſequentibus, ac ſeruatorem & liberatorem patrię acclamantibus domū reductus nomen ſuū in primis memorabile ac grata recordatione Genuenſibus tanto beneficio obſtrictis perpetuo colendum reliquit.

RAI-

RAINALDI CORSI.

Roſtra Caballe tuum merito caput aurea cingunt,
Quem neque flamanti ueniens cum grandine turbo
Martius hinc, atque hinc, nec Gallus terruit hoſtis,
Nec ſcopulis appulſa ratis, ac nixa cathena,
Arxue obſeſſa diu, atque loci munimine tuta,
Extremo uitam quin obiectare periclo
Pro patria optares, ac libertate ruente,
Audaci donec fauerunt Numina uoto.
Macte animi mentiſque Heros, tu compede uinctam
Reginam in proprium reparas decus atque nitorem,
Demiſſum firmat nomen Rex ſummus ab alto.

ANDREAS AVRIA.

NOn veterem modo gentis ſuæ Auriæ, qua nulla Liguſticarum rebus bello geſtis clarior vmquã fuit, gloriã rettuliſſe Andreas eſt exiſtimãdus, ſed hoc vno ſaltem ſuperaſſe, quod illorum opera patriæ Genuæ fere nauata eſt, Andreæ virtus toti Europæ illiuſque maximis Principibus vſui & ornamento fuit. Claſſium enim Pontificij ſolij, Regis Francorum, ac Caroli Cæſaris, Philippi filij Hiſpaniæ & vtriuſque Siciliæ Regis cum ſummo imperio Præfectus, multis & præclaris virtutis, audaciæ, fortitudinis, cõſilij facinoribus aſſidue editis, ſummis diſcriminibus aditis, cõ-

pluribus victorijs partis, classibus deletis, vrbibus expugnatis ad eum glorię, atque in rebus maritimis potentiæ gradum peruenit, vt nullius suæ ætatis Ducis nomen clarius fuerit, remotissimisq. nationibus notius aut formidolosius. ad quod fastigium ex humili & tenui fortuna, in qua natus est, quamuis genere nobili ac claro nullis externis opibus subnixus, sed laboribus tantum suis, ac meritorum gradibus peruenit, virtute & fortuna de homine extollendo inter se certantibus. Vt omittam præmia Principatus Melphiæ & torquis Burgundici ordinis a Cæsare data. quæ quamuis ampla & honorifica, splendore tamen clarissimi viri obruuntur. Sed nulla res Andreæ nomen æque commendat, atque eximia Patriæ charitas. Nam cum Galli Saonam occupatam arcem sibi in media Liguria fecissent, qua Genuam faucibus oppressam tenerēt, neque vt illam restituerent, vllis Andreæ precibus fidem promissorū obtestantis possent adduci, Andreas cum hac publica, tum multis priuatis iniurijs stipendia illis renuntiare coactus illos nō modo Genua expulit, neq; ea in primis de caussa Patriæ libertatis assertor dici debet, sed quod illius opibus, opera, consilio Saona e Gallorum manibus extorta sit, iugumque durissimum ceruicibus imminēs discussum. sed alterum quoque est Andreæ in patriā haud leue promeritum, quod emendatum Reipublicæ statum, concordiamque ciuium, sine qua libertatem ipsam breui concidere, atque omnia ruere necesse fuisset

ſe fuiſſet, potentia & auctoritate ſua firmauit & ſtabiliuit. Ceterum bellicæ Andreæ laudes nõ totæ vnius ſunt, ſed cum militibus, nautiſque, quorum opera & miniſterio in egregijs facinoribus patrandis vſus eſt, neceſſario communicandæ; illius virtutis neminem habet ſocium, quæ ſummæ fortunę perraro comes eſt, hoc eſt eximię animi moderationis ſingulariſque clementiæ, quippe qui cum Genuę omnia poſſet, Genuaque illius opibus in primis niteretur, neque communi, neque priuatæ cuiuſquam libertati grauis fuerit, neminemque vmquam aut in re aut in ſanguine læſerit; tantumque ab inferendis iniurijs abfuerit, vt contra nullas iniurias umquam vltus ſit, cum illarũ auctores Genuæ obuerſantes nutu euertere poſſet. Iure igitur Genuenſes Andreæ ſeruatę ac liberatæ patriæ ſtatua publica teſtimonium dederunt, iuſtius parentis patriæ memoriam grato animo ſempiternaq. veneratione culturi.

POMPEII ARNOLPHINI.

Hic tam feruenti patriæ flagrauit amore,
Illius ut chara pro libertate tuenda
Horribiles Regum non formidauerit iras.
Hic quoque cum patriæ regno ſceptriſque potiri
Poſſet, & aurata frontem redimire corona,
Contempſit Regum faſtus, nomenque Tyranni.

Huic

Huic maris imperium uasti, magnumque tridentem
Neptunus, pelagique leues concessit habenas.
Quin etiam insanum premeret dum classibus æquor
Haud pauci impauidi admirantes pectoris ausa,
Neptunum, aut sacro Neptuni sanguine cretum
Mortalesque Deum vultus sumpsisse putarunt.
Hoc certum est, nullas Neptunum amplectier oras,
Qua non ille simul fama penetrarit & armis.

PHILIPPVS AVRIA.

QVamuis clarorum virorum, quos plurimos Auriæ gens tulit, Philippus temporum ordine in postremis sit; minoribusque copijs quam veteres illi pugnauerit, eximia tamen virtus & fortitudo, reiq. gestæ magnitudo in primoribus illũ collocat. quippe qui cum Cæsariana classe in Salernitato sinu congressus sit. in quam quidquid floris ac roboris in Cæsariano exercitu fuit, cõscendit, cum strenuissimus & spectatissimus quisque miles carptim ac nominatim delectus esset, atrocissimo prælio, incertoque Marte diu extracto. in quo tanto irarum certamine res gesta est, eaque sunt vtrinq; edita virtutis, fortitudinis, incredibilis constantiæ exempla, vt in classe, Genuẽsi omnes fere milites ac Præfecti & nauales socij aut pugnantes ceciderint, aut ex mortiferis vulneribus acceptis paulopost decesserint; in nonnullis vero Cesarianæ classis triremibus septies signiferi sint mutati,

cum alius alij occumbenti deinceps succederet. Philippus igitur clarissimam tandem victoriam peperit classe hostili deleta, Hugone a Mōcada clarissimi nominis Duce in Regno Neapolitano Cęsaris Vicario interfecto, Ascanio Columna, Alphonsoq; Daualo ac compluribus Proceribus, summęq; nobilitatis viris, quorum ingens vis veluti ad certam & exploratam victoriam classem conscenderat, captis.

IO. BAPTISTAE FONTEII PRIMIONIS.

O quem te credam Auriadis prognate Philippe,
Si cui te prisco confero, quidue putem?
Nam quis se Procerum Mynijs opponeret, & quis
Perderet Alcidam, aut pignora chara Deum?
Tu tamen heroas delectos Cæsaris alti,
Tu tamen Hesperiæ robora militiæ
Ascanium, Daualumque, Vgumque, Ducesque uigentes
Viribus, unde omnis territus orbis erat,
Ponto congressos validus capis, ut tibi nullum
Suspicer antiqui temporis esse parem.

VICECOMES CICADA.

NOn suis tantū laboribus & meritis Andreas Auria patriæ & Christianæ Reipublicæ profuit, neque præstantes illius virtutes eæ fuerunt, quæ ipsum solum clarum facerent. Ex eius enim disciplina præ-

te

ter eos,quibus classis & summa rerum commissa est, suis sigillatim elogijs decoratos,complures alij cum ex vrbe Genua, tũ ex omni Ligustica ora prodierũt, quorum nomen bellica virtute ac nauali gloria multisque egregijs facinoribus non in Liguria modo memorabile est,sed in exterorum quoque Principũ atque in ipsius Cæsaris notitiam venit illustri fauore ac præmijs exceptum . quos singulos persequi infinitũ fuerit . Duo mihi erunt eximij, vt ipsi quoque virtute eximij fuerunt Vicecomes Cicada & Christophorus Pallauicin⁹ Vicecomes igitur haudquaquã ęquali egregijs virtutibus fortuna vsus ad summos honores non peruenit.quibus illum dignum ostenderunt complura incredibilis audaciæ & fortitudinis facinora. in quibus illa memorabilia in primis fuerunt, cũ in prima adolescentia in nauali clade a Gallis,cũ quibus stipendia faciebat,ad portum Delphini in Ligustico mari accepta,ipse, vt erat lorica indutus, signũ e manu signiferi arreptum in mare se se proijciẽs annatans prægrauantibus armis, hostibusque ingentẽ telorum vim superne ingerentibus, quibus pene obrutus fuit, tot iniquitatibus superatis incolumis seruauit. Vel cum vnam tantum triremem habẽs cum tribus biremibus Piraticam facientibus numero & genere bellatorum firmissimis longo & atroci certamine congressus ęquo marte discessit, vel cum fracta naui ad littus Africæ cum cohorte militum & naualium Sociorũ eiectus hostilem nauem pretiosis mer

cibus

cibus refertam,quæ nauem eiectam ab alto conspica ta ad eam spoliandam accurrerat, astu & consilio ce pit. Vir igitur virtutibus & meritis,quam honoribus insignior ab hominum obliuione scriptis nostris vin dicandus fuit.

CHRISTOPHORVS PALAVICINVS.

AT Christophorus Palauicinus,vt omittam multa audaciæ,fortitudinis,virtutis multis locis data documenta,cum Turcæ Coronen Peloponnensi maritimam vrbem arctissima obsidione premerent, eamque terrestribus copijs ac validissima ducentarũ nauium classe,quarum maxima pars longæ erant,terra marique veluti corona cinxissent,omnesque mari timi aditus firmissibus stationibus essent insessi, atq; oppidani vltima perpessi despõsuri animos fuerint, deditionemque facturi,ni spe introducendi præsidij, atque aliquo interea exiguo præsidio,quo ingruentem Turcarum vim tolerarent, confirmarentur,id fa cinus ausus est,quod non inspectantes modo,sed au dientes quoque horrore perfundat. Qui non in maximum modo discrimen,sed in certam pestem,vt ab omnibus putabatur,caput suum proijcere, animãque Cæsari & Christiano nomini, cuius dignitas in ea vrbe retinenda agebatur, deuouere non dubita uit. Trireme enim ab Auria accepta, qui cũ tota classe haud procul substiterat, per mediam Turcicã clas

ſem luce ac palam omnibus remorum viribus cōnixus tranſiuit, cum Turcę ſubitæ atq; incredibilis rei miraculo oculis atque animis defixi immobiles parū per ſtetiſſent, neq; prius a ſtupore recipere animum poſſent, quā Chriſtophorus prętervolaſſet. qui ſubſidium in vrbem introduxit, oppidanoſque læta & haud dubia ſpe ſubſidij ab Auria, qui cum tota claſſe aderat, introducendi confirmauit. Ceterum longe mirabilior reditus fuit. in quo audacia aſtu militarique ſtratagemate adiuta eſt, cum in Turcarū mentis alienatione ſpem ponere non poſſet, quos ſuperiore audacia doctos ipſius conatus obſeruantes ac paratos & intentos ad ipſum excipiendum cerneret. Compluribus igitur conatibus captis, cum ſpeciem tentantis exitum præberet, aliquantumq. ſpatij progreſſus claſſi Turcarum appropinquaret, ipſoſq. ad ſe excipiendum commotos cerneret, prora conuerſa ſeſe in portum recipiebat. quam rem cum crebro faceret, Turcas in eam opinionem adduxit, vt ſe ſe ab illo ludificari crederent. quos cum idcirco ſtudium & intentionem remiſiſſe animaduertit, impetu capto, illis iterum eluſis per mediam illorū claſſem euolauit, incolumisq. ad Andream reuerſus eſt.

PETRI MAGNI.

Irruere in medias acies, perrumpere claſſem
Hoſtilem, obſeſſis ut ferat unus opem,

Quis

Quis semel hoc ausit? semel at fecisse videtur.
Pallauicino gloria parua Duci.
Ergo indignantes iterum perrupit eosdem,
Mille uni æratas ludibrio esse rates?
An Decios confers (esto) quod conficit unus
Incolumes Decij si potuere duo.

ACTIOLINI LERCARII.

Inuia quid prosunt late diffusa per arua
Aequora? Neptunus, Marsque quid arma mihi?
Cuncta tenent hostis, tela, & mala mortis imago, &
Securus medijs itque reditque Ligur.
Non satis haud genti? vicinum callida Pallas
Intulit. at fuimus palma iocusque viro.

ANTONIVS AVRIA.

EXimia in Antonio Auria non minus Ciuilium artium scientia, quam bellicarum rerum intelligentia fuit. quibus virtutibus ducibus cum in maximorum Principum notitiam venisset, ac sub illis perhonorificis conditionibus terra & mari militasset, magnum gratiæ & auctoritatis locũ apud Carolũ Quinctum Cęsarem & Philippum Regem filium omnium Christianorum Principum longe potentissimos & sapientissimos obtinuit, ad deliberationes de maximis rebus adhiberi solitus. De cuius cõsilio maxima bel

la geri voluerunt,illo ſummis belli Ducibus Regij generis hominibus comite ad res conſilio regendas addito. Equeſtris quoque Burgundici ordinis torque a Carolo donatus eſt, quo ipſius Principis dignitas communicari videtur. qui honor noſtra ętate rarus admodum fuit, ac nō niſi ſummi faſtigij viris haberi a Carolo ſolitus. A clari viri virtute & laudibus ſe ſe haudquaquam deflexuros Scipio, Ioannes Baptiſta, & Cęſar filij,& Petrus Franciſcus,ac Georgius fratris filii egregia documēta dederunt. Ob quæ a magnis Principibus accerſiti honorificentiſſimis militaribus muneribus functi ſunt. in quibus Petrus Franciſcus apud Ioannem Auſtrium Principem celſiſſimum in tanta exiſtimatione fuit, vt ob eximiam & perſpectā militarium & naualium rerum intelligentiam in intimam familiaritatē acceptus ad priuata interiora conſilia adhiberetur.

IO FRANCISCI LEONIS.

Eloquio capimur, bello expugnantur & urbes,
Vtraque in heroe hoc maxima pars ualuit.
Magne Ligur meritis par ſi fortuna fuiſſet:
Plus ultra iuiſſent Cæſaris arma tui.

CAESAR FVLGOSIVS.

HAud pœnitendus filius Iano parenti Cæſar Fulgoſius fuit ſtipendijs primum ſub Venetis conditionibus

ditionibus honorificis factis, egregiaque illis ac forti nauata opera. quem Franciscus deinde Galloru Rex vltro accersitum ita amplexus est, vt nemo Italorum altiorem existimationis & gratiæ locum apud celsissimum & præpotetem Regem obtineret; equitatuiq. Italico Prefectu multis insignibus militaribus facinoribus cospectu ingetibus præmijs & fortunis honestauit; equestri quoq; torq. donauit. qui honor no nisi Regij generis hominib⁹, aut magne amplitudinis, magneque glorie proceribus tum haberi solitus amplissimus existimabatur, nunc multitudine compotu vulgatus, ac tenuis sortis hominibus læuissimis de caussis impartitus non ita magno in pretio est.

M. ANTONIVS CARRETTVS AVRIA.

MArcus Antonius Carrettus eximijs virtutibus suis effecit, vt in generis splendore, atque in tot maiorum stemmatibus exiguum mometum esset ad ipsum commendandum. Andreas quidem Auria victricus ingenium, consilium, audaciam, industriam, rerum naualium intelligentiam ita probauit, vt Cæsarianis classibus Legatum illum prefecerit. Cuius mandati muneris M. Antonius ita omnes partes impleuit, vt Andreas merita viri, egregiamque ac pergratã nauatam operam remunerans illum in nomẽ & familiam cooptatũ Principatu Melphiæ donarit; & Philippus Christianorum Regum longe maximus & potentissimus

tentissimus sapiens Andreę iudiciū secutus vltro euocatum,& ab omni eiusmodi cogitatio ne iam diu remotum inter tot summis conteutioni bus perhonorificum munus ambiētes in demortui Andreæ locum suffecerit; classiumq. suarum ac maritimarū rerū summum Præfectū crearit. Qui si diutius in eo imperio fuisset, in omnibusque, quæ sunt eius muneris magna & præclara, prouidendis & obeundis vim ingenij & cōsilij explicare potuisset, haud dubitatur, quin expectationi in ætatis floræ excitatæ, in ætatis robore responsurus fuerit.

IOANNES AVRIA.

QVæ securis Deus immortalis Genuensi nomini tum est inie cta, quantus gloriæ cursus est interruptus, cum Ioānes Auria inuidia & insidiis inimicorum circūuentus e mortalium oculis raptus est. Quem, si vita longior cōtigisset, omnes magni iustique Ducis numeros habiturum fuisse spem haud dubiam faciebat mira indoles tot expressis egregiarum virtutū signis se se indicans. Fuit enim in eo viro expeditus generosi animi vigor, summa viuidi ingenij vis, incredibilis in periculis capessendis audacia, prōptum in illis depellendis cōsilium, indefessa in rebus agēdis diligētia & vigilantia, inuicta in laboribus patientia, ea in ijs, qui sub illo merebant regendis moderatio, vt nullus Dux milites & nauticos socios imperijs

perijs obedientiores haberet. Quæ tot ac tam præclaræ virtutes ita omnium oculos in Ioannem cōuerterāt, vt nullius nomen aut hostibus formidolosius, aut amicis maiori esset fiduciæ. Turcis quidem terribilis esse cępit cum Drogutem post Hariadenū Aenobardum extinctū clarissimi inter illos nominis maritimum Ducem astu superatum cepit. Feruor ille adolescentiæ, ac paulo ferociores spiritus, quod vnū in illo nonnihil offendere videri poterat, profecto in bonum vertissent, tempore ętatis ardorem mitigante, quodque redundabat, amputante, ac robore animi, a quo illa manabant, omnibus, quę incommoda erant, expurgatis, sincero remanente. Ceterum dolor amissi Ioānis mitigatur, quod vna cum illo tot ac tantæ virtutes haudquaquam extinctę sunt, quas nūc in Ioanne Andrea filio viuere ac vigere cernimus. qui in ipso adolescentiæ flore is extitit, qui parentē & patruum magnum non nomine tantum referat, sed virtutibns reddat. Cum Pagano quoque fratri singularis audacia præcelsusq. animus nihil a parentis & maiorum contestata virtute degenerans feruore adolescentiæ ætate lenito magnæ amplitudinis, & gloriæ spem certam ostendant.

RAINALDI CORSI.

O quæ te dederant, sero si fata tulissent,
Quot foret imperijs clarior ora Ligur:

Hanc

Hanc tamen inuicti solatur dextera nati,
Quem prærepta tibi gloria certa manet.
Iamque illum experti iuuenem Thrax, Parthus, Arabsque
Et Libiæ, atque Asiæ littora nota timent.
Hoc auus, hoc genitor felix, qui nomina solus
Vtraque complexus, tam bene vtrumque refert.

IO. ANDREAS AVRIA.

QVod perraro ætate prouectis vix contigit, vt magnorum & iustorum Ducum nomen mererentur, id in ipso ætatis flore assecutus est Ioãnes Andreas Auria. Vt expectationem, quam tot maiorum illustrium virorum gloria perpetuusque gentilis splẽdor, in primis vero Andreę patrui magni clarissimũ nomen concitarunt, nõ modo sustinere & tueri, sed vincere quoque videatur. Eius siquidem virtus, ingenium, cõsilium, audacia ita enituerant, vt ex tot tã multarum nationũ nostrę ætatis naualibus Ducibus neminem illo adolescentiam nondum egresso sapiẽtiorem aut intelligentiorem esse ab ipsis æmulis & inuitis confessionem expresserit veritas. neque a Christiano tantum orbe Ioannes Andreas suspiciatur, sed Turcis quoque adolescentis Ducis nomen (ita enim illum appellant) terribile esse constet. Quarum virtutum multis locis egregiũ specimen apparuit. Nam audacia & patiẽtia ad Pignonũ se se indicauit in asperrimis

rimis & difficillimis quibusque ad periculum & laborem deposcendis, & alacriter obeundis. Et ingenium ad Oranum enituit, cũ eius consilij auctor fuit, quod nisi alicuius siue inscitia, siue laudis obtrectatio turbasset, hostilem classem improuiso deprehẽdi & deleri potuisse, cõstanter creditũ sit. Vtraque res conspecta est in oppugnatione Melitensi, cũ sese triremibus delectum mille ducentorũ hominũ subsidium classe Turcica ostiũ portus insidente in vrbẽ introducturũ professus est, explicatamq. rationẽ rei ad effectũ perducendę probauit. quod consilium exequi prohibitus est, cum se Garsias eius capiti parcere dixisset. Sed nulla res æque conspectum facit, quam naualis victoria ex omni sæculorũ memoria clarissima, ad Echinadas insulas a Ioanne Austrio inclyto & excelso Principe parta. in qua Ioãnis Andreæ uirtus ita eluxit, ut eius consilio magnam atque adeo pręcipuam laudis partem inter ceteros Duces, qui Austriũ secuti sunt, quique ex omnibus nationibus in ea classe fuerunt, deberi ipse Philippus Rex amplissimo litterarum testimonio confirmarit. quibus obtrectationem et inuidiam retudit. quę medijs intactis superiora tãquã ignis petere solita clarissimum iuuenem carpere non dubitauit. Verum quemadmodum fumus exiguum ignem obruit, idem ab ingenti emicante flamma discutitur, ita Ioannis Andreæ coruscans gloria affusas tenebras fulgore suo depellit. Cui utinam ea uitæ cõ-

tingat lõgitudo, quæ Genuã Patriã spei ex mira indole magnisq. ex initijs conceptæ compotem faciat.

RAINALDI CORSI.

Inuidit claro quidquid fortuna parenti,
Obstitit aut, vir tus ne superaret aui,
Di tibi magne nepos, curæ est quibus alma propago,
Resque Italum, adijciunt nominis auspicio.

ANTONII HORTENSII.

Auria vt immensum tua gloria percnlit orbem,
Vtque patrem & patruum nomine reque refers,
Sic quod auis, atauisque tuis longa attulit ætas,
Id pubescenti fata dedere tibi.
Naupactus testis, scopulis & Echinades altis,
Testis & inuictos Austrius ante Duces.
Res gestas nomenque tuum maria omnia honorant,
Teque Ducem egregium fama loquetur anus.

DE

DE VIRIS PACIS ARTIBVS ET LITTERARVM COMMENDATIONE INSIGNIBVS.

Ellicæ ac nauali Genuensiũ gloriæ; quã post Carthaginẽsium & Romanorum imperium nulla gens clarior fuit, pacis quoque artes ac res ciuiles respõderũt; neq; eos minus togatos, quã armatos floruisse, declarant magnorum honorũ præmia omnibus ætatibus Ligurum nationis hominibus tributa. In qua re cum Cardinales proximũ a summis Põtificibus locum obtineant, nõnullos fore video, qui nostram rationem miraturi sint, quod illos armatis viris subiecerimus. quos non dubito nostrum consiliũ, si quale illud fuerit cognouerint, omni prorsus reprehensione liberaturos. neque enim illos eadem classe, qua Diuos & Põtifices maximos locum & auctoritatem Diuini Numinis in terris obtinentes cõprehendere potuimus, ne Cardinalium dignitatẽ Põtificibus tanto interuallo inferiorem illis æquasse videremur. Et si suum separatim locũ Cardinalibus tribuissemus: illumq. Pontificiæ classi cõtinuassemus,

hæc togatorum virorum series ieiuna plane & obscura fuisset tot clarioribus luminibus orbata. Togatam porro virtutem armorum splendori de dignitate longe concedere, omnium sæculorum, omniumque populorum consensus (de exteris Christianæ veritatis & relligionis expertibus loquor,) declarat: altissimusque gloriæ & dignitatis locus, quem in humanis rebus militaris virtus semper obtinuit. Qua re fit vt cum militares viri ordine antecedere debuerint, existimandum sit, nos non Cardinalibus honoris titulo superioribus belli Duces antepofuisse, sed Cardinales cum togatis viris, in quibus illos obtinere principem locum facimus, apte collocasse.

M. ANTONII BOBBAE. CARD.

IN OMNES CARDINALES.

Vestra ubi Lethæis facta inclyta mersit in undis,
Nomina molitur perdere tempus edax.
Aeterno occurrit calamo Folieta, suosque
Præsenti Ciues uindicat interitu.

GVLIEL

GVLIELMVS, LVCAS, IOANNES, LVDOVICVS, GEORGIVS FLISCI CARDINALES.

INitium igitur faciẽtes ab vrbe Principe Genua, cũ multorũ ex ipsis Cardinalibus vita, mores, res gestæ ob vetustatem, scriptorumque luce carentes non satis exploratę nobis essent, orationem in illis dilatare non potuimus, neque singulos suis elogiis persequi. neque enim quibus virtutibus, quibusque artibus illos inter se distingueremus, satis explicatum habebamus, cum tamen illud dubium esse nõ debeat, quin spectata virtus & prudentia magnarumque ac sacrarum rerum scientia illos tanti honoris cõpotes fecerit. Hæc igitur nostra erit ratio, vt quorũ res nobis sunt obscuræ, eos aceruatim vno elogio cõprehẽdamus, ac nomina tantũmodo referamus. id quod de Gẽtis Fliscę Cardinalibus facere cogimur. quę nobilissima gens pacis artibus ac laudibus vt dignitate, ita tempore quoque ceteros Genuenses lõge antecedit. Neque idcirco exigua & coarctata videri debet nobilissimæ familiæ laus tamquã vnius elogij angustijs conclusa, sed cogitatione numeri eorum, quibus ad tam altum honoris locũ virtus & merita ascensum dederũt, amplificata & dilatata. Sunt qui putẽt ex hac familia plures, quam quos nominauimus, Cardinales extitisse. in nostram notitiam hi tãtum venerunt, Gulielmus, Lucas, Ioannes, Ludouicus, Georgius.

gius. Quod si sacros quoque Antistites omnium ordinum, qui omnibus ætatibus ex hac gente prodierũt, stilo persequi voluissemus, nullum modum reperisset oratio. innumerabiles enim fuerunt; compluresque ex iis egregijs virtutibus clari, & peramplis publicis muneribus functi. quorum neminem attingere nominatim voluimus, ne nonnullos extollendo, ceterorum gloriam odiosa comparatione tacite perstringere voluisse videremur.

Dum Sol plaustra uehet, rutilo dum Sydera cælo
Fulgebunt, rapidi dum fluet unda maris,
Semper in excultis hominum uersabere linguis
Flisca domus, patriæ gloria rara tuæ.
Pontificum solio duplici quæ ut sole refulges,
Purpureo seno lumine clara nites.
Nec non innumero sacrorum cincta coruscas
Agmine flamineo Sydera celsa petens.
Cælum Flisca domus; soles duo; lumina sexque
Hic fulgent, circum sydera mille micant.

NICOLAVS FLISCVS. CARD.

AT Nicolaus, qui patrum nostrorũ ætate floruit, vir fuit summa grauitate & sanctissimis moribꝰ, acerque iurium Ecclesiæ propugnator, nullasq. pro illis

illis quamuis magnorum virorum offensiones & simultates subire vmquam veritus. Quo perpetuo vitæ tenore, meritorumque gradibus cum ad summũ auctoritatis & existimationis locum conscendisset, in Pontificijs comitijs anteactæ vitę gloriæ clarissimum fastigium imposuit. nam cum magna suffragiorum pars in illum inclinaret, multique auctores essent, vt renitentes patres largitionibus ad se se attraheret, ingentemq, pecuniæ uim ea de caussa a propinquis cõfectam & paratam ostenderent, vir integer in tãta re relligioni suæ proximus fuit. fœdæ enim rei mẽtionẽ abominatus nefaria suadẽtes magna vultus & vocis acerbitate & contentione a se repulit, maiorẽ haud dubie gloriam ex Pontificatu repudiato, quam multi ex adepto consecutus.

RAINALDI CORSI.

O felix titulis, summis & honoribus aucta
Gens Lauani, Genuæque decus.
Auctior hoc uno, quod ne te in tempore uilis
Deciperet species, refugis.
Vilius an quidquam, quam quod uirtute parari
Conuenit, hoc pretio expetere?
Quodque homini totum Diuino munere constat.
Mobilibus dare diuitijs?
Atqui nec munus, nec dignum est numine quidquid
Largitio assequitur cupida.

PAV-

SIGISMVNDI DONATI.

Aequoream Paulus classem ducturus in altum,
Hostibus atque suis damna daturus erat.
Illi autem tutis se continuere latebris
Atque sibi tacita consuluere fuga,
Atque ita dum pugnam detractauere, fatentur
Victos se unius esse timore uiri.
Quid faceret Dux iste manu fera bella capessens
Hostem si solo nomine terre facit.

FRIDERICVS FVLGOSIVS CARD.

AT Fridericus Fulgosius tanto viro Octauiano haudquaquam pudēdus frater fuit, quamquam ingenio longe diuerso. quod in Octauiano mite & clemens fuit, at in Friderico vehemens & impotens, atque ideo a moderatione Octauiani sæpe recedens, peracre tamē & præstans, in magnisq. rebus tractan dis perpetuo versatum. in quibus magnum vsum & intelligentiam consecutus est. Accessit ad hominem commendandum multiplex eruditio, sacrarumque rerum haud mediocris cognitio. vt nobile hoc fratrum par illud extiterit, quo nullius nomen ab egregijs nostræ ętatis grauissimisque scriptoribus magis celebratū sit. Illud verosolidæ, neq; fucatæ, aut adū bratæ virtutis rarum specimē fuit, quod humanos ca sus, fallacesq. hui⁹ vitę fluxæ & caducæ spes secū re-

putans; mente Diuinitus monita, rationeq. vitæ cõ uersa fastui& ambitioni sese subtraxit,a ciuilibusque muneribus & contentionibus procul abscessit,ac Diuino cultui se totum dedit,negotijsque Aulicis plurima salute dicta ad gregem sibi commissum pascẽdũ Eugubium concessit. in quo regendo ita omnes diligentiæ,continentiæ, pietatis,liberalitatis in egẽtium inopia subleuanda partes impleuit,itaque eius virtus & relligio eluxit,vt non Italiæ tantum finibus contineretur,sed toto orbe peruagata sit, aduersarijq. ipsi nostri hunc virũ in perpaucis illis numerarent, quos solos Episcoporum nomine dignos ducerent. quæ laus ab inuitis pręsertim& sacerdotalis ordinis perpetuis obtrectatoribus & insectatoribus expressa quãta sit,facile intelliget,si quis cogitauerit,quantum sit Episcopis impositum onus,cuiusque muneris colendi caussa sit institutus Episcopus. Nec minus continentiæ animiq. omnem fastum contemnentis signũ expressit in Cardinalatus honore vltro delato recusando, quẽ retractans ac gemens accepit Paulo Tertio pro imperio, ac pro iure sacrosanctæ potestatis cũ illo agente, pœnasque in contumaces & dicto nõ audientes statutas comminante. Verum cum multa Romæ offendisset, quæ minus illum delectarent, ipseq. libertatẽ suã in sententia dicẽda cũ officio ac pietate conuinctam nõ satis placere intelligeret, iterum relicta Aula ad priuatam ecclesiam regendã reuersus anteactæ vitæ cursum digno exitu conclusit.

FVLVII CARDVLI.

Quæ te Musa libens tacitum Fulgose relinquat,
Inferior meritis sit licet illa tuis?
Non pia vita minus, quam te cognomen honorat,
Nomina conueniunt moribus apta probis.
Fulgebas quondam terris virtute opibusque,
Et sophia, & titulis, murice clarus, auis.
Nunc cælo fulges ipsis fulgentior astris,
Agnoscit sydus patria læta suum.

LAVRENTIVS CIBO CARD.

LAurentium & Innocẽtium Cibo Cardinales cũ propriæ virtutes, tum generis nobilitas, & claræ propinquitates ab obliuione hominũ vindicant. Gẽtile enim habent Pontificium decus Innocẽtij Octaui nepotes & clarissimæ, Mediciæ gẽtis affinitate prę fulgent. in qua gente maximum, atque haud scio, an præcipuum fuisse dicam Italiæ ornamentum. quippe quæ præter ceteras amplissimas laudes illam pręclaris artibus exornarit. quas ex altisimis tenebris, quibus innumera sæcula obrutæ fuerant, in lucem extraxerit. ceterum vtriusque suæ sunt propriæ commendationes. nam Laurẽtius relligionis fama in primis clarus fuit, qui sacras cellas multas extruxerit, ac peramplis vectigalibus dotarit, naturaque ita miti tantaque

morum comitate & suauitate fuerit, vt omnibus charus & acceptus in principibus Cardinalibus numeraretur.

PANDVLPHI GHIRLANDAE.

Insignis pietate uiret Laurentius æuo
Omni. quem Patrem purpura condecorat.
Illius nomen non ulla aboleuerit ætas,
Quod sacris crescit cum ædibus innumeris.

INNOCENTIVS CIBO.

AT Innocentius magnum ingenij specimen edidit in rebus Florentiæ Alexādro interfecto ad tumultum spectantibus pacādis, caussisque magnorum motuum præcidēdis. vt appareat illum ad Rēpublicam gerēdam in primis idoneum futurum fuisse, ni otium vitę a cōtentionibus remotę nimiū amplexus procul a Romana Aula maximam ætatis partem egisset.

PANDVLPHI GHIRLANDAE.

Cæsus Alexander cum esset, rerumque nouarum
Florentinę metus, sustulit ille Cibo.
Quem facit ingenium clarum, sacra purpura, mores
A summo decore Pontificiumque genus.

ANTO-

ANTONIOTTVS ET IO. BAPTISTA PALAVICINI CARDD.

MVtuis sese ornamentis, redundantibusque alterius in alterum laudibus illustrāt Antoniottus patruus & Io. Baptista fratris filius Palauicini Cardinales diuerso virtutum genere ac diuersis vitæ institutis commendati. summa enim grauitas, prudentia, consilium, integritas Autoniotti ita eluxerunt, vt vacuo solio in Pontificijs comitijs multos ex candidatis dignitate longe antecederet, propeq. sit factū vt ad Apostolatus fastigium perueniret, multorū patrum consensu meritis & prospectæ virtuti summum locum illi destinante. Verum Pontificiæ ditionis partim e Tyrannorum, partim ex exterorum Principū manibus extortæ & recuperatæ gloria fatali Iulij ingenio Diuino consilio reseruabatur. Neque tamen Antoniotti Pontificatu præteriti opera in maximo & grauissimo omnium negotio non Christianæ Rei publicæ vtilis fuit. Legatus enim ad Ferdinandū Hispaniæ, & Ludouicum Galliæ Reges de pace inter illos componenda missus est, in celebri illo Saonæ cō uentu, quo omnium fere Christianornm Procerum concursus factus est ad tantum spectaculum oculis perfruendum. neque enim quidquā conspectius esse poterat, quam duos maximos omniumque potētissimos Reges, qui omnia Christiani orbis consilijs

suis

ſuis traherẽt, totius Europę nobilitate ſtipatos in exigua vrbe coniunctos eodem contubernio eademq. menſa vtentes intueri, Legatumque Pontificium ſacra purpura fulgentem inter tantos Reges medium conſidere. Antoniottus igitur in tantorum Regum animis tractãdis & permulcẽdis ita ſe geſſit, vt haud paruum momẽtum in illius moderatione, lenitate, ſapientia ad ſummorum Principum animos inter ſe conciliandos fuiſſe exiſtimetur. At Ioannes Baptiſta eximia Põtificii, & Cæſariani iuris ſcientia præditus per omnes forenſium honorũ gradus, in quibus eius doctrina, ingenium, induſtria multos annos elaborauit, ad ampliſſimum ordinem peruenit, in quo cum haud diu fuiſſet, humanę cõditionis neceſſitate ſublatus eſt, vt eius virtus minus in Cardinalatu enituerit. Ceterum cum magna fortuna offenſionibus ſit obnoxia, factum eſt, vt vir ampliſſimus obtrectatorum liuorem non effugerit, aſpero carmine ac virulẽtis quamuis non iniucundis ſalibus reſperſo ita perſtrictus.

Cui ligur eſt genitor, genitrix cui Græcia, ponto
Qui medio eſt natus, vir bonus eſſe poteſt?
Ni uani Ligures, ſi non ſit Græcia mendax,
Ponto ſi qua fides, vir bonus eſſe poteſt.

Quo carmine tantum abeſt, vt quidquam de viri clari fama detrahatur, vt illa potius augeatur. qui enim

enim vitam & mores hominis carpere nō potuit, falsa conuicia in genus & originē intorsit. Quis enim nescit Græciam omnis sapiētiæ omnisque doctrinæ & eruditionis parentem & altricem mortaliū ingenia egregijs artibus ad humanitatē excoluisse? Neq; summus Poeta Ligures vanitatis aut animi frustra elati ipse arguit, sed maledictū a maleuolo hoste coniectum persona illius inducta refert: qui sententiam suam de Liguribus declarauit, cum illos inter nationes, quarum virtute Italia illustretur, connumerat.

Assuetumque malo Ligurem, pubemque Sabellam.

Et T. Liuius Ligures natos dicit ad militarem disciplinam inter reliquorum interualla bellorum Romanis continendam, adeo viuida gentis ingenia nullis cladibus frangi poterant, quin ad libertatem recuperandam nouis semper motibus consurgerent. ex quibus igitur rebus maleuolus Poeta inuidiam Ligurum genti studuit conflare, ex ijsdem contraria gloria ita colligi potest.

Cui Ligur est genitor, genitrix cui Græcia, ponto
Qui medio est natus, uir malus esse potest?
Nonne malo assuetus Ligur est? sapientia nonne
A graiis? nonne est & Venus orta mari?

Egregiorum hominum ferax fuit gens Palauicina, compluresque sacros Antistites tulit probitate & prudentia conspectos. in quibus Petri Francisci & Cypriani virtus enitet. quorū ille Aleriæ Episcopus

dum

dum in pastoris muneribus obeundis nihil sibi parcit, morbo ex Corsicæ noxio cælo contracto decessit. Hic Genuēsem Ecclesiam Archiepiscopus regit, quaque disciplina sibi commissos sacerdotes formare contendit, eius ipse præclarum specimē vita & moribus exprimit. Petrus Franciscus peracri & viuido ingenio fuit eximius Pontificij & Cæsariani iuris interpres, neque elegantis eruditionis expers; Cyprianus primos annos politiorib9 litteris & Philosophiæ studijs dedit, mox sese ad sacram doctrinam conuertit, in qua haud contemnendos habet processus.

BENDINELVS SAVLIVS CARD.

IN Auspicatus gēti Sauliæ opibus florenti sacræ purpuræ honor fuit, quo Bendinelus a Iulio Secundo donatus est, neque dubitatur, quin magni nominis Cardinalis euasurus fuerit, ni ab indignatione se se in nefarij consilij contra Pontificem initi societatem præcipitem dedisset. Viuido enim & præstanti ingenio fuit, neque politiorum litterarum rudis. quas in alijs quoque amauit, & amplexus est. quippe qui litteratos homines in familiaritatem acceptos aluerit & fouerit. in quibus fuerunt Ioannes Maria Catanæus, qui in heri gratiam vrbem Genuā eleganti poemate descripsit & laudauit, ac Paulus Iouius, quo nemo in prophanis rebus plura scripsit, aut magis nostram ætatem scriptis suis illustrauit felicissima rerum

copia,

copia, ingenijq. vbertate, ac stili sublimitate omnes profecto superaturus, nisi ingenio nimiũ indulgens, dum scribendi impotenti auiditate veluti rapidissimo æstu effertur, in scriptis suis limandis ac poliendis supine negligens interdum fuisset, vt fluere lutulentus aliquando existimetur, quę res magnum deillius gloria cumulum deijcit.

Inuida Virtuti mala sors cum cerneret in te
Ingenium & dotes eximias animi.
Non tulit, atque tuis successibus obstitit, ausa
Ad decus intentum continuisse gradum.
Felix, si quo cœpisti dare uela per altum
Hoc ires cursu tuque tuumque decus.
Nam uirtus cum purpureo te ornauit amictu
Promisit triplex tum diadema tibi.
At sors, quæ meritos olim subtraxit honores
Non potuit superis te probibere choris.
Hic tu Cælestes inter sanctumque Senatum
Spernis opers, auri pondera, regna, decus

AVGVSTINVS SPINVLA CARD.

DVæ sunt omnino Reipublicæ gerẽdę artes. quarum illa præstantissima est, quæ consilia publica regit, quæ de magnis rebus, de bello, & pace susci

pienda & ponenda, ac de summa Republica delibe rat, quæ leges condit, quæ iudicia exercet, quæ exer citibus præest, remque militarem administrat, Secun das dignitatis partes obtinet illa, quā recte Quæstoriam vocaueris. Huius munus est ærarium conserua re, vectigalia publica tractare & augere, frumēta, cōmeatus, annonam, commercia prouidere, rem pecu niariā expedire, necessarios apparatus, bellica instru menta, stipendia exercitibus suppeditare, eiusmodique alia multa gerere & procurare. Primam illam, quę altissimū locum in humanis rebus obtinet, haud sane Augustinus Spinula magnopere attigit. at in secūda ita versatus est, vt in primis nostræ ætatis homi num excellere existimatus sit; ex eaque sibi ad magnos honores, postremo etiam ad sacram purpurā gradum fecerit, amplissimumque Romanę Quæsturæ magistratum, quē Camerarium vocant, obtinue rit, vir frugi & in quotidiano quidē cultu, qui tenuis & ab omni luxu & splendore abhorrens fuit, parcus, ceterum in hominum inopia subleuāda, amicis, cliētibus, familiaribus opibus augendis, quæ longe clarior laus est, large munificus. Atque vtinā Andreas Spinula honorificentissimo Decemuirali Romanæ Quæsturæ Magistratu, quem clericū Cameræ vocāt, perfungens vt ingenio, doctrina, virtute sua se se amplissimo ordine dignum ostendit, ita amicos & clien tes breui votorum susceptorum damnet.

An-

ANDREAE SPINVLAE.

En Augustinum quamquam Zenone carentem
Sedulitas animi viuida, et unica gens
Spinula prouexit veterum ditissima laudum,
Seu genuit claros, seu genita est Ducibus
Quo uim consilij testetur purpura Romæ
Ad cælum illustres posse vocare viros.

HIERONYMVS GRIMALDVS CARD.

MVltis grauibusque de caussis mihi tamen haud satis compertis Hieronymus Grimaldus e priuata vita euocatus a Clemente VII. in amplissimum Cardinalium collegium cooptatus est, uir integer, & in sententia dicenda libertatis & senatorij officij memor. Grimaldæ igitur gentis nobilissime & præpotentis atque opibus florentis, castellorumque & & populorum veteri dominatu insignis, quæque in quatuor illis numeretur, quæ turbulentis Reipublicę tēporibus, tum cum omnia Gibellinarū & Guelfarum factionum studijs arderent, capita rerum Genuæ fuerunt, Regnumque in Patria diu posséderūt, Hieronym⁹ nouo hoc honoris titulo stēmata auxit.

HIERONYMVS AVRIA CARD.

RES diu ac multum quæsita est; magnisque dispu tationibus iactata, in laude ne an in vitio ponē-

 dum

dum sit illorum consilium, qui procul a Republica, ab omnibusque publicis muneribus abscedentes in priuatæ vitæ otio omnem sibi ætatem agendā decre uerunt. Sunt enim qui id vel eorum hominum esse dicant, quorū mentes exiles & angustę splēdorem il lum & dignitatem, qui est in Republica gerēda, egre giaque honoris & amplitudinis præmia, quæ vitam illam consequi solent, capere nō possunt, quique hu militer & demisse de se sentientes nihil amplum aut magnificum possunt spectare; nullamque eminentem virtutis imaginem intueri, atque idcirco sese illi oneri subtrahunt, cui propter imbecillitatem se impares intelligunt, vel eorum, quibus voluptaria vitā ac mollis cordi est, quique libidibus dediti nullis se molestis negotijs velint implicari, quæ ipsos a voluptatibus omnibus sensibus hauriendis, in omnique vita persequendis interpellent. At nonnulli, ijque nō indocti longe contrariam disputādi rationē ingressi, magni & excelsi animi esse statuūt, omnia humana, omnesque honores, & omnem vitę huius fastū subter se positum existimare; prudenterq. facere eos cō tendunt, qui vitam illam dissidiorum, simultatum, contentionum plenam, adhoc inuidię, obtrectationi, calumnijs obiectam vitent, summæque sapientię esse affirmant, graues horribilesque casus eorum, qui vitam Aulicam amplexi sunt, ac domorum & fami liarum euersiones secum reputantem, ab illis turbulentissimis molestiarum tempestatibus, quibus ea vi

ta

ta infeſta eſt, quibuſq. multos ſæpe obrutos vidimus, in tranquillum priuati otij portum confugere. miriſque proinde laudibus extollunt vetus illud Græcorum dictũ λάθε βιώσας. Nos rem ambiguam & cõtrouerſam ex hominum, qui alterutram vitam ſequuntur ingenijs exiſtimãdam ducimus. eosque, qui ijs, quas modo commemorauimus, de cauſſis priuatæ vitæ tranquillitatẽ Reipublicę gerendæ dignitati prę ferunt, non quidem magis laudandos, aut ijs anteponendos exiſtimamus, qui omne conſilium ſuum, ingenium, operam patriæ ac Reipublicæ nauandam cenſent, ſed excuſandos ac nonnumquam etiam imitandos. Qualis fuit Hieronymus Auria Cardinalis. in quo viro tantum robur animi & conſilij fuit, vt illum ignauia ac deſidia, aut nequitia procul a Romana Aula ætatem egiſſe nemo, cui vir ille notus fuerit, dicere audeat. quippe qui antequam in Andreæ Auriæ gratiam a Clemente VII. in Senatum lectus eſſet, multa ingenij, conſilij, prudentiæ in Republica Genuenſi in vario munerum genere adminiſtrãda, egregiaque documenta dederit, vt a ſpectata virtute dignus habitus ſit, qui eſſet in duodecimuiris legũ ferẽdarum, & ſtatus rerum emendandi ac conſtituendi. in quo munere obeundo opinioni hominum abunde reſpondit. Talem igitur virum quis non ſapienti conſilio ac meditata ratione Aulam, atque illas contentionum procellas putet vitaſſe?

IO. BAPTISTA CICADA CARD.

TOt tamque eximiæ virtutes nomen tuum commendant Ioannes Baptista Cicada, vt difficilius sit in tuis laudibus exitum, quam principium inueniré. Quid enim in te primum mirer? præstantē ne doctrinam? an ciuilium rerum cognitionem? vt nihil esset in vsu Romanę Aulæ positum, quod tuam scientiam effugeret? an acerrimam illam cælestis prope ingenij vim, sollertemque quandam mentis aciem ad omnia quamuis ardua & implicata expediēda, & ad exitum perducenda? quibus virtutibus id assecutus es, vt Regnum in rebus forensibus, dum vixisti, obtineres, nullaque magna res esset, quam non de tuo consilio Romani Pontifices gererent. Vt etiā ij, qui tibi parum æqui fuerunt, te ad magnas deliberationes adhibere cogerentur? an fidem & constantiam in iustitię & oppressorum defensione, vt nullam vmquam pro amicis & clientibus dimicationem recusāueris? quorum firmissimum prę sidium & columen semper fuisti: nemoque in tuam opem & tutelā confugerit, quem sineres euerti, quemque non honoribus & fortunis auctum reddideris. In me quidem ea tua sunt merita, vt Numinis cuiusdam venerationē apud me obtineas. Quibus quam aliam in præsentia, quam eam, quæ facultatis nostræ est, hoc elogio gratiam referam? cuius ea erit clausula, sacræ purpurę amplissimum honorem tantorum meritorum mi-

nimi

nimi pretij instar fuisse. Vnum nobis in tanto mœrore reliquum est solatium Carolus patris filius Ingaunorum Episcopus mitiore ingenio vir. qui vt te virtutibus reddit, ita honoribus quoque subsecuturus existimatur. Cuius rei haud dubiã spem facit, quod iam a Gregorio Tertiodecimo sapientissimo Principe ad grauissimas Reipublicæ partes gerendas adhiberi cepit.

ANTONII VACCAE.

Quis tua quam fuerit uiuax & feruida Virtus
Dicat, & ingenium magne Cicada tuum?
Impiger ethereos meat vt sol aureus orbeis,
Omnia collustrans calfaciensque simul,
Sic tua mens uelox ima & sublimia rerum
Officij constans, propositique tenax
Lustrauit fouitque bonos super omnia amicos,
Et tulit, vt cælum creditur altus Atlas.
Mirus in aduersis rebus mirusque secundis
Vera in te fulsit Iustitia & Pietas.

SIMON PASQVA CARD.

QVę duę res in vnum eumdemque hominẽ conuenire perraro, ac vix vmquam solent, præstãs ingenium, & summa animi moderatio, eæ ambæ in Simone Pasqua ita enituerunt, vt de illo ornãdo, certasse

tasse videantur. Nam & in Philosophiæ studijs, qui bus primæ ætatis tempora in Gymnasijs publicis dedit, ita excelluit, vt in nostræ ætatis philosophorum principibus numeraretur. quam haud exiguam laudem cumulabant singularis morum facilitas, miraque naturæ comitas, ac sermonis affabilitas. quibus virtutibus cũ formę dignitate cõiunctis voluntates & studia hominum ita ad sese attrahebat, vt apud principes viros, quorum frequenti cõsuetudine vsus est, in gratia & in honore semper fuerit. Et virum tãtis ingenij & industriæ præsidijs ad maxima quęque gerenda instructum priuatę vitę otium ambitionis studijs, & honorum cupiditati antepo suisse, proculque a publicis muneribus & ciuilibus cõtẽtionibus quietam & tranquillam ætatem egisse, summę moderationis, excelsique animi, atque humana despicientis, infraque se posita putantis præclarum specimen fuit. quamquã honores & legationes ad maximos Principes publice sibi in patria interdum mandatas declinare non potuit. in quibus obeundis & magnam a Principibus, ad quos missus est, gratiã inijt, & apud ciues suos haud exiguam laudem peperit. Quibus rebus id assecutus est, vt honores, quos numquam quęsiuit, illi sint ultro delati. Neque enim Pius Quartus acer ingeniorum existimator passus est, virtutes familiari vsu perspectas debiti honoris luce carere. qui simulatque Pontificatum inijt, Simonem e patria euocatum Episcopalibus insignibus ornauit. ad quod

quod munus colēdum cum sibi alia præsidia adiungenda intelligeret, Simon vir Græcarum litterarum scientissimus, omnique eleganti eruditione perpolitus sacræ doctrinæ studia maiore opera repetijt; viuidique ingenij felicitate breuissimo temporis curriculo ad summos peruenit. quę res ceteris diuturni laboris, ac temporis esse solet. cuius rei periculum factum est in Concilio Tridentino, quo ab eodem Pio septuagesimum annum natus missus egregium ingenij, doctrinæ, pietatis, relligionis in celeberrimo Christiani orbis Theatro specimen dedit. Multiplici igitur doctrina, innocentia, prudentia, integritate commendatus Simon ab eodem Pio in Cardinalium ordinem summa cum omnium bonorū lętitia cooptatus, Genti suę Pasquæ, quę complures Nobiles & insignes viros patriæque in primis vtiles tulit, aditum ad tantum honorem Princeps reserauit. qui in tanta dignitatis sede locatus is statim apparuit, vt omnes statuerent, amplissimo honore non tam præmium meritis debitum persolutum, quam ex illo ad sublimiora Simoni gradum factum, quam expectationē mors Romanæ Aulæ acerba, suis luctuosa, bonis omnibus grauis elusit.

M. ANTONII BOBBAE CARD.

Egregio Pasquam finxit Deus ore Simonem,
Eximijsque animum virtutibus imbuit, ut quas

Condidit insignes præstanti in pectore dotes,
Protinus exprimerent oculi sub fronte decori,
Ingenuaę liquido seu picta corallia fulgent
Cristallo, nullam rosei perpessa nitoris
Iacturam, mittuntque suos illæsa colores.
Illustri quantum is patria, celeberrima tantum
Vrbs ligurum claro felix lætatur alumno,
Consiliumque, operamque haud raro experta fidelem.
Quem modo purpureo ornatum uenerata galero est
Inclyta Roma sacri columenque decusque Senatus,
Virtutis propriæ nitentem fortibus alis,
Dum sublime uolat, mors abstulit inuidia terris
Ingenio pollentem acri, uiridique senecta.

HIPPOLYTI CAPILVPII. EPISCOPI PHANENSIS.

Felix qui potuit naturæ discere leges,
Immensumque uagi noscere solis iter.
Sed longe ante alios felix, qui colligit alto
Missa polo e sacris aurea dona libris.
Sed te Pasqua nequit dici felicior alter.
Qui vi Diuinæ mentis utrumque facis.

BENEDICTVS LOMELINVS CARD.

IN Benedicto quoque Lomelino amplissimo elogio ornãdo nõ plus me studijs, quę illi pro egregijs

in

in me meritis ſumma debeo, quam veritati tribuiſſe teſtis eſt Romana Aula, cui hominis virtutes per tot annos ſunt ſpectatæ. æque enim hũc virum ingenij atque voluntatis bona commendant. Nam in Pōti ficij & Cæſariani iuris ſcientia ita excelluit, vt adoleſcentiam nondum egreſſus, quod tempus ceteris ad pediſcendũ datur, illius interpretādi ac docendi munus publice mandatum ſumma cũ ingenij ac doctrinæ laude ſuſtinuerit. nec minores ſunt integritatis & innocentiæ laudes. quibus accedũt mirus animi candor, naturaque ſimplex & aperta, nullaque maleuolentia infuſcata, quoque nihil ex omnibus humanis rebus prǫſtabilius eſt, ad bene merendũ de omnibus, quicunque in illius opem confugiunt, in primis propenſa. comitantur incredibilis facilitas ac morũ ſua uitas, ſingulariſque humanitas. quæ ſummæ & præſtantes virtutes cum relicto Gymnaſio ad gerendam Rempublicam acceſſit, illũ per omnes honorũ gra dus ad Cardinalatum tandem extulerunt. quem ille honorem in gentem ſuam Lomelinam nobilitate & opibus perpetuo florentē primus intulit, vt plus huic viro illius maiores, quam ipſe illis debere videantur, maioraq. ipſe illis ornamenta dignatione ſua reddidiſſe, quam quantum ipſe ab illorum ſplendore acceperit commendationis.

FVLVII CARDVLI.

Hactenus & sophiæ studijs florebat, & armis
Lomelina opibus gens, atauisque potens.
At sacra, quæ clarum decoraret purpura nomen,
Deerat adhuc, ætas hanc quoque nostra dedit.
Dotibus en præstans animi, donisque Mineruæ,
Et magnis maior iam Benedictus auis
Auget honore domum, mitraque insignis., & ostro
Quæ superi debent, huic potiora dabunt.

IOANNIS CARGAE.

Inter opes atque arma, quibus terraque marique
Lomelina domus clara potensque nitet,
Primus Romano fulget Benedictus in ostro
Insignis sacra purpureusque toga.
Cedite opes atque arma nouus ceu lucifer orbi
Additus omne suis hic decus auget auis.
Illi magnanimis titulos heroibus æquant,
Hic ualet in terris proximus ire Deo.

VINCENTIVS IVSTINIANVS CARD.

EA dedit Vincentius Iustinianus in magnis rebus gerendis eximiæ virtutis documenta, ita se se in magnis procurationibus administrandis maioribus dignum semper ostendit, vt Cardinalatui, qui honor in sacerdotum Republica proximum a Pontifice Ma

ximo

ximo dignitatis locum obtinet, non minorem reddat splendorem, quã ipse ab illo illustretur. Huius enim viri tãnta uis ingenij & cõsilij fuit in Dominicano ordine, cui duodecim annos summus Magister pręfuit, cum octauum & trigesimum agens annum ad eũ locum peruenisset, moderando, vt ex multorum saecu lorum memoria eum ordinem neque pacatiorẽ, neque maiore in cõcordia & charitate inter se fuisse cõ stet. quae res quantae virtutis ac prudentiae fuerit, facile intelliget, si quis secum reputauerit, quam lõge lateq. fusus sit is ordo, quippe qui omnes Christianas prouincias amplissimis coenobijs occuparit, quot ex nationibus, quamque ex varijs hominum ingenijs cõ stet, quot viri in illo sint genere & doctrina praestantes. quae res animos hominum inflare & ad imperia contumaces efficere solent, quam diffidentia inter se studia in eo esse necesse sit. Quis igitur uersatile Iustiniani ingenium ad omnes hominum naturas tractandas aptum non admiretur? Illud vero longe mirabilius ac pene Diuinae laudis specimẽ fuit, quod in tam contrariis inter se voluntatibus hominum regẽdis & moderandis, in tantaque mole sustinenda nemini offensus gratiam omnium partium ac uoluntates tenuit, inuidiamque & obtrectationem perpetuas eminentis virtutis & gloriae comites Iustinianus magnitudine sua obruit. Neque vero laudibus in Dominicano ordine regendo ceterae res gestae nõ responderũt, aut minorẽ in maximis & grauissimis Christianae Ec-

clesiae

clesiæ negotijs, prudentiæ,cõsilij,ingenij vim expres sit.quippe cuius in primis indicio,opera,industria, in rebusque ducendis lenitate in Tridentino Consilio, quo quidquid floris Christiana habuit Respublica, constat conuenisse, Legati Pontificij in arduis rebus expediendis vsi sunt, eoque interprete quamplurima grauia& impedita negotia trãsegerunt. vt nullius omnino maiora operæ pretia aut merita cõstet extitisse. Nec parum clarissimi viri laudes cumulat Legatio ad Philippum Regẽ celsissimum de maximis & arcanis rebus obita, quo munere dum fungitur, absens Cardinalis est factus.

HIPPOLYTI CAPILVPII EPISCOPI PHANENSIS.

Vincenti egregio sic enitet aurea virtus
Ore tuo, ut puro lucida gemma uitro.
Nec fuco aut maculis respersa apparuit umquam
Ceu sol qui nitidum fert sine nube diem,
Quaque uigil flectis Diuinæ lumina mentis,
Illa tibi semper prævia monstrat iter.
Perge viam, non fortunæ super ætheris oras
Te rota, sed virtus te tua sola uehit.

ANTONII HORTENSII.

Quis te, magne pater taceat, quis laudibus æquet
Virtutem paribus Iustiniane tuam?

Te

Te stupuere senes iuuenem, dum legibus ornas,
Dum sancta cohibes relligione patres.
Te Rex Hesperiæ, te concio Dia Tridenti
Eloquio sensit, consilioque parem.
Nunc o purpurei salue pars magna Senatus,
Perge decus meritis hoc decorare nouis.

FVLVII CARDVLI.

Tu quoque Vincenti clarissima fama tuorum
Multipli magno nomine uincis auos.
Te sibi relligio primis sacrauit ab annis,
Ordinis illa Ducem, legit & illa patrem,
Consilij & docti testis caduceus oris
Misit ad Hesperij sceptra superba Tagi.
Absenti vaticanus largitur honorem
Sponte parens, Tyrius tempora cingit apex,
Curia gratatur reduci tibi, Roma precatur.
Quod superest, tribuent Numina, Viue diu.

XYSTVS, GALEOTTVS, CLEMENS ROBOREII CARDD.

GEnuẽsibus ciuibus absolutis, vt ad reliquæ Liguriæ Cardinales descendamus, quid clarissimæ gẽti Roboreiæ abesse dicemus de maximis omnis generis ornamentis? Si enim clarissima mortalium rerum spectemus duos Pontifices Maximos tulit egregijs ambos

ambos virtutibus conſpiciendos. Iulij quidem virtus Pōtificio ſolio ita honorifica & vtilis fuit, vt qdquid Romana Eccleſia ditionis prophanę nunc poſſidet, id fere eius laboribus & conſtanti virtuti debeamus. Si ad militarem gloriam animum conuertamus, ſummum eius laudis faſtigium ętate noſtra Frāciſcus Maria Dux Vrbini tenuit. Si ceteros ſacros ordines cogitatiōe complectamur, præter innumeros Epiſcopos ſex habuit Cardinales, Quorum quatuor Ligures ciues Saonenſes fuerūt. omnes ampliſſima fortuna vſi Xyſtus, Galeottus, Clemens, Leonardus. Xyſtum & Galeottum fratres clariſſimi generis ſplendor & ampliſſimus ſacræ purpurę honor ab obſcuritate eripit, ceterū nō ſane amplam materiam ſcribentibus præbent. Cuius rei in altero morbus, in altero breuis ętatis curſus cauſſa fuit. Xyſtus enim cum acerrimis podagræ doloribus continenter vreretur, procul ab Aula & a publicis muneribus abſcedere coactus omnem fere ruri ætatem egit. Galeottus in ipſo ætatis flore immatura morte ſublatus eſt, vir litterarum politiorum non omnino rudis, extant nōnullæ odę populari lingua ingenij indices. inſignis huius viri liberalitas ac Regia magnificentia cum erga amicos, tum in quotidiani cultus ſplendore in primis conſpecta eſt. His additur ex eadem familia Clemens, cuius memoriā quibus priuatim ornamentis decoraremus, inuenire non potuimus. Tres igitur hi viri vt nomine ita elogio coniuncti erūt, quod quibus moribus quibuſue

rebus

rebus gestis illos inter se distinguéremus, nihil sane nobis appareret.

LEONARDVS ROBOREIVS CARD.

AT in Leonardo ornādo fortuna & natura inter se certasse videntur, si ethnicorū more loqui velimus. nam hanc fortunæ vocem a Christiana professione abhorrere non sum nescius, quæ hæc & cetera omnia Diuinę voluntati merito attribuit. adeo quidquid boni vtraque habuit, in illum cumulate congessit. nam illa clarissimi generis nobilitatem, amplissimas opes, summos honores dedit; hæc præstans ingenium, egregiamque ac Diuinam quandam animi indolem contulit. Eximia enim in hoc viro fuit Pontificij & Cęsariani iuris scientia, sanctissimi mores, perpetuusq. vitæ integerrime actæ cursus, duæq. in illo ingentes virtutes in primis conspectæ sunt, eximium iustitiæ studium, ac singularis misericordia excellensque in egentium inopia subleuāda liberalitas. quæ virtus inter Christianas altissimum locum tenet. quarum virtutum multa in omni vita clarissima edita sunt documenta, nos vtriusque singula exempla protulisse contenti erimus. nam cū supplicibus libellis, tam ijs, qui ad forenses res regendas, quam iis, qui ad beneficiorum distributionem pertinent, multos annos pręfuisset, in eoque munere fungendo caste integreque perpetuo esset versatus, quidamque ex cubi-

cularijs longa & intima familiaritate illi in primis acceptus illum commonefecisset, etiam atque etiã animaduerteret, quæ enim in libello oblato continebantur, ea rem fratris oblique attingere, hominem verbis male acceptum oculis & auribus aspernatus, facesse, inquit, protinus e conspectu meo scelesle, quiq; tantum nefas mente concipere ausus sis, vt pluris esse apud me ponderis fratris respectus quam iustitiæ studium suaderes, hominemque domo exegit. Et mortuum Leonardum miserorum & egentium parẽtem, pauperes diu multumque luxerunt.

CAROLVS DOMINICVS CARRETTVS CARD.

QVot Deus immortalis, quantæque laudes Caroli Dominici Carretti nomen verẽdum faciunt. nam ad præclari & peruetusti generis nobilitatem accesserunt immensæ opes. quæ res cum per se ad homines illustrandos satis valeant, tamen tanta est in Carolo clarissimarum virtutum gloria, vt illarum splendore reliqua amplitudo pene obscuretur, fortunæq. & generis commendationes animi & ingenij bonis obruantur. Fuit enim in hoc viro prẹstans ingeniũ, singularis prudẽtia, eximius rerum humanarum vsus, in primis vero summũ relligionis ac pietatis studiũ. quas ingentes virtutes Regia in omni genere magnificentia mirifice decorabat. Neque vero indefessa vir

tus vllis aut laboribus vmquam infracta est, aut negotiorum multitudini succubuit, aut tędio & satietate relanguit, sed eodem perpetuo tenore viruit ac viguit; omnisque vitæ cursus Carolo in assiduis laboribus, atque in Reipublicæ administratione acerrimaq. animi contentione continenter actus est. Prima gerēdæ Reipublicę tēpora Gallis data sunt. pro quibus multis & peramplis legationibus de maximis rebus perfunctus est. in quibus obeundis ea sui documēta dedit, itaq. nominis sui fama Christianas prouincias impleuit, vt Iulius Secundus quantus qualisque Pōtifex exacrabilis interneciniqueodij, quo Galli a se dissidebant, oblitus aduersarum partium virum, ac pro illarum propugnatione expertæ constantiæ ad se euocatum sacræ purpuræ honore collato in Senatum legerit. quod sapiens Pontificis consilium ea quæ consecuta sunt, comprobarunt. In Pisano enim conciliabulo Carolus raro ac neutiquam vulgatæ virtutis exēplo amplissimorum beneficiorum ac partium immemor sese a seditiosorū cōsilijs & societate penitus segregauit, studijsque cum pijs viris coniunctis in Romani Pontificis caussam penitus demisit. adeo vir pius ceteros omnes humanos respectus præ relligiōis studio leues duxit. Prǽclaræ actioni omnis reliqua Caroli vita respondit. Cui in Lateranensi Concilio vna cum nonnullis alijs negotium omnium grauissimum pacis inter Christianos Principes cōponendæ datum sit. Iam vero immanium sacrarum Ædiū sub-

 structio-

ſtructiones Regio ſumptu, ac miro opere excitatarũ, ampliſſimaque illis facta donaria quãtum cumulum reliquis laudibus addunt? vt iure duo Principes Chriſtianarum rerum capita Leo Decimus Pontifex maximus, & Maximilianus Cæſar elogijs ſuis ampliſſimis verbis conſcriptis ingentium meritorum & virtutum Carolo teſtimonium dederint.

IO. BAPTISTAE FONTEII PRIMIONIS.

Non adeo Ideis quondam Curretes in oris
Vel Cybelen pulſu, vel coluere Iouem.
Carolus Heſperias quantunn Carrettus ad aras
Et matrem, & vera pro pietate Deum.
O decus, o patriæ eximium, ſtirpiſque paternæ,
Fratribus & claris anteferende tuis.
Nam ſi Fabritius Rhodios equitesqne Magiſter,
Et Ligurum Alphonſus littora læua regit,
Ars tua turbatos dictis componere Reges,
Ars tua Pontificum maxima iuſſa ſequi.
Hinc dedit ille Deus, quoniam tibi templa placebant,
In ſummo poſitum templa fouere gradu.

PETRVS ET RAPHAEL RIARII CARDD.

PEtrum & Raphaelem Riarios Saonenſes cum Xyſti Quarti affinitas, tum merita & virtutes ad ampliſſimum

plissimum ordinem,& ad summas opes extulerunt. quibus simulque domestici cultus splendore ceteros suæ ętatis superarunt. Petrus haud vulgari sacræ doctrinæ scientia præditus fuit: Raphael Pontificij iuris haud contemnendus cōsultus. Petrus in ipso ætatis flore extinctus est amplissimo Legatiōis Italiæ munere perhonorifice & cum laude perfunctus. At Raphaelis Regia magnificentia cum multis in rebus tū vero in immanibus substructionibus sese ostēdit. nā præter Hostiam & Portū instauratas eas Aedes Romæ ędificauit, quæ Laurentianū templū laxitate sua includētes magnitudine, opere, materia cetera Europę ædificia facile exuperare existimētur. Vt Peregrini vrbem adeuntes duo duorum Ligurum eiusdē vrbis Saonæ Ciuium has nimirum ædes, ac templum Vaticanum Romanam magnitudinem spirantia horrore defixi mirentur. Hic vir quamquam vitæ vno eodēq. tenore innocenter actæ perpetuum cursum tenuit, ac mira comitate morumq. suauitate omnibus charus fuit, multa tamen ętatis tempora infesta habuit, ac varijs & atrocib⁹ fortunæ casibus exercita & iactata. nam & in prima adolescentia, cum recenter in Senatum lectus esset, in coniuratione Pactiana quæ Iulianum alterum ex Medicijs fratribus sustulit, concitati Florentini populi impetum vix effugit Laurentij alterius ex fratribus superstitis cura in primis & auctoritate e summo discrimine seruatus, & Valentino ad Sfortiam matronam & Riarios suos foro Liuij expel

lendos profecto sibi timens noctu clam ex vrbe profugit, ac Mediolanum concessit, & in consilijs in Leonis vitam Alphōso Petrutio auctore initis carcere inclusus est, non quidem, quod societatis parricidij insimularetur, sed quod coniurationis conscius illā Pontifici nōn enuntiasse argueretur. quam rem horū sæculorum Principes ad parricidij crimen ex frequentiore iurisconsultorum sententia reuocare solent. Et carcere emissus est pecunia a familiaribus collata redemptus. quæ fuit ducēta millia aureorum nummū. vt ex tam immani summa illis præsertim temporibus cum tanta auri & argenti vis ex nouis occidētalis Indiæ prouincijs in nostrum orbem ab Hispanis cōtinenter inuecta nōdum Regna Europæ supra modū ditasset, appareat, quod familiariū genus vir amplissimus apud se haberet, quantaq. in charitate cū illis esset. Successores habuit tres fratris filios omnes peramplis sacerdotijs ornatos Cæsarem Patriarchā Alexandrinum, Archiepiscopam Senensem, Episcopum Malacitanum, Octauianum Episcopum Viterbiensem, Sfortiam Episcopum Lucensem.

HIERONYMVS BASSVS CARD.

EGregium virum fuisse Hieronymum Bassum eiusdem vrbis ciuem necesse est. quem Iulius secundus tantus Princeps affinē habere gloriari solitus sit; eique magnificētissimū sepulchrum extruxerit. huius

perpetuus

perpetuus vitæ curſus conſtantiſſime actæ morumq. candor & integritas, ſingulareque relligionis ſtudiũ vna omnium uoce laudantur.

ANTONIVS FERRERIVS CARD.

ILluſtre ac perutile documentum mortalibus duarum haud leuium rerum in Antonij Ferrerij Saonẽſis grauibus caſibus poſitum eſt, & hominum cupiditatem inani ſplendore deceptã in eas res ardentibus votis plerumque ferri, quæ nulli non modo vtilitati, ſed etiã damno & dedecori futuræ ſint. Siquidem Antonio ſacræ purpuræ honor prauo illius vſu in exitiũ tandem vertit. Is enim ab eodem Iulio ſecundo, a quo fuerat in Senatum lectus Bononienſi Legatione, imperrata diplomata ipſe facultatum conceſſarũ cõpoſuit. in quæ multa grauia & ab uſu & æquitate abhorrentia congeſſit, tempuſque obſeruauit, quo Põtificem poſt cœnam in hilaritatem effuſum minus animaduerſurũ, quę faceret, haud temere putauit, diplomataque obtulit, quibus ſubſcriberet, nihil in illis inuſitatum eſſe affirmans. fidem dictis habuit Pontifex Princeps ceteroqui cautus & prudens, cũ omnia prius putaret fore, quã vt ab homine amiciſſimo, tantiſque ſibi beneficijs obſtricto circumueniretur. Quibus facultatibus cũ immodice abuteretur Antonius, res multorum querelis in Pontificis notitiam peruenit. Enimuero Pontifex natura ſeuerus, contẽptusq.

fui acerrimus vindex ira & indignatione exarsit, hominem quem ipse ex humili sorte ad eum locum extulisset, quo nihil sit in sacris honoribus altius, simplicitatem suam perfido astu captasse, maiestatique illusisse. Quare Romam euocatũ ex carcere caussam dicere coegit, isque exitus iudicij fuit, vt falsi damnatus Antonius ingẽti auri pondere se redemerit. carcereque dimissus morbo ex ignominiæ dolore cõtracto bimestri spatio consumptus sit. quem Iulius a memoria iniuriæ alte animo insidenti nulla funeris pompa efferri, nulloque exequiarũ honore decorari voluit, ac ne sepulchrũ quidem vllo inscriptionis monumẽto insigne fieri permisit, vt ingrati hominis, a quo ipse parum sincera fide cultus esset, memoria prorsus extingueretur.

MARCVS VIGERIVS CARD.

GEns Roboreia in summo sacrarũ rerum fastigio posita, pœna & præmijs Rempublicam contineri probe intelligẽs, vt in nõnullos seueritatis suæ aculeos malefactis hominum excitatos contorquere coacta est, id quod de Antonio Ferrerio modo diximus, ita innumerabilium merita & virtutẽ amplexa, illos fortunis, opibus, honoribus amplificauit. qualis fuit Marcus Vigerius ipse quoque Saonensis ciuis. cuius mirificam sacrarum rerum doctrinam, qua in primis suæ ætatis hominum excelluit, probitatem, prudẽtiam

tiam tanto fauore profecuta eſt, vt in nemine extollendo clarius aut maius grati beneficique animi ſpecimen expreſſerit. Xyſtus enim Pontifex beneficiorũ a Marco Vigerio ſeniore acceptorum memor, a quo cum in cœnobio ab omni ope deſertus ſumma inopia ſummiſq. omnium rerum anguſtijs premeretur, alendus & tuẽdus ſuſceptus fuerat, cum ipſe tandem ad primos, & ad ſummam dignitatẽ in Franciſcanis perueniſſet, Emanuelem ad ſe vocatum, ac Franciſcana vota ipſum quoque profeſſum prioreque nomine ex Monachorum inſtituto in illud, quod benemeritum patruum referret, commutato, apud ſe habuit, ac quibuſcunque rebus potuit, augendum & ornandum ſuſcepit. Demum Põtifex Maximus creatus ex cœnobij vmbra in lucem Aulicam eductum ſacerdotijs ac peramplis fortunis honeſtauit, arcique Hadriani præfecit, At Iulius inchoatum opus abſoluit, Marcumque experta fidelitate, doctrina, meritis commẽdatum in ampliſſimum collegium cooptauit, armiſq. Alphonſo Duci Ferrarienſi illatis exercitus legatum creauit. in quo munere fungendo cum egregia illius opera fuiſſet, tum vero longe magis eluxit in cõcilio Lateranenſi, in quo multo maxima grauiorum negotiorũ pars in eius procuratione & conſilio verſata eſt, cum etiam apologeticam diſputationem doctam & peracutam contra Piſanũ cœtum edidiſſet. quæ vna cum aliis egregijs & approbatis extat ſcriptis. Quib⁹ meritis ita delectatus eſt Iulius, vt ad cetera amoris

Dd vincula

vincula noua quoque affinitatis necessitudine Vigerium sibi coniungere non indignatus sit, Nicoleta Roboreia fratris filia Marci fratri in matrimonium data.

BARPTOLEMAEVS CVCVRNVS CARD.

BArptolemęum Cucurnũ ex oppido Clauaro nobili & peruetusto genere ortum libenter pręterijssem, ne infelici exitu, quo vitæ cursum terminauit, funestum hoc opus nostrum facerẽ. Ceterum viro, cuius memoriam sacra purpura illustrem faciat, omisso Liguria Patria numero clarorum virorum fraudanda visa non est.

PHILIPPVS CALANDRINVS.

PHilippum Calandrinum Sergianensem pręterquã quod Nicolaus V. Vterinus frater conspiciẽdum facit, suæ quoque laudes haud parum commendant. ingenio enim mansueto, ac comi, moribusq. suauissimis fuit. A Nicolaoq. Episcopus Bononiẽsis, Cardinalis, ac maximus vt vocãt, Pœnitentiarius Piceniq. Legatus creatus amplissima mãdata munera summa cum integritatis, æquitatis, iustitiæ, humanitatis laude administrauit.

CLEMENS DOLERA CARD.

HVmani ingenij imbecillitate, naturęq. dona sua inter mortales partientis decreto fieri videmus, vt idem quamuis excellenti ingenio præditus vir, & ad res gerendas natus non omni negotiorum generi aptus sit, neque satis feliciter se se varijs hominum ingenijs & studijs accommodet. Quam rem Clementi Doleræ ex oppido Monelia vsuuenisse cõstat. Is vir cum Franciscanum ordinem, cui multos annos summus Minister præfuit, & ad quod fastigium ab inferioribus muneribus ad superiora sibi deinceps gradum faciens cum summa omnium approbatione conscẽdit. Is igitur vir cum eum ordinem summa cũ prudẽtiæ, ingenij, probitatis laude rexisset, Cardinalis creatus famam tot meritorum & officiorũ momentis diu collectam nihil sane auxit, vt sacræ purpuræ insignis titulus plus honori & amplitudini adiecisse, quã priori gloriæ & existimationi addidisse videatur.

VBERTVS SPINVLA CARD.

MAgnum apud annales nostros est Vberti Spinulæ nomen, cuius togati virtus plus patriæ profuit, quam multorum armatorum labores. eius enim eximia prudẽtia in multis Reipublicę partibus admi nistrandis & cõstituendis explicata fecit, vt huius viri

consilio & auctoritate rem Genuēsem ea tempestate in primis stetisse, haud immerito existimatum sit. Singula persequi lōgum fuerit, elogijq. modū excesserit. vnū illud singularis animi magnitudinis facinus nulla posteritas silere vmquam debet, quod in cōtrouersiis cum Pisanis de Sardiniæ rebus utroq; populo eā insulam suam vendicante, Cæsari in caussam Pisanorum propēdenti, Genuēsibusq. pro imperio mandāti, vt libera possessione Sardiniæ Pisanis cederent, Legatus Genuensium constantissime restitit, iniustūque imperium appellare nō dubitauit, Genuensesq. prius vita discessuros, quam ea parte Insulæ, quæ iuris ipsorum sit, excessuros affirmauit. Non igitur se aut Genuenses iniusta imperata facturos, aut illa vllo modo accipere, sed caussam per iudiciū cognosci oportere, cuius æquitati se se Genuenses sint submissuri. aliter armatos iurium & dignitatis suæ vindices non aduersus Pisanos modo, quos contemnant, sed aduersus quemcunque honestam mortē fortiter oppetituros. Quæ orationis libertas commotum Cæsarem & in viri admirationē versum flexit, qui ab imperio destitit, caussamq. cognoscendā ad Iudices reiecit. Summū igitur hoc beneficium rerum in Sardinia retentarum Vberto Spinulæ Genuenses debent. qui imperterriti animi robore tantos imminētes motus discussit, tantasq. bellorūcaussas præcidit. Cū non dubiū sit, quin eius Insulæ retētio, si res ad arma deducta fuisset, Cæsare præsertim hoste adiuncto multarū cladiū, multiq.
sanguinis

ſanguinis mercede Genuenſibus ſtatura fuerit. Com plures omnibus ætatibus ex clara hac gẽte egregij viri extiterunt, in quibus quod duos Nicolaos noſtrorum temporum æquales, alterum Luca, alterum Stephano ortũ noſtrarũ laudum teſtimonio ipſos quoque ornandos duxerimus, vt ipſi eximijs virtutibus clarum genus ſuum ac patriã ornarunt, nemo id nos amicitiç & gratiç potius tribuiſſe, quã illorũ virtutib⁹ & meritis dediſſe exiſtimabit, cui ij viri noti ſunt. Singularis enim ei⁹, cui Lucas pater fuit, humanitas, morũ facilitas, animi moderatio omnibus admirationi eſt. quẽ neq; nataliũ ſplẽdor, neq; ampliſſimæ opes, quç res animos hominum inflare ſolent, vmquam extulerint; quique nihil vmquam in quotidiana cõſuetudine graue, aut aſperum, aut contumelioſum, aut elatum in quemquam fecerit, dixeritue, ſed comem ſe ſe, ac facilem omnibus ſummis, infimis, mediocribus præbuerit. illud autem eſt neutiquã vulgatæ moderationis ſpecimen, quod cum opum amplitudine ipſe quoque, vt multi, peramplas ditiones ſibi poſſet comparare, vir ab omni faſtu abhorrens priuatæ vitç æquabilitatẽ vna cum ſuis ciuibus colendæ omnibus honorum titulis ſibi magis cordi fuiſſe declarauit. At Stephani filium præſtans & verſatile ingeniũ nõ magis in rebus ciuilibus tractandis & in Republica gerẽda cõſpectum facit, aliquot iam legationibus, alijsq. publicis muneribus functum, quam in doctrinæ ſtudijs admirabilem. quippe qui ad eximiam iuris ſcien

tiam

tiam, quam in primis profitetur, Philosophiæ quoque & Theologiæ haud mediocrem cognitionẽ adiunxerit cum mira eloquentia egregiaque dicendi & scribendi tam soluta oratione quã carminibus facultate coniunctam.

IO. HIERONYMI CATHENAE.

Quod Ligures Sardoa tenent uberrima Regna,
Est Vberte tuum, iussum dum Cæsaris audes
Exuere, & liber sermoni obsistis iniquo.
Nec tanti ualuere Hetrusca potentia Pisæ
Vt Ligur imperio uelit audiuisse superbo.
Gens Pisana potest risum ridere, cadentes
Quem Sardi ridere solent hoc fulmine linguæ.

ALBERTVS CLAVARVS.

VEterum illorum patrũ, quos inter homines adhuc degẽtes, necdum huius corporis carcere solutos cęlestium vitam imitatos laudibus in cælũ extulit antiquitas, quippe qui vt se se ab omni vitiorum contagione puros atque integros seruarent, procul ab hominum cœtu in uastas solitudines, locaque deserta concedentes omni mẽte in assidua Diuinarum rerum meditatione defixa totam ætatem egerũt, Horum igitur sanctissimorum virorum continentiã, mo

rum

rum castitatem,humanarum rerum cōtemptū,animi demissionem tercētum circiter ab hinc annis rettulit Albertus Clauarus Genuēsis ciuis Dominicanorum institutorum professor. cuius vt omittam perpetuum vitę tenorem in ieiunijs,cum a carnium vsu perpetuo abstinuerit,vigilijs, precationibus actæ,quibus rebus carnis luxuriantem contumaciam mentisque legi reluctantem perdomandam didicerat,cū Diuinarū virtutum ac meritorū commendatione ad summū Magistri vniuersi ordinis locū elatus esset, nihil de pristina vitæ ratione immutauit tenuissimo cultu contentus; tantaque fuit in homine animi ab omni fastu & superbia abhorrentis demissio,vt in tota Europa ob eunda ad cœnobia sibi subiuncta lustranda, resq: ordinis de more inspiciēdas & constituendas, nūquam equo vsus tam immensa itinerum spatia vir prouecta iam ætate pedes conficere solitus fuerit. Eadē gens Clauara ętate nostra Marcum tulit auunculum meū Franciscana instituta professum earumdem virtutū æmulum, quamquam acriore ingenio virum. quem genibus flexis in preces effusum,mente a sensibus abducta,& in Diuinarum rerum cogitationē elata, sublimen a se conspectum complures graues viri asseueranter affirmarunt. itaque huius viri sanctitatis opnio in mentibus hominum penitus insedit, vt ad mortui corpus concursus facti sint, partem uestis vno quoque sibi petente,vt sancti viri reliquias apud se haberet. Vt mihi gloriari libeat, me maternum ge

nus

nus a gente Clauara ducere, ex qua tam clari Christi discipuli extiterint.

POMPEII ARNOLPHINI.

Clauare, quem cultuque pio, studijsue Mineruæ
Ornatum Ligures Numinis instar habent.
Tu quondam in terris inter contagia mille
Exemplar niueæ simplicitatis eras.
Te non diuitiæ, nec honorum dira cupido,
Non auri infecit perniciosus amor,
Non humeri spumantis equi, non esseda lassum
Portarunt, rapidis esseda ducta rotis.
Ast indefessis perlustrans oppida plantis
Diceris immensam consuluisse viam.
Ipsa sitim explebant tibi dulcia flumina passim,
Ipsa ministrabat terra benigna dapes.
Felix qui humanæ potuisti commoda uitæ
Spernere, & intacta scandere mente polum.

PILEVS MARINVS.

VNici profecto exempli virum ex multorum sæculorum memoria fuisse Pileũ Marinũ, omnes ad quos fama peruenerit, fatebuntur. qui Archiepiscopus Genuensium creatus præter diligentem & sedulam operam assiduosque exhaustos labores in sacerdotum moribus emendãdis lapsaque Ecclesię di-

sciplina

ſciplina reſtituenda illud edidit celſiſſimi animi, ſu-
praque humanum captum inferiora hæc ſordida &
humilia deſpicientis ſpecimen, quod omnis ætas cun
ctæque nationes in uno Pileo mirentur. amplissima
enim Genuenſis Eccleſię uectigalia non in priuatum
cultum domeſticumque ſplendorem, aut in ſuos opi-
bus amplificandos uertenda, ſed ad egentium inopiā
ſubleuandam a pijs hominibus relicta intelligens, vl-
tro auctor fuit collegarum ſibi publice aſciſcendo-
rum, quem Magiſtratum a re Miſericordiæ appellauit.
qui munus hoc bonorum Eccleſiæ quotannis diſtri-
buendorū ipſi obirent, tanta ſumma ex illis Archi-
epiſcopo relicta, quanta ad cultum modice tuendum
ſufficeret. Qua ſanctiſſima lege Romani quoq; Ponti
ficis auctoritate & decreto comprobata atque ſanci-
tā facultatem bonis Eccleſiæ abutendi illaque per lu
xuriam & faſtum profundendi ſibi ipſe vir in primis
memorabilis & colendę memoriæ, ac ſucceſſoribus
Genuenſibus Antiſtitibus præcidit.

IO. FRANCISCI FERRARII.

Quæ maior pietas umquam eſt audita Marine?
Eſt lapis auri index, indicat aurum hominem.

RAPHAEL ADORNIVS.

COpia bonorum omnis generis exemplorum di
ues fuit Genuēſis Ciuitas. in quibus memorabi

le facinus Raphaelis Adornij in primis enitet, cuius viri quis silentio prætereat, atque adeo quis nõ æterna laude in cælum ferat admirabilem animi magnitudinem, singularemque patriæ charitatem? qua inductus ea se re sponte & a nemine coactus ipse priuauit, quam homines omni dimicatione petere solent, ac pro qua assequenda viri ceteroqui egregij ius violare turpe fere non ducant, hoc est Regno. qua labe ne ipse quidem Iulius Cæsar caruit, is vir, qui rerũ gestarum magnitudine omnium gentium, omniumq; sæculorum longe Princeps fuit. Raphael igitur spe a ciuibus facta, si ipse se se Ducatu abdicare in animum induceret, fore, vt sublatis partium studijs concordia inter ciues conueniret, pacatusque ac tranquillus Ciuitatis status constitueretur, nulla mora interposita nihilque retractans Principatu, quem non inuaserat, sed liberis suffragijs delatum acceperat, extemplo se se abdicauit, atque in priuatas Aedes concessit. Neq; imminuitur egregij in Patriã promeriti gratia, quod sanctum consilium effectu caruerit, animis ciuiũ alio tendentibus, sed augetur laus, quod in deprauatis ceterorum studijs ipse in diligenda patria vnici exẽpli ea ætate fuerit.

IO. FRANCISCI FERRARII.

O factum egregie, ter magno atque ore sonandum.
Quam bene conueniunt nomina resque simul.

Ecce magistratu Raphael se se abdicat ultro
Languenti ut Patriæ sit medicina suæ

LVCHINVS VIVALDVS.

CVm memorabili Adornij animi magnitudine ap te coniungitur Luchini Viualdi non minoris virtutis, minorisue gloriç facinus, quanquam generis diuersi. neque enim minus acres minusue impotentes sūt in iuuenili præsertim pectore amoris stimuli, quā regnandi cupido. Vt hi duo Ciues nobile par continentiæ in ciuitate nostra fuerint. Atque haud scio an Luchinus melius inter viros bellica virtute & insignibus victorijs claros, quam in hac togatorum classe locatus fuisset, atrociore & periculosiore prælio victor. Grauius enim bellum multis de caussis sapiētes semper existimarunt, quod cū cupiditatibus nostris, atq; adeo nobiscum ipsi, quam cum externo hoste gerimus; maioreq. multis partibus virtute maioreq. gloria quam exterior, interior hostis vincitur. qui eo acrior est, quo propior, quoq; illius petitiones ad interiora semper penetrant, cum ad externos ictus varijs rationibus tecti esse possimus; ad hoc nō semper externus hostis vtiliter vincitur, quin etiam damnosa sæpę est victoria, quæ meliori & sapientiori nos parere vetat, at interiori hosti, qui tyrannus omniū est teterrimus, parere sine pernitie & exitio nostro nō possumus. Et in externo hoste vincendo ius sæpe viola-

mus, cum ille caussa & iustitia superior est, at in interiore hoste perdomando tantum abest, vt iniusti vmquam simus, vt hoc ipsum vincere, reluctantemq. rationis imperio obedientem reddere, opus iustitię vel maximum sit. In hominibus igitur hac victoria, quæ rara admodũ semper fuit, claris Luchinus Viualdus altissimum glorię locum obtinere est existimandus. qui cum Genuæ matronam forma præstantem, ac genere nobilem, ceterum castitate inuictaque pudicitia nobiliorem deperiret, neque animũ aduersus omnes oppugnationes pudore munitum vllis aut precibus, & blandimentis flectere, aut donis corrũpere potuisset, factum est, vt mulieris vir vna cũ naui omnibusq. mercibus a piratis captus & in seruitutẽ sit abductus. quare mulier ad egestatem, extremamque omniũ rerum inopiam redacta cum vnde paruulos liberos aleret, nihil haberet, necessitatibus victa ad Luchini occulto ad se accersiti genua prouoluta, in flebilesque effusa questus. Quãdoquidẽ inquit, mentẽ tantũmodo posthac pudicam gestura, vt vtraque parte mei casta perpetuo manerem, fortunæ iniquitas prohibet, animumque illum aduersus omnia inuictum fames charissimorumq. pignorum aliter periturorũ amor & misericordia expugnauit, dona illa Luchine, quæ a te sponte acceptura numquam fui, nunc accipere, hocque corpore in ea, quæ libido tua feret, morẽ tibi gerere parata sum. Consopitam atque a libidine constrictam generosi animi virtutem misericordia excitauit,

uit,& indomitę cupiditatis æſtum tum cum maxime ardentem ſubito extinxit. quare ad meliorem mentẽ conuerſus Luchinus lachrymas ipſe quoque non tenens. Ne iſtuc,inquit, Deus optimus Maximus, virgoque Regina ſinant permittantque,vt tam pudicũ corpus violare audeam, mentemq. tam caſtam, & a flagitio tantopere abhorrentem fortunæ iniurijs victam ad deteſtabilem rem deſcendere patiar. quæ dona proſtratæ pudicitiæ habitura a me fueras, eadem atque etiam cumulatiora ſeruatæ hera habebis. domumque reuerſus, vt omnem prorſus ſuſpicionem tolleret, coniuge participe conſilij facta, eademque miniſtra & internuntia tantum mulieri ſubinde ſuppeditauit,quantum in illius & natorum alimenta abunde ſufficeret. Quod Luchini factum. quæque ſingularis animi magnitudo Africani continentiæ tantis laudibus tamque magnifica oratione a ſcriptoribus in cælum ſublatæ,ſi quis rem ſuis momẽtis ponderet, infinito interuallo eſt anteferenda. nã neque Scipio puellam numquam ante cõſpectã amabat,vt nullis veteris alteque animo inſidentis amoris facibus illius libido accenderetur, facileque fuerit a re non expetita oculos & cupiditatem abſtinere. ad hoc Scipionis peccatum occultum eſſe non poterat, vt neque inuidiam apud ſuos, atque inimicorũ, qui nimio plures erant, obtrectatorumque vituperationem ſubterfugere,neque grauem offenſionem apud Hiſpanos populos flagitiũ admittendo poſſet vitare.

qua

qua re nihil ſplendidis ſuſceptis cõſilijs magis aduerſabatur. Vt ſubita libido, quæque nondum alte radices egerat, non tam a virtute & continentia perdomita, quam ab alia longe maiore inueterataque gloriæ cupiditate conſopita videri poſſit. quod totum contra in Luchino fuit, animo veteri flãma æſtuante, occultoque peccato nulli inuidiæ aut fraudi obnoxio, nihilque priuatæ vitæ ſuſceptas rationes lędente.

IO. FRANCISCI FERRARII.

Quis laudes Viualde tuas ſatis exprimat? aut quis
Hæc tua miretur fortia facta ſatis?
Omnia uincit amor, homineſque, feraſque triumpho
Fruſtra repugnantes imperioſus agit.
Tu tamen illius ſtimulos auertis, honeſtum
Optato anteferens, uimque tibi ipſe facis.
Tu Luchine tuæ ſeruaſti ciuis honorem,
Te tuus hinc merito ciuis ad aſtra uocat.

FRANCISCVS MARCHESIVS.

Bellicis artibus ac naualibus ſtudijs Ciuitas noſtra perpetuo intenta, quibus nomen ſuum toto mari mediterraneo celebre Regibus & Ciuitatibus accolis verendum in primis, atque adeo formidoloſum fecit, eos tantum Ciues ſuo ſplendore illuſtrat, qui militarẽ rem amplexi ſunt. At quibus pacis, & togæ artes,

artes colere magis cordi fuit, ijs vel a doctrinæ studijs, vel ab exterarum rerum tractatione commendatio petenda est. Nonnullorum tamen ingenium ita excelluit, vt illorum virtus etiam Ciuitatem nostram non egressa eximios illos faciat. In quibus auorũ nostrorum memoria insignis fuit, Frãciscus Marchesius, Ioannis haud obscuri nominis iurisconsulti filius nobili & peruetusto genere ortus, cuius nomen multorum scriptis celebre duplex laus cõmendat & doctrinæ & Reipublicæ gerendę scientiæ. Cui Alexander Imolensis quãti qualisq. nominis Iurisconsultus egregium iuris scientię testimonium dedit. in Republica vero gerenda is fuit, vt nullius magis consilio & virtute ea tempestate ciuitas nostra nixa sit. quippe cuius prudentia & ingenium cum in omni gerendę Reipublicæ genere se se explicuit, tum vero in Legatiõibus in primis enituit, quibus cõpluribus magna semper cum gloria ad magnos Principes de grauibus negotijs functus est. in quibus illa prætereunda non est ab Annalibus, & a Baptista Fulgosio celebri laude commemorata, qua seruitutẽ a patria depulisse, ac magnorum tumultuum caussas præcidisse existimatus est, cũ idem complures legationes eadem de re missę frustra tentassent. Galeatium enim Mediolanensem Ducem ad non concessa tendentem, atque idem quod ceteris Ditionis suæ vrbibus iugum spretis fœderibus Genuæ imponere molientem a prauo cõsilio reuocauit egregio commẽto ozimi ad illum missi. cuius herbæ

cum

cum natura ea sit, vt leniter attrectata suaui odore, nimis pressa, graui & tetro attrectātium manus perfundat, Genuensis populi ingenium sapientibus ambagibus declarauit, haud omnino absimili verum tanto feliciore commento, quam quod traditur de ficu Catoniana, quanto præstabilius est vrbes seruare, quam euertere. Egregij viri, cuius posteritas quamplurimas nobiles familias affinitatibus complexa est, nulla virilis extat stirps, quæ Marchesium nomen Genuæ perenne faciat, non tamen successione omnino carere dicendus est. quæ ex materno genere in Octauiano Pasqua Iurisconsulto viget; qui in Romana Aula in vtroq; supplicum libellorum munere ea ingenij, industriæ, doctrinæ dedit documēta, vt appareat illum neque Simoni Cardinali patruo neque tanto abauo fratreque Leonardo Ingaunorum Episcopo viro sancto indignum successorem fore. vt omittam comitatem, morumque & naturę suauitatem, quæ illum in consuetudine omnibus charum & iucundū faciunt.

TRIPHONIS BENTII.

Sanctarum in studijs legum Marchesie quantus
Extiteris culto pectore, & ingenio,
Quodque tibi comites fuerint probitasque fidesque
Illustres certe non siluere viri.
Quantus at in patria sis libertate tuenda
Alta memor patria est testis, & Ausonia.

Arte

Arte noua Insubridum dum prudentissime Regem
Illius custos quo uelit esse, mones.
Quod si magnanimo ficus allata Catone
Claræ urbi exitium mox tulit, & Libiæ,
Tu tenuis mittens herbæ munuscula, charos
Indigno ciues eximis inde iugo.
Ergo nulla tuos ætas reticebit honores,
Et pius & felix, optime semper eris.

ARANVS CIBO.

EA fuit Arani Cibo virtus eæque res gestæ, vt non multum sit illi ad nominis commēdationem de domestica nobilitate petendum. quam is nō modo vt fere ceteri, ex maiorū splendore ducit, quos in Grę cia, vnde gens Cibo oriunda est, claros, multisq. ho norum & rerum gestarum titulis insignes fuisse, gra uissimis auctoribus testibus constat, verum multo ma gis ex posterorum gloria trahit. Cuius Ioannes Bapti sta filius Pontifex Maximus fuerit Innocentius Octa uus nominatus. ceterum eximiæ & præstantes Inno centij virtutes, quę illum ad summum & altissimū re rum humanarum gradum extulerunt, suo sunt a no bis Elogio decoratæ. Arani vero prudētia, consiliū, fides, constantia quam enituerint, res ab illo gestæ, ac summus gratiæ & auctoritatis locus, quem ille apud maximos Reges obtinuit, declarant, egregia ac multi plici opera Genuæ Patrię in magnis ac dubijs rebus

nauata, eius classis aduersus Alphonsum Aragoniū pro Renato Andegañési decretæ Præfectus, vrbisq. Romæ Senator a Calisto creatus. qui honos illis tem poribus non nisi magnis Proceribus haberi solebat, in primis uero vrbis & Regni Neapolitani procuratione cum summa omniū rerum potestate bis illi cō-missa, semel ab Andegauensi, qui Arani spectatā fidē in tanto munere mandando se se ceteris Proceribus prętulisse egregio verborum testimonio declarauit, cum dixit, fidem cuncta antecedere. quod præclarū elogiū populari Gallico sermone, vt fuit a Rege pronuntiatum, nouo pauonis insigni galeæ in locū coni superposito ab Arano inscriptum Innocētius ipse Pontifex ac posteri deinceps ad memoriā gentilis de coris seruandam retinuerunt. iterum ab Aragonio ip so aduersus quem arma tulerat. quod Alphonsus cū perspectæ Arani virtuti, quam etiā in hoste amauit, tum precibus Neapolitanorū dedit. qui hominis innocentiam, moderationem, prudentiam in priore ad ministratione experti fuerant. Vir igitur tot maiorum stemmatibus clarus, suis ipse virtutibus, ac rebus gestis, honorumque insignibus clarior, posteritatis glo ria longe clarissimus merito elogio inter ceteros Ge nuenses Proceres fraudandus non fuit.

PAN-

PANDVLPHI GHIRLANDAE.

Ortum si spectes. ortu est insignis Aranus,
Graiorum antiquo semine cretus auis,
Si patriam, Genua est, qua non mage nobilis ulla,
Si gesta illius, qua patet orbis, habes:
Si prolem, illa gradum ad summum est euecta, decusque
Curarum consors, consilijque Dei.
Est maior totum si spectes, deniquè laude
Musa quid obtrudis laude minora? tace

BAPTISTA PINELLVS.

GEns Pinella nobilis & peruetusta multos egregios atque insignes viros patriæque perutiles tu lit. in quibus Baptistæ Franci filij nomen eminet. cuius prudentiam in multis difficultatibus expediẽdis, animis ciuium inter se conciliandis, in alijsq. arduis negotijs in patria multiplicitèr conspectam Innocentius Octauus Põtifex Maximus, cuius pronepos fuit Baptista, ita amplexus est, vt hominem Romam euocatum atque Archiepiscopum Consentinum creatũ ad magnarum rerũ deliberationes adhiberet, eiusq. fideli opera in perarduis rebus vteretur, magnamque illi fidem haberet. Quo Pontifice fato functo cũ ad Ecclesiam suam se contulisset Baptista, in Diœcesi lustranda, moribus emendandis, collapsa Ecclesię di-

sciplina erigenda, templis ædificandis, xenodochijs reparandis, egentiũ inopia subleuanda, in omnibusque, quę sunt pastoralis muneris explicandis ita viri relligio, pietas, liberalitas, prudentia, diligentia enituit, vt eius virtus in tantis sęculi tenebris veluti clarissimum lumen eluceret. tantaque in charitate & veneratione cum populis suis fuit mira comitate, ac naturæ suauitate seueritatem in corrigẽdo temperante, vt fato functũ de honorifice efferendo & sepulturæ mãdando canonicorum collegiũ & Ciuitatis Magistratus medijs certaminibus ęgerint, ius sepeliendi vtroque sibi vendicante. Neque vero tantarum virtutum memoriam ac populorum beneuolentiam vna cum illo extinctam, sed adhuc in animis hominũ, viuere, ac vigere illustre documentum Consentini dederũt, cũ sepulchro Baptistæ Archiepiscopi ex decreto Tridentini Concilij vna cum ceteris, quæ in templis cõstructa sunt, demoliẽdo, legatione decreta omnibus precibus contenderunt, impetraruntque, ne sancti viri memoria, quam cum Diuorum veneratione prope coniungerent, sepulchro eo sublato iniuria fieret. Huius gentilis ac pronepos Dominicus Paridis filius in Romana Aula, in qua Magister est supplicum libellorum, ac nobilissimæ forensi iurisdictioni quam Auditoris Cameræ vocant, etiã præfuit, ea ab ipsa adolescentia doctrinæ, ingenij, grauitatis, probitatis documenta dedit, vt maxima quęque omnium iudicio & spe illi destinentur.

TRI-

TRIPHONIS BENTII.

Vt cum purpureum pinus descendit in æquor,
Findere cæruleas si bene nouit aquas,
Et fluctus superans portu potiatur amato,
Illa nitet sertis conspicienda nouis.
Et lætas agitant choreas in littore nautæ,
Aureaque insolitis uocibus astra petunt.
Sic uenerande Heros post tot variosque labores,
Quot tu pro sancta relligione subis,
Nunc cæli immensis frueris regionibus, altrix
Tellus, teque omnis suspicit Ausonia.
O te felicem summis uirtutibus, & tot
Ecce refers meritis præmia digna tuis.

PAVLVS CENTVRIO.

NOn minus præclara consilia quamuis effectu caruerint, si modo cum ratione cõiuncta sunt, quã res ipsę gestæ laudari solent atq; haud scio, an maior illis interdum laus sit tribuenda. siquidem ex Syrannis sapientissimi Ducis sententia consilia tota nostra sunt, exitus rerum plerumque ac maxima ex parte ab aliena voluntate pendent. Quis igitur Pauli Centurionis egregia cogitata, & incępta quamuis temporũ vitijs & aliena culpa ad exitum perducta non sint, debita laude prætereunda duxerit? Is enim Lusitanis

multis

multis de caussis infensus cum orbis vastitatem immensosque terrarum tractus ac fluminum cursus, regionumque & montium situs & naturã animo perlustrasset, sollertis ingenij vi rẽ magni animi, magnique incæpti excogitauit, & aggressus est. Consilijs enim Leoni X. Pontifici Maximo probatis, litterisq; ab eodem impetratis ad Basilium magnum Moscouitorum Principem se contulit, duarumque rerũ, quæ ipsi ipsiusque Regnis peramplę & honorificæ, altera etiam illarũ fructuosissima futura esset, illi auctor fuit. docuit enim aromatum commercia a Lusitanis auerti, & in Moscouiam maiore itinerum & subuctionũ compendio transferri posse. quã rem Paulus Iouius in Moscouitarũ historia planius explicat. Suasit præterea, vt secta Gręcorum relicta, ad Romani solij auctoritatem, Romanæque Ecclesiæ instituta se se applicaret, sacraque, vt ceteri Christiani Principes a Romano Pontifice peteret. verum Basilius alterum de aromatũ cõmercio repudiauit, siue vano metu, ne ignotas regiones exteris & ferocibus gẽtibus patefaceret, siue quod rudia ingenia splendidis consilijs, quę multum ipsorum captum antecedunt, imparia fere sunt; omnisque nouitas raro apud imperitos animos fidẽ & assensum inuenit. Ad alterum de se se cum Romana Ecclesia coniungendo animum adiecit, spe illi facta, facile illum Regij nominis titulum, cuius ille percupidus erat, regiaque insignia a Romano Pontifice impetraturum. Eaque de caussa Paulus lõgis pericu

losisque

lofisque itineribus ſæpe vltro citroque commeauit. Legato etiam a Baſilio Pauli ſuaſu ad Clemẽtem VII. miſſo. Ceterum bene inchoata, & procedentia conſilia obitu Pauli ętate ac diuturnis laboribus & curis confecti, Pontificisque aduerſis rebus interrupta ac plane euerſa ſunt.

SIGISMVNDI DONATI.

Diſcite mortales, quid vos ſuper æthera tollat,
Diſcite quæ magnus pręmia fert animus.
Poſt uarios rerum caſus, uarioſque labores,
Factaque cæleſti plurima digna polo.
Iam maiora ſuo uoluebat pectore magnus
Centurio Liguris gloria magna ſoli.
Hoc pater omnipotens ſenſit ſubitoque uocata
Morte, iubet ſummum ſuſcipier Procerem,
Scilicet ut noſtro fatis ereptus ab orbe
Maiori in cælo præſoret imperio.
Felix ſorte tua nimium, nimiumque beatus,
Qui mundo charus, charior es ſuperis.

HIERONYMVS ADORNIVS.

EA fuit in Hieronymo Adornio animi & ingenij indoles, vt ſi iuſtæ vitæ ſpatia illi contigiſſent, vnicus ſua ætate euaſurus fuiſſe conſtanti omniũ opinione credatur. Cuius expeditus animi vigor, viuidi ingenij

genij acies, in consilijs de magnis & dubijs rebus capiendis & expediendis sollertis mentis celeritas, eximia eloquentia ita conspectæ sunt, vt tantarum virtutum fama Italiæ fines egressa in summorum Principũ notitiam venerit, admirationiq. illis fuerit. Carolus quidem Cæsar is, qui non minus sapientia & clarissimis virtutibus, quã opibus & imperio ceteros Christianos Principes longe antecessit, ita illas amplexus est, vt omnia sua in Italia de Hieronymi consilio geri & administrari vellet. Nec mirum, quem ingenio tantum valuisse esset expertus, vt Leonem X. Pontificem Max. retractantem, ac se se in tanti discriminis aleam demittere verentem consilijs cum Folieta coniunctis tandem ad fœdus illud cum Cæsare sanciẽdũ pertraxerit, quo Gallorum opes, quæ in Italia supra quam modicæ erant, sunt fractæ, Cæsarisq. dignitas mire aucta. Ceterum Hieronymus cum in cursu maximarum rerum esset, in ipso ætatis flore luctuoso suorũ fato sublatus est, spesque immensæ amplitudinis, ad quam haud dubie peruenturus fuit, conciderũt.

RAINALDI CORSI.

Obruit exile ingenium tua maxima uirtus,
Obscuro claram meditor dum carmine mentem
Aequare, o quem te memorem Hieronyme Adornie
Nam tu seu resides populos in bella mouere,
Flectere seu mauis duros in fœdera Reges,

Seu

Seu ciues ſedare tuos, ubicumque coorta eſt
Seditio, ſæuitque furor, nil prorſus inane
Moliris, præſto dia eſt Facundia semper.
Quo Cæſar merito Quinctus, quem nouimus ipſi
Splendida facta uirum metiri ſplendidus idem,
Et mores hominum multorum doctus et vrbes
Te colere, atque unum præ cunctis eſſe Latinis
Qui ſaperes, fari, ſolus tu, quidquid Achæi
Vix ſeptem, ſæclo præſtas, ac digna Mineruæ
Nomina fers ſacra uelatus tempora oliua.

STEPHANVS IVSTINIANVS.

DVos inſignes viros vna eademq. Iuſtiniana gens memoria noſtra tulit quãquam ingenio & profeſſione longe diuerſos Stephanũ & Angelum. quorum Angelus ſacris initiatus Frãciſcanis inſtitutis ſe ſe addixit, Stephanus Ciuilem vitam ſecutus totũ ſe ſe Reipublicæ gerendæ a prima iuuẽtute dedit. In quo viro tanta vis animi ingenijque fuit, vt ciuilis illius viri exemplar, quod Philoſophi verbis adumbrarunt, ipſe re expreſſerit. qui perpetuum vitæ curſum eodẽ tenore a prima adoleſcentia ad extremam vſque ſenectutem tenuerit, & in quo tot prudẽtiæ, conſilij, ad mirabilis in omni genere continentię ab omni cupiditate diſiunctæ exempla cõſpecta ſunt, ad eamque opinionem & auctoritatem peruenit, vt omnia Ge-

nuæ in eius cõſilio,& moderatiõe verſarẽtur, quodque de Pythagora in rerũ naturæ inueſtigationibus traditur, id Stephanus in rebus ciuilibus,& in Republica gerẽda rettulerit. Pro ratione enim habebatur, cui nemo contradicere auderet, quidquid ipſe dixiſſet. Neque vero leuem Stephano,ſi quis rem vere exiſtimare velit, Genua Patria concordiæ ſtatuſque Reipublicę emendati gratiam debet,quippe qui aſſiduis ſuis monitis & adhortationibus ciuiũ ſtudia partim ad rem non magnopere incenſa, partim etiam ab ea abhorrentia ad eam mentem excitare numquam deſtitit. In Duodecimuirali vero Magiſtratu ferendarũ legum cauſſa creato poſitus leges ipſe condidiſſe, ac ſtatum rerum,quo nunc ciuitas noſtra vtitur, formaſſe dicendus ſit,cum omnia eius ingenio, & conſilio conſtituta ſint.

FVLVII CARDVLI.

Quem priſci finxere ſophi, quem Græcia ciuem
Expreſſit chartis, cernere non potuit.
Extulit hunc tandem Ligurum lætiſſima tellus.
Iam ualeant veteres nomina uana ſophi.
Hic ille eſt ſapiens,æqui recTique magiſter.
Publica cui curæ paxque ſaluſque ſuit.
Quam nomen ſignat, merito tribuere coronam
Hinc ſophia & veritas ſplendor honorque togæ.

ANGE-

ANGELVS IVSTINIANVS.

AT Angelus ad solidam doctrinam, qua in principibus ætatis nostræ numeratur, versatilis ingenij felicitate ad omnia quæcunque aggreditur, apti tam multiplicem eruditionē adiecit, vt nemo illo omnibus ingenuis artibus instructior sit. adhoc motib' ita ad excogitandum atq; inueniēdum acutis & celeribus, itaque ad explicandū vberibus est, vt nemo maiore & firmiore argumentorum copia & vi hęreticorum dogmata refellat. in quibus perpetuo insectandis, & exagitandis vehementissimus & acerrimus est, cum ea dicendi copia sit, eaque in animis hominum permouendis vi, quæ res in oratione haud dubie primas tenet, vt nemo ætate nostra maiorem sibi audiētiam, maioresque concursus faciat. quem laudis fructum, non in ceteris modo locis, quæcunque illū adire contigit, percepit, sed Romæ quoque in illa clarissima orbis luce, in illo ingeniorū theatro, vbi de omnibus rebus peracria & exquisita iudicia fiunt; nec minus in Gallorum Regia, quo turbulentissimis temporibus, cum omnis Gallia seditionibus & tumultibus arderet, damnatæ sectæ hominibus omnia miscentibus a Pontifice missus est, Hippolyto Cardinali Ferrariensi legationis comes additus, ipsis aduersariorum Principibus concionantem, ac dispu tātem mirantibus, acumenque & copiam formidanti-

bus. Vt summa cum ratione Pius Quinctus Episcopatum Gebennensem, qui inter imperij Principes cõnumeratur, illi mandarit, corruptissimæ dioecesis, in qua hæresis principem sedem ac domicilium sibi constituit, vtilitati & saluti præstanti maximeq. apto remedio consulens.

ANTONII HORTENSII.

Prodijt ecce alios inter ueluti Hesperus ignes,
Abs te Heros alius Iustiniana domus.
Qui lolio euulso Diuinæ semina frugis
Ad Rhodanum larga spargit opima manu.
Quanto ille eloquio, quantis uirtutibus orbem
Illustrat? quales edit ab ore sonos?
Siue minis populum terret, seu laudibus urget,
Nititur obliqua seu reuocare uia.
O Pastore tuo Rhodani nimis accola felix,
Felix tam sanctum Gallia nacta uirum.

IO. MATTHAEVS GIBERTVS.

AD communem Ecclesię sanctissime rectæ laudẽ, in qua Io. Matthæus Gibertus duos populares suos æquales temporum suorum socios habuit, multa eximia ac magna in illo fuerunt, quibus viri nomẽ tota Europa in primis celebre, ac clarum suo separatim elogio decorandum fuit. Tanta enim in illo ad magnas res iã inde a prima adolescentia indoles fuit,

vt in

vt in familiaritatē Iulij Medicij Cardinalis ascitus breui omnium oculos in se conuerterit; Iuliusq. ipse patronus & Leo Pontifex hominis nondum adolescentiam egressi ingenium, consilium, prudentiam, grauitatem admirati maxima illi Reipublicæ munera mandarint, breuique ille apud Pontificem in eum gratię & auctoritatis locum peruenit, vt maxima quæq. Pōtificij solij negotia in illius administratiōe & arbitrio versarentur. quibus rebus non modo in Pontificia Aula summum potentiæ & dignitatis locum multos annos obtinuit, sed maximi Europæ Reges illius gratiam, & beneuolentiam, in qua ad consilia de maximis rebus expedienda plurimum ponerent, amplissimis donis & beneficijs vltro delatis sibi cōciliare studuerunt. Magna hæc quidem sunt, verum illud longe maius, quod in tanta fortunæ amplitudine, in tanta omnium rerum copia, in tātisque vndique affluentibus voluptatibus, quæ cuiuscumq; cōfirmatā iam ætatem labefactare & euertere possent, tanto fuit animi robore, vt aduersus omnia blandimenta se inuictum præbuerit, ætatemque illam sua sponte infirmā ab omni flagitiorum & vitiorum contagione integrā seruarit. quem perpetuum vitę ac seuerissimorū morum tenorem constantissime retinuit. Ceterum Giberti virtus in vniuersa Republica garenda clara, in priuata Veronensi Ecclesia regenda & moderāda lōge magis enituit. nam cū temporibus cedens, fastūq. ac potentiam Aulicam relinquens eo concessisset, ijs

moribus

moribus, legibus, institutis corruptas res emendauit, vt Sacerdotum suorũ ordo veluti priscæ illius, ac sanctæ disciplinæ reliquis Diœcesibus specimen esset; ceterique, qui illius virtutis æmuli fuerunt, Episcopi in Ecclesiæ suæ rebus ac statu emendando, moribusq. corrigendis nullam expeditiorem viam inuenerint, quã descriptas Giberti leges Diœcesibus suis proponere. quæ leges vsque adeo probatæ sunt, vt non modo aliquot priuatim Episcopi illas sibi asciuerint, sed Tridentinum ipsum Cõcilium, in quod ipsa Ecclesiæ lumina conuenerunt, in moribus sacrorum virorum emendandis disciplinaq. lapsa Ecclesiæ restituẽda Giberti leges exemplar habuerint, ad quas se se cõformare ipsi vniuersæ Ecclesiæ correctores sibi erubescendum non ducerent. quam laudem iam inde ab ipsis Ecclesiæ primordijs repetẽdo quampaucissimis constat accidisse.

RAINALDI CORSI.

Vnus labentem tu nobis restituit rem
Giberte, ad priscam redeant quod sæcula lucem,
Ipsa tibi in primis hoc se debere fatetur
Relligio, felix tu oibus ouiumque magistris.

AVGVSTINVS FOLIETA.

IPse in me domumq. meam iniuriosus fuero, si tantum mihi gentile decus inuidero, ac si Augustini Folietæ

Folietæ patrui eximias virtutes debita laude frauda-
ro, quasi arrogãtiæ & vanitatis inuidiam veritus, quã
illius ętatis consensus a me plane detestatur, cum om
nes singulari Augustini prudentiæ, consilio, in futu
ris prouidendis Diuino prope ingenio tantũ tribue
rent, vt fore quidquid ille prædixisset, vulgo prædica
retur, constanterque crederetur. Quibus virtutibus
cum admirabili eloquentia coniunctis eum auctori-
tatis locum apud Iulium II. Leonem X. Clementem
septimũ Pontifices Maximos est assecutus, vt illi om
nia maxima Pontificatus negotia eius consilio gere-
rent. Duplexque hominis sapiẽtiæ inter cetera extat
specimẽ. alterum, quod Leonẽ ad fœdus illud ineun
dum impulit, quo Gallorũ opes in Italia fractæ sunt,
& Pontificij solij dignitas firmata. Alterum, quod a
fœdere contra Cæsarem sanciendo Clementem reuo
care frustra est conatus. cui capto atque in arce inclu
so confessionem euentus expressit, se se vnius Folietæ
futura prouidentis sapientibus monitis cum magnę
vrbis direptæ & rerum euersarum mercede praua cõ
silia prætulisse. Extat & insigne in Genuam patriã pro
meritum, quod Giberto contranitente eundem Cle-
mentem ad Genuenses libertatem & ordinum cõcor
diam nouamque emendatę Reipublicę formam mo
lientes in fidem accipiendos impulit. quamuis res Fo
lietæ obitu Pontificisq. aduersis rebus effectu carue-
rit, credo vt honos conseruatę libertatis Andreæ Au
riæ Diuino consilio reseruaretur, eaque ipsa libertas
ciuis

ciuis potius quã exterorum opibus niteretur. Neque vero Augustini fama Italiæ finibus terminata est, sed ad exteras quoque prouincias delatã Carolus Cæsar ita amplexus est, vt inuictus ac maximus Christianorum Princeps omnia sua Romę Folietæ cõsilio administrari voluerit. Is demũ fuit Augustinus, qui Vberti parentis nomen, a quo adolescentię initia haud parum commendationis acceperunt, virtute sua illustrius fecerit. cuius Vberti ingenium & prudentia cũ in multis legatiõibus ad Maximos Principes de grauibus negotijs, tum vero in Quatuoruirali Magistratu status ciuitatis lapsi erigendi, Reique publicæ constituendæ conspecta est. cum summa igitur approbatione sepulchrũ. quod in æde Diuæ Mariæ super Mineruam illi positum est, insigni hac inscriptione clari Poetæ Antonij Tibaldei ingenio decoratum est.

Te merito Folieta *tenent delubra Mineruæ,*
Ipse hominum quisquam si sapit, vnus eras.

Illius quoque obitum, cum is in miserabili vrbis euersione luctuoso casu sclopi ictu sublatus esset, Petrus Bembus elegantissimo carmine deplorauit. neque æquius quidquam fuit, quam cui viro prudentiæ & consilij primas sæculum illud concessu omnium dabat, eius memoriam ab eo viro, cui illius ætatis eloquentiæ principes primas facile tribuebant, ab interitu vindicari.

PETRI

PETRI BEMBI CARD.

Non ſecus ac gelidi ſummis in montibus Hæmi,
Aeſculeam tetigit ſi Iouis ira trabem,
Proſtratæ immenſam tellus ſtupet inſcia molem,
Et gemit infeſtis ſylua agitata Notis,
Sic iacet ardentis deiectus fulmine plumbi
Et Romæ & patriæ lux Folieta ſuæ,
Effundunt queſtus ſepteni ad ſydera colles,
Et Tyberis ſolitam pernegat ire uiam,
Lamentabilibus complet uada concaua bombis,
Extremaſque iterat flebilis Echo notas.
Phæbe pater, Phœbique nouem, pia turba ſorores,
Tuque Gigantæi de capite orta Iouis:
Vos quoque quem uiridi quondam cinxiſſe corona
Nec piguit ueſtris inſeruiſſe choris,
Illius extincti lachrymis decorate ſepulchrum,
Nobilis & flentes ſentiat umbra Deos,

RAINALDI CORSI.

Auguſti uernant flores, uel fronde reuulſa,
Nequidquam rapidi concutiere Noti.

IO. IOACHIMVS PASSANVS.

Viuidum Ioãnis Ioachimi Paſſani ingeniũ, quod non vna cum corpore conſenuit, ſed in vegeto

pectore vsque ad extremam senectã integris sensibus viguit ac viruit, haudquaquam in obscuritate debet versari. Huius enim viri industriam sollertemq. mentem, & ad publicas res tractandas in primis aptam in legatione pro Genua patria perspectam Franciscus Galliarum Rex celsissimus peracutus ingeniorũ æstimator amplexus hominẽ legatione perfunctũ apud se retinuit, in honoreque habuit, ac plurimas & grauissimas Reipublicæ partes illi sæpe mandauit. quas ille in legationibus de maximis rebus apud summos Reges & Romanos Pontifices obeundis, in maximis exercitibus regendis, quibus sæpe Quæstor præfuit; in omni deniq; negotiorum varietate ita sustinuit, vt eius multiplicem, & assiduam operam rebus Gallorũ magno vsui fuisse ipsimet Galli amplissimis præmijs & castellorum donationibus testificati sint. Illud eximium, ac neutiquã vulgaræ prudentię specimẽ haudquaquam prætereundum est, quod cum in cursu magnarum rerum esset, humanos casus, ac vitæ huius vicissitudines secum reputans, ne longam ætatem Aulicæ inuidiæ, & obtrectationi vertentique se fortunæ diutius obiectam haberet, publicis muneribus vltro abscessit. in Italiãq. reuersus in priuatæ vitæ otiũ cõcessit. in quo reliquum ætatis cursum tranquillum & ab omni contentione, & fortunæ iactatione remotũ cõfecit. Nec sæpe à Gallis euocatus vllis aut prẹmijs, aut amplis delatis procurationibus a prudenti suscepto consilio abduci potuit.

DOMI-

DOMINICVS SAVLIVS.

CLari nominis in Italis fuit Dominicus Saulius, nemoque omnino nostra ætate inuẽtus est, in quẽ plura congesta fuerint naturæ & industriæ ornamenta. ad prestans enim & versatile ingenium, atque ad omnia magna natum, quod formæ quoque dignitas commendabat, accesserunt eximia eloquentia, multiplex doctrina, & eruditio, tum autem ciuilium rerũ singularis intelligentia, quam ille ex plurimo vsu magnarumque rerum iam inde a prima adolescentia assidua tractatione assecutus est. Vt nemo pluribus maioribusue præsidijs ad res publicas gerendas instructior haberetur. quibus virtutibus eum apud Franciscum secundum Mediolanensium Ducem auctoritatis & honoris locum obtinuit, vt omnia Princeps ille de Dominici consilio gereret, meritaq. hominis amplissimis præmijs, in quibus fuit Ditio insignis oppidi Puteoli remuneranda censuerit. Vir egregius fratrem habuit Philippum longe diuerso ingenio virum, quem nescio an illo memorabiliorem dicã. nobilitate certe finis, quem propositum habuit; venerabilior esse debet. Is enim cum in Romana Aula Magister supplicum libellorum ita versaretur, vt eius nomẽ in primis excelleret, in cursuq. maximę spei esset, illa Euangelij voce, qua nihil prodesse homini dicitur, si omnia, quæ sub cælo sunt lucrifaciat, atq; interea in anima detrimentum accipiat, mente Diuinitus

monita, quamquam bono animo vtens in omnibus negotijs caste & integre versaretur, tamen ab Aulicis curis, vitaque illa periculosis offensionibus obnoxia abscedere decreuit, ad Ecclesiamque suam Brugnatē sem regendam veluti in portum tutissimum concessit, cumq. se se sacræ doctrinæ studijs ac Diuinarū rerum meditationi totum penitus dedisset, non magis oratione, quam sanctissimæ vitæ exemplo concionā do populos sibi commissos ad cælestium rerū amorem accēdebat, atque in suos mores formabat. quarum rerū fama in longe dissitas prouincias delata cō fessionem expressit ab ipsis sacerdotalis ordinis virulentis insectatoribus, hunc virum in corrupto illo sæculo eximium esse, qui vna cum perpaucis Episcopatus munere & nomine dignus haberetur. Domesticę sanctitatis gloriam subsecutus est Alexāder huius ipsius Dominici filius patrui potius quam patris virtutum æmulus. in ipso enim adolescentiæ initio lumine Diuinitus mēti prelato in cœnobium procul a iuuentutis illecebris cōcessit, arctissimisque vitę institutis sese dicauit, itaque in morum sanctitate & sacrarū rerum doctrina processit, vt eius nomen in Pij Quincti notitiam uenerit. qui iuueni priscorum instituto viuenti, proculque ab Aula atq; ab omni ambitione omnique eiusmodi cogitatione degenti Aleriensem Episcopatum vltro mandauit, recusantemque & retractantem impositum onus pro imperio proque iure Sacrosanctę potestatis accipere coegit. Neq; vero

genti

genti Sauliæ ac Dominico & Philippo tantis patruis paruum decus & ornamentum futurum est in Antonij fratris filij virtute, doctrina, prudētia, qua ætatem præcurrere vere dicendus est, quiq; ita Romanæ Aulæ probatur, vt haud leuia Reipublicę gerendę munera illi mandari cępta sint. in quibus est legatio, qua in Regno Neapolitano Nūtius in pręsentia fungitur, in qua obeunda ita versatur, vt non modo se cōmisso muneri parem, sed longe superiore dignū ostēdat.

Sacra duos texit præstantes infula Saulos,
Tertius at rerum publica cura fuit,
Nec fuit Europæ Dominis hoc charior alter,
Nec melius ciues qui regat imperio,
Si potuit corpus tandem succumbere læto,
Fama operum semper nescia mortis erit.

STEPHANVS VSVSMARIVS.

CVm egregia rerum Diuinarum scientia, tum eximia prudentia, acrique ingenij uis per omnes procurationum gradus spectata Stehpanum Vsusmarium ad Dominicani ordinis summū Magistratū extulit. in quo ille ordine per multos annos regēdo & moderando ita omnia quæ sunt eius muneris, sancte & diligenter coluit, vt eius virtutibus & meritis tantā

gratiã sese debere ordo vniuersus Dominicanus existimarit, vnde etiam redundaret, quod eius discipulo & alumno Vincentio Iustiniano persolueretur. Stephano enim mortuo haud dubiũ fuit, quin Iustinianus iuuentutis annos nondum egressus consentientibus vniuersi ordinis suffragijs raro exẽplo in eius locum summus Magister sufficeretur. compluribus Antistitibus ętate prouecta, ac singularis doctrinę, & prudentiæ fama insignibus præteritis. quibus omnibus rebus homines mores & disciplinam a Stephano acceptam prætulerunt. Quamquam Iustinianus admirabilibus virtutibus suis breui effecit, vt Magistri nomen paruum momentũ ad illum commendãdum haberet. Id quod in eius elogio planius explicauimus.

Non excisæ vrbes misero pater alme duello,
Non deiecta truci moenia celsa pila,
Nomine quam prefers, tibi concessere coronam,
Sed pax, eximiæ sed pietatis opus.
Seruatique patres & sanctis legibus aucti,
Perpetuaque ingens gloria parta toga.
Nec minor occulti palma est de fraudibus hostis,
Quæsita imbelli sit licet illa manu.

LEO-

LEONARDVS MARINVS.

MAgna animũ admiratio tacitis cogitationibus versare nõnumquam solet, qui fiat, vt quæ duę res omnium humanarum longe pręclarissimæ doctri na & prudentia eã inter se habeãt similitudinẽ, vt ad sui perceptionem non nisi pręstantia admittant inge nia, eæ rursus inter se ita diuersæ sint, vt ab vno eodẽque quamuis splendido ingenio vtraque aut nũquã, aut perraro plane percipiãtur. Siquidẽ eos videmus, qui in sapientię studijs, atque in cælestium & diuinarum rerum inuestigatione excellant, ad res ciuiles tra ctandas & ad Rempublicam gerendam minus aptos esse, eos contra qui in Reipublicæ administratione & in ciuilium rerũ procuratione cum laude versantur, si se se ad doctrinæ studia contulerint, numquam fere ad primos peruenire. Vt nonnulli inueniãtur, qui hæc inter se prorsus pugnare existiment; eiusque rei in scholis sępe ac multum quæsitæ & disputationib' agitatæ rationes non omnino improbabiles afferãt. Nos quamquam vtramque laudem raro eidem contingere non negamus, ita opinionem excellentibus ingenijs iniquam multis omnium temporum exemplis refelli affirmamus. verum ne longius abeamus, perspicuæ rei aperto argumento est nostra ætate Leonardi Marini felix versatileque ingenium. qui vir cũ mira cælestium & diuinarum rerum cognitione na-

turalem

turalem quoque prudentiam, ac consilium, rerumq. ciuilium vsum & intelligentiam coniunxit, eximia eloquentiæ gloria egregias laudes cumulate. nemo enim sacram doctrinã aut in scholis doctius interpretatus est, aut copiosius in cõcionibus explanauit, nemoq. in animis ad virtutem inflammandis, & a vitijs reuocandis acrior, aut vehementior, aut ornatior orator fuit. Idem cum e cœnobio & e schola ad Episcopatũ euocatus ad publicas res tractandas animum conuertit, is extitit, eiusque ingenium & consilium ita enituerunt, vt nemo magis multã, pluribusue locis, aut maiore cum approbatione Reipublicę ac Maximis Principibus operam nauarit, cum in vario genere Reipublicæ administrãdæ, tum vero in legationibus de maximis semper rebus obeundis. Nam apud Carolum Cæsarem ac Philippũ Regem filium difficillimis temporibus multos annos magna cum laude Põtificius Nũtius fuit Regi ita acceptus & probatus, vt ampliore Lanciani Archiepiscopatu honestatus sit. Ad hoc a sacro Tridentino Concilio, in quod ipsos omnis doctrinæ & sapientiæ Antistites ex tota Europa conuenisse vidimus, dignus habitus est, qui de maximis maximeque arduis Christianæ Ecclesiæ negotijs ad summum Pontificem mitteretur, itaque ipse omnia quę fuerunt eius muneris, executus est, vt tam excellentibus de se factis iudicijs abunde respondisse sit existimatus. Neque vero illud exiguum munus fuit cum Catechismo Christianę disciplinę componendo vna

cum

cum grauissimis & doctissimis collegis præfectus est. adeo in nullas nõ partes prę̃stás ingeniũ ualuit. Prę̃terea a Pontifice in controuersia de grauissima re ad Ferdinandũ Cæsarem missus eam moderationẽ adhibuit, eamque in animo Cęsaris tractando & mitigãsto lenitatem, vt propositi pertinaciter retinentem Principem flexerit, & a sententia animo penitus insidente deduxerit, magnorumque instantiũ dissidiorum, magnarumque offensionum caussas prę̃ciderit, ac summas difficultates magna ab vtroq; Principe inita gratia expedierit. Iam vero a Pio Quincto pestiferę doctrinæ lue in Subalpina prouincia serpente ad Episcopatum Albensem trãslatus est, vt piorum dogmatum oppugnatoribus acer veritatis propugnator opponeretur. postremo a Georgio Tertiodecimo Põtifice Maximo & sapientissimo de summa Rẽpublica ac de fœdere & expeditione in Turcas Legatus est, quod munus ita impleuit, itaque hominum opinioni respondit, vt Romam reuersus, ac legatione vix renuntiata legatus ad Cæsarem destinatus ex humanis excesserit.

THOMAE CORREAE.

Quis Leonarde pater te fortunatior? in quo
Tot dotes animi, tot bona conspicimus?
Magnus enim ingenio es, maior sapientia, & usu
Maximus. ista simul iungere rarus bonor.

Hinc tu Pontificum interpres mandata potentes
Ad Reges perfers, nec sine laude refers.
Cum res ulla grauis, cum magna negotia rerum
Sunt tractanda, tui muneris iste labor.
Præmia tot meritis quæ sint satis æqua negarem
Posse dari, virtus ni pretium ampla foret.

BARPTOLEMAEVS FACIVS, IACOBVS BRACELLIVS.

HAud ſane pudoris mei fuerit, affirmare, in pari litterarum, atque armorum ciuiliumque rerum tractandarum laude Genuenſe nomen verſari. nam vt hac nulli Italicarum vrbium poſt extinctum Romanum imperium eſt ſecunda, nulluſque populus clarorum bello virorum copia ditior fuit, ita litteras modice attigit Genuenſis natio. quod idem omnibus fere gentibus, dum in illis militaria ſtudia viguerunt, vſu veniſſe conſtat. nõ tamen hac quoque parte Genuã omnino claudicare nonnulli doctrina & eloquentia prçſtantes viri ſcriptis ſuis declararunt. in quibus fuerunt Barptolemæus Facius, & Iacobus Bracellius Genuenſes ciues. quos vno eodemq. elogio ambos cõplexi ſumus. neque ideo illos non prætereundos duximus, quod aliquid lucis clariſſimo illorum nomini ſtudio noſtro nos addere poſſe ſperemus; quod ipſi ſingulari eloquentia præclariſſimiſque ſcriptis ſuis immortalitati conſecrarunt, ſed ne in recenſendis claris Liguribus, quos omnes hoc volumine nos amplexuros

xuros professi sumus, patria mea numero fraudaretur. Facius igitur Alphonso Aragoniæ, Siciliæ, ac Neapolis Regi ab epistolis fuit, Bracellius Genuensis Senatus scriba eumdem honoris locum a Nicolao V. Pontifice Maximo vltro delatum repudiauit medio critate sua contentus: Facius vitam & res gestas Alphonsi conscripsit, Bracellius historiam belli Hispaniensis, quod cum eodem Alphonso populus Genuẽsis gessit, quinque libris est complexus; tãta vterq; cũ ingenij, prudentiæ, eloquentiæ laude, vt non modo illam ætatem, in qua prȩclaræ artes, quæ multa ante sȩcula summis sordibus, ac squalore obsitȩ iacuerant, ex altissimis tenebris emersæ multum iam veteris splẽdoris assumpserant, longe superarint, sed nostram quoque, in qua politiora studia & eloquẽtiȩ omnis generis gloria in flore maxime est, illos in Principibus numeret.

RAINALDI CORSI.

Præstantes uirtute viri, labentia sæcla
Aeterna ingenij qui ualuistis ope
Sistereque, et uestra uos ipsi efulgere luce,
Præire atque alijs lumine perpetuo,
En quem vos patribus rite instauratis, honorem
A grata vobis posteritate datum,
Vitam alia augeri uita uix credere dignum est.
At miscet superis, at Folieta beat.

BAPTISTA FVLGOSIVS.

AT in Baptiſta Fulgoſio, qui patrum noſtrorũ ętate principatum in patria obtinuit, tanta fuit, ac tam multiplex eruditio, tantaque vetuſtatis atq; omnium ętatum cognitio, vt quem cum illo cõferas, haud facile reperias. id quod manifeſte docet opꝰ laborioſiſſimum, quod Valerium maximũ imitatus de factis & dictis memorabilibus cõſcripſit. In quo omnium nationum, omniumque temporum exempla ita collegit, vt cunctorum ſæculorum hiſtoriam breui perſtrictam ante oculos hominum poſuiſſe videatur. quæ res immenſi operis atque infiniti pene laboris fuit. Iam vero ſimplici rerum narratione minime contentum fuiſſe, ſed vnamquamque momento ſuo ponderaſſe, ac de ſingulis ſapiẽtia iudicia feciſſe, egregium profecto acerrimi, ac pene Diuini ingenij, & ad omnia humana expendenda & tractanda apti & verſatilis ſpecimen fuit. Vt ſi quis huius voluminis vtilitatem & fructum ſpectet, quod omnium humanorum caſuum exempla tãta copia ſuggerat, ex quibus quid fœdum, quid honeſtum incęptu ſit, qui exitus vtrũque conſilium cõſequi ſoleant, innumerabilia documenta petantur, tum ad delectationem mentem cõuertat, quę tanta rerum varietate legentium animos tenet, profecto hoc eſſe illud opus ſtatuat, quo noſtra ætas, quæ ſibi omnis eruditionis omniſque generis

neris eloquentiæ iure primas vindicat, præstabilius tulerit nihil.

HORATII GVICCIARDINI.

Senserat ex tolli toto Fulgosius orbe
Ore virum libris se Folieta tuis.
Nunc quantum uis, ait, magnis adoperta tenebris
Mors fera uerte tuas iu mea damna manus.
Hoc si respicies, esse haud obnoxia dices
Cuncta tuo imperio, rarum opus ingenij.

RAPHAEL FVLGOSIVS.

MAgno ipse quoque ornamento patriç ac genti suæ Fulgosiæ Raphael fuit, clarissimi nominis Iurisconsultus. quem eximium ingenij acumen a cōmuni interpretum sententia sæpe abduxit. Multa huius viri extant egregia scripta tum iure ciuili interpretando, tum de illo respondendo, quæ Fulgosium nomen cum in Gymnasijs, tum in iudicijs ac forensibus caussis perpetuo celebre sint factura.

FVLCO, ANDALOVS NIGRIVS, BARPTOLEMAEVS FALLAMONICA.

QVam gloriam Genuæ patriæ Fulco inuidit sedibus ac domicilio Massiliam translato, alienaq. ciuitate sibi assumpta, eā ego illi nō inuidebo, neque vlla

vlla vel iusta indignatio officio mihi erit antiquior. quod a me postulare videtur, vt quem virum duo ipsa clarissima Hetruriæ lumina Dãthes & Petrarca æternis carminibus suis illustrandum duxissent, cum ego Genuensis homo scriptis meis ne silerem. Porro Fulco simile consilio fatum habuit. qui enim in aliena, quam in sua ciuitate viuere maluit, eius memoria in alienis magis, quã in suis ipsius scriptis viuit ac viget. quæ non ignobilitate sua interijsse sunt existimanda, quis enim eum ignobilem Poetã dicere audeat, qui duorum tantorum virorum laudatione nobilitetur? sed quod iam pridẽ obsoleuerit apud Italos Prouincialis gloria non tam vetustatis tenebris obruta, quã præfulgente Hetruscæ Musæ splendore oppressa. Eadem quoq; est Andaloi Nigrij, & Barptolemæi Fallamonicæ Genuensium ciuium fortuna, vt virorũ clarorum nomẽ alienis magis quam suis scriptis niteat. quorum ille omni doctrina mirifice excultus, cũ ne poetices quidem expers omnino fuerit, in Mathematicis ita excelluit, vt Boccacius, in quo viro solutæ orationis laus Hetruscorum carminum gloriam aliorũ potius quam meo iudicio æquauit, hoc præceptore in primis glorietur. At Fallamonica sublimi poemate Philosophiæ & Theologiæ res complexus abditas quæstiones tractauit, quas Lyricis modis ita dilucide & ornate explicauit, vt qui materiæ sumptæ grauitate Danthẽ æquet, eumdem carminum elegantia & stili felicitate longe antecedat. Neq; dubium est, quin

celsissimum

celsissimum ipse qu oq; in Hetruscæ Poesis laudibus locum obtenturus fuerit, nisi gentilium suorum sibi ipsis ac gentis nomini iniquorum scelus clari viri me moriæ obstaret. quam diuino volumine inepta ratio ne compresso obscuratam & oppressam tenent.

RAINALDI CORSI.

Dignus tu duplici frontem præcingere myrto
Vates, quem duplex vendicat ora sibi:
Teque adeo gemini Thyrrenum gloria Cycni
Carmine uterque suo sydera ad alta rapit.

INGHETVS. CAESAR CONTARDI.

QVod ex innumeris hominum millibus, qui se se litterarum studijs totos dadiderunt, omnẽque operam in illis posuerũt, perpauci admodum diuturno studio, assiduaque animi cõtentione efficere potuerunt, vt ad magnum & memorabile nomen in scientiæ laudibus peruenirent, id eum virum assecutum, cuius omnis vita mercatorijs curis & sollicitudinibus fuerit districta, omnisque opera & industria in eo quæstu perpetuo occupata, magnam profecto habet præcellentis ingenij admirarionem. Magno igitur in pretio perpetuaque in gloria esse debet Ingheti Contardi Ciuis Genuensis nomẽ. quã illi cõciliat acerrima disputatio in vrbe maioris Balearicæ trecẽtis circiter abhinc annis cũ doctissimis Hebraicæ

cæ sectę Antistitibus habita de summa relligiōe ac de Christiana lege litterarum monumentis quamuis rudi scribendi genere consignata. in qua Inghetus acutissimis & firmissimis argumentis, & media Theologia sumptis Christianæ doctrinę veritatem confirmauit; Asturchumque, cui tum suæ sectę homines primas deferebant, victum manus dare coegit; opinionemque menti penitus comprehensam inuito ac diu renitenti tandem extorsit. quare ille cum Ingheti disputatione & ingenio victus, tum lumine menti Diuinitus prælato, inueterato, ac cum lacte imbibito errore abdicato in Christi militiã sacro fonte ablutus nomen dedit. quod idem complures eiusdem sectę homines fecerunt, cum tanti viri exemplo inducti, tum Diuino Numine mentem dante attracti. Huius Contardæ gentis nobilis apprime ac peruetustæ, quæ perpetua Reipublicæ administratione olim floruit iacēs nomen, ac litterarum consenescentem gloriam longo interuallo ętate nostra Cæsar Contardus eximius Iurisconsultus rettulit, qui perarduas iuris ciuilis quæstiones acutissime & copiose tractatas & illustratas litterarum monumentis æternitati consecrauit. quæ ita probantur, vt nomen Contardi haud exigua cũ ciuitatis nostrę gloria in Gymnasijs & forensibus iudicijs & iam nunc viuentis iactetur, & perpetuo celebre futurum sit.

MAT-

MATTHAEVS SENAREGA.

MAtthæum Senaregam quamquam Facio & Bracellio professiõe coniunctũ, tamẽ magna quædam alia sunt, quæ proprij elogij testimonio dignũ faciant. neque enim in scribẽdi tantummodo facultate, qua cum in historia, tum in omni genere excellit, id quod in homine ex domestica Pauli Manutij qualis quantique huius artis antistitis disciplina profecto minime mirum videri debet, sed in dicẽdo quoque & in publicis rebus tractandis ac ciuilibus contentionibus, quæ longe diuersa laus est, incredibilem eloquentiæ vim exprimit. Accedunt eximia quædã, viuida sollertis ingenij vis. quæ tanta fuit, vt prudẽtiã ipsam nõ nisi diuturno vsu acquiri solitã ante annos repræsentarit, ad hoc in negotijs ducendis & voluntatibus hominũ sibi conciliandis mira lenitas. quæ virtutes ita in illo enituerunt, vt oculis omnium in tantam indolem conuersis adolescentiam vix ingressus ad Rempublicam gerendam grauissimo arcanarum rerum munere illi commisso vocatus eum se cum in legationibus obeundis, tum in sententia de magnis & arduis rebus exponenda ostenderit, vt illud plane constet, ætate nostra pacis artibus, atque ad publicas & magnas res tractandas naturæ & fortunæ præsidijs instructiorem esse neminem.

Pendet ab ore tuo iuuenis Mathæ senexque,
Verbaque non audet amplius ulla loqui.
Concilio ueniſſe Deum te credit ab alto,
Sicque loqui gemmas, ſic fluere ore charin.
Patris conſpicuis te non tam laudibus ornat
Quantum tu patriam moribus & ſtudijs.

LVCAS CAMBIASIVS.

EA eſt Genuenſium hominum belli pacisque artium gloria, vt non multũ ſit illis ad nomen ſuũ illuſtrãdum de alienis ſtudijs accerſendum. Igitur litterarum ſciẽtiam, qua tamen laude omnino non caret, ac pingendi & fingẽdi artem, ceteraſque eiuſmodi facultates multis nationibus nõ iniquo animo cõcedunt. quod idem ceteris claris populis, apud quos militaria & magnarum rerum gerendarum ſtudia viguerunt, vſu veniſſe conſtat. Romani quidem adeo Philoſophandi ſcientia ac Poetica & mechanicis artibus ſeſe vinci a Græcis non indignabantnr, vt grauiſſimi eorũ eiuſmodi rebus cum Græcis certare, atque adeo eas res omnino tractare, turpe ſibi, ac maieſtate Romana inferius ducerent. In eadẽ veſtigia ingenij ſimilitudine Genuenſes incurrẽtes ea tantũ ſtudia coluerunt, quæ in Ciuitate ſua in pretio & in honore eſſe videbant. non quod doctrinæ, & liberaliũ,

ac mechanicarum artium ſtudiis minus aptum eſſet il lorum ingenium, ſed quod ſublimioribus curis intẽ-tæ mentes ad inferiora ſe ſe demittere non poſſent. Id quod ętate noſtra manifeſte declarauit Lucas Cã-biaſius. quem pingendi arte ita conſtat excellere, vt ſi ue admirabilem inuentionem & varietatem ſpectes, ſiue formandi & delineandi ſcientiam conſideres, ſi-ue artem in colorando cõtemplere, in quibus rebus omnis pingẽdi facultas exprimitur, eum eſſe illum ſta tuas, quo hac in arte nihil fieri poſſit abſolutius, cũ ne fingendi quidẽ laude careat, cuiuſq; tabulæ ad ve ritatem ita adductæ ſint, vt non ad naturam imitãdo proxime accedere, ſed naturã ipſam ſpirãdo & geſtũ agendo exprimere videantur. Egregium artificẽ Pau lus frater meus eleganti carmine populari lingua cõ ſcripto ornauit, quod in Latinum ſermonem conuer tit Rainaldus Corſus Corrigienſis mihi amiciſſimus, ſummaque humanitate ac morũ ſuauitate præditus. Qui vir perhonorifico munere, quod eſt a ſupplici-bus libellis, in præſentia fungens longeq. maiore & ampliore dignus ad Pontificij, & Cæſariani iuris ſciẽ tiã haud minorẽ eloquentiã, politioresq. litteras ac multiplicem addidit eruditionem, miramq. in carmi nibus faciendis felicitatem. quas virtutes comitãtur ſingularis prudẽtia, ac rerum vſus, & ad publicas, ac magnas res tractãdas in primis aptũ ingeniũ. Vt virũ pręſtantiorem, pluribuſue, aut maioribus animi, & in genij bonis ornatum Romana Aula habeat neminẽ.

Ingenium paritura nouum mille amplius annos
Distulit, ac magno tandem conamine sese
Exuperans natura uirum, manus inclyta cuius
Sæpe moram menti faceret, ueræ ne colorum
Sint facies, ueris seu tantum proxima, in auras
Edidit ætherias, de lucis nomine dictum
Lucam, qui patriæ lucem, lucem attulit orbi.
Scilicet & (propriæ quæ sunt cognominia genti)
Mutatam cogit se farier arte parentem.
Iure igitur summos inter proceresque Ducesque,
Qui bene de patria meruere, adscribit Vbertus,
Pone subit frater, Diuino nectare Musa
Quem Ligur in Syluis ultro imbuit Apennini.

DE

DE IIS QVI AD MAGNAS OPES POPVLORVMQVE DOMINATVM PERVENERVNT.

GERARDVS SPINVLA.

Roiectæ impudentiæ, atque adeo nefarij sceleris fuerit, putare in clarorum uirorũ memoria commendanda non longe primas uirtuti esse tribuẽdas, aut vero quid quam de omnibus humanis rebus cũ illa con ferendũ. Sed tamen negare non possumus, quin fortunę quoque amplitudo si minus gloriam pariat, splendorem certe hominum nomini conciliet, ad eo rumque memoriam ab obliuione vindicandam plurimum valeat. Iure igitur qui de Liguribus fortunæ amplitudine floruerunt, quamquã res gestę aut nullæ, aut in obscuro sunt, prętereundi non fuerunt. in quibus fuit Gerardus Spinula duarum nobilium vrbium alterius in Hetruria, alterius in Lõgobardis Lucę & Terdonæ dominus. Ex qua re prætérquã quod viri potentiã suspicere possumus, ciuitatis nostrę magnitudinem conijcere licet, cuius tanta esset priuatorum

rum

urbiciuium dignitas tantæq. opes, vt celebres vrbes Cæsaris concessu in Ditione fiduciaria haberent, in easque Prętores, & Magistratus cũ imperio mitterẽt.

BRANCAS AVRIA.

SVmmæ quoque fuerũt Brancæ Auriæ opes, atque eximia dignitas, qui maximam Sardiniæ partẽ Vrbium, castellorum, vicorum, late patentium regionũ dominatu occuparit, ad tantamque potentiam ea in insula peruenerit, vt omnium rerum arbiter & moderator Sardis ipsis studentibus Regis titulum a Cęsare petierit, impetraturusque fuisse credatur, ni dum res suo molimine grauis extrahitur, fato functus esset. Hic ille est Brancas, quẽ celebris nominis Poeta Danthes apud inferos etiam viuẽtem locat, cupiditate vlciscendi doloris alte animo insidentis ob insignẽ acceptam contumeliam in tantum furorem prouectus. Dãthes enim, id quod incorruptis vetustatis documẽtis constat, vir ceteroqui egregius vitio ingenij vehemens & impotens, ad hoc factionum studijs & indomitis animi permotionibus sæpe vsque ad insaniam rapi solitus, haud secum reputans, quãto cum periculo magni viri lædantur, proiectę linguæ libertate abutens, quo perpetuo morbo laborauit, de Brancæ nomine ac fama, quem nescio qua de caussa oderat, detrahere non desistebat. cumque sæpe monitus nullũ maledicendi modum faceret, Brancæ clientes tantã

verborum

verborum petulantiam re tandem coercendam censentes hominem in publico deprehensum male mulctarunt. quam ille iniuriam cum factis nō posset opibus tanto inferior, verbis & stilo vlcisci studuit.

SINIBALDVS FLISCVS.

NObili ac peruetusto Lauaniæ comitum titulo insignis gens Flisca, ad hoc perpetuo & continuato sacrorum honorum splendore in primis Italicarū præfulgens magnam semper Gennæ potentiam, atq; opes supra quā modicas possedit. quippe quæ peram pla Ditiōe, ac Castellorum & populorum dominatu non solū ceteros Genuenses populares suos anteiret, sed nemini Italorum Procerum cum a summis Principibus discedimus, esset secunda. Quibus opibus in dies crescentibus factū est, vt Hieronymus & Sinibaldus fratres non iam proprijs nominibus, vt reliqui ciues, sed cū Comitum præfatione vocarentur. qui titulus nō tam a Sinibaldo est expetitus, quam omniū cōsensu illi datus, nemine repugnante fortunā tāto ceteros antecedentem nominis quoque appellatiōe notatam & eximiam esse. quæ res adeo Sinibaldi ad nullam arrogantiam animum inflauit, vt nemo contra illo moderatior aut demissior esset, & in quotidiana consuetudine comior, ac suauioribus præditus moribus patriæue amantior ciuis, ab omnique ambitione remotior. Cumulat laudes bonarū artium per

 petuum

petuum ſtudium atque amor, litteratorumque homi num cõſuetudo, qua mirifice delectabatur, quoſque liberalitate ſua amplexus domi habebat, omnibuſq. commodis fouebat: in quibus fuit Paulus Panſa cũ omnis elegantis eruditionis, tum poetices laudibus celebris in primis hominis. Quibus rebus fit, vt tãtæ opes tanta modeſtia, ac virtute cõiunctæ ſuo elogio dignæ fuerint. Neque de Sinibaldi laudibus aut gratia, qua omnibus æque charus fuit, quidquam detrahere debet Ioannes Ludouicus filius, lõge diuerſo ingenio adoleſcens, qui ſeſe ac domum ſuam in irreuocabilem exitij caſum præcipiti cõſilio demittere properauit.

ALBERICVS CIBO.

GEns Cibo cum multis ſtemmatibus, tum vero Põtificatu Maximo perilluſtris in tãtas opes creuit, vt clariſſimis ac prępotentibus aliquot Italię familijs affinitate cõiuncta multas paſſim ditiones poſſideat. in quibus eſt vetus, ac celebris nominis Marchionatus Maſſæ, quem a matre nobiliſſima Malaſpina hæreditarium acceptum Albericus Innocentij VIII. pronepos vna cum ceteris Ditionibus obtinet. quem Cęſar cum nobilitate vtriuſq; generis, tum meritis & virtutibus cõmendatum ampliore & ſplendidiore Principatus titulo auctum & ornatũ in ſacri Imperij Principibus numerari voluit.

THO-

THOMAS MARINVS.

AT neque ij, qui nostra ætate complures Genuenses ciues ad insignes titulos & dominatus populorum ascenderunt, ita omnia fortunę debere, ac meritis omnino carere sunt existimādi. Ingentibus enim opibus sua industria, sollertia, vigilantia partis cū inopiam publicam subleuarint, maximosque exercitus sustentarint, haud exigua illorum merita in Rempublicam videri debent, iureq. illos amplis Ditionibus a Cæsare maximisq. Regibus donatos. quos omnes nominatim persequi non necesse habui, longū enim id fuisset, Insigniores tātum commemorasse contentus. in quibus primus ordine fuit Thomas Marinus Ducatu Terrę nouæ in Regno Neapolitano a Cęsare auctus.

ADAMVS CENTVRIO.

AT Adamus Centurio ad opes, quas immensas accumulauit, prudentiam & consilium addidit, & ad quæuis magna tractanda aptum ingeniū. Quibus virtutibus, simul Andreæ Auriæ affinitate subnixus præterquā quod Genuæ plurimum potuit, multaque eius fuit in omnibus rebus auctoritas, magnā inijt a Cęsare & a Philippo Rege filio gratiā. Verum summa grauitate vir ab honorum titulis abhorrens

Marchionatu Astapæ opulenti in Hispania oppidi Marcum filium insigniri voluit.

NICOLAVS GRIMALDVS.

NIcolaus Grimaldus non magis opibus, quæ supra quam modicę fuerunt, quam liberalitate cō spectus est, qua permultos ciues amplexus complurium laborantem fortunam subleuauit, afflictamque erexit, multosque ad commodum vitæ statum & honestatem fortunæ perduxit, huc accedit liberalis cultus, ac perpetuus splendor cum in omni genere, tum in immanibus substructionibus in primis coruscans, quibus Regiam magnificentiam haud dubie æquauit. Liberalitatem igitur & merita Grimaldi erga Rē-publicā Philippus Rex grato animo prosecutus multis ditionibus, in primis vero nobilis & celeberrimi nominis vrbis Salerni cum insigni Principatus titulo magna omnium letitia remuneratus est.

STEPHANVS SQVARCCIAFICVS.

EAdem ratio, eædemque opes Squarcciaficis ad opimam Oriæ Ditionem in Regno Neapolitano viam communiuerunt. quam ab Alberto patre Stephano filio traditam Philippus Rex in Antonij Auriæ soceri gratiam insigni Marchionatus titulo nobilitauit.

GA-

GALEATIVS PINELLVS.

NObili ac prȩclaro ęmularum virtutū certamine inter se contendisse videnturCosmus parens,& Galeatius Pinellus filius; mutuoque splendore alter alterius nomen illustrare. Cosmi enim eximia animi moderatio & nostræ ætati cōspecta, & posteritati memorabilis in primis est.nam nemo in quærendis opibus castius est versatus, famamque & mentem ab omni sordium & auaritiæ labe integriorem puriorem ue seruauit; & ijs opibus partis, quę ad cultum honorifice tuendum sufficerēt, modo cupiditati salubriter posito, omnique quęstus genere, ac sollicitudine valere iussa præclarū exemplum posteris ad imitandum in se constituit; nullaq. in re priuatæ ac ciuilis vitę modum excesit,præterquā in ædificiorum magnificētia, sumptibusq. in filiorū cultum in bellis, in Aulis Regū, in Gymnasijs magnifice tuendū large suppeditādis. qua in laude perpetuę & contestatæ gentili cōmendationi proximus fuit. Gens enim Pinella apprime nobilis turbulentissimis Ciuitatis nostrę tēporibus procul ab omni fastu & ambitione, ab omnibusq. ciuilibus cōtentionibus remota cum nullo loco operam & industriam suam Reipublicę subtraxerit, nullumq. illius procurandæ aut munus vmquā intermiserit, aut laborem subterfugerit, non tamen aut ex malis publicis crescere vmquam studuit, aut per publicam priuatā ue cuiusquam iniuriam in altionem potentię aut di-

 gnitatis

Ergo tuis cedam folijs folia omnia quotquot
Idalium effundit, Pieriumque nemus.

IN VBERTVM FOLIETAM AVCTOREM.

POMPEII ARNOLPHINI.

Dum folijs pascentur oues, dum sylua quotannis
Exurget folijs conspicienda nouis:
Nulla dies læto folia hæc spoliabit honore,
Exornat Ligures queis Folieta viros.

FINIS.

MENDA LIBRARII.

Pag. 9. pyratarum, piratarum. 11 opcram, operam. 15. literarum, litterarum. pag. 31. te referam, te rerum. ead. auaritiæ nomen, auaritiæ male nomen. 32. ignis alta, ignis in alta. 43. HORTENTII, HORTENSII. 64. Alfonsi, Alphonsi. 68 causas, caussas. 81 Carretum, Carrettum. 85. clasnum, classium. 98. adde in fine Epigrammatis.
Virtutem pariet facundo prodita ab ore
Virtus, atque acres concipiet stimulos.
147. flamanti, flammanti. ead. cim, cum. 162. percnlit, perculit. 183. creditus, creditur. 144. vltto, vltro. 191. multipli, multiplici. 203. VBERTVS SPINVLA CARD. deme CARD. 237. muneti, muneri. ead. dadiderunt, dediderunt. ad hæc multis in locis incuria librarii n littera inuersa est hoc modo u superiore parte hianti inferiore clausa 3. 5. 111. 125. ead. 129. 148. 178.

INDEX NOMINVM.

Gaspar

Populus

INDEX.

Registrum.
ABCDEFGHIKLMNOPQRSTVXYZ.
Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii KK Ll.

Omnes sunt quaterniones, preter Ll, sesterniones.

De licentia Superiorum.

